

**UCHWAŁA NR XLII/389/2022
RADY MIEJSKIEJ W TUCHOWIE**

z dnia 30 marca 2022 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów
Społecznych dla Gminy Tuchów na lata 2022-2030**

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. 2022 r., poz. 559) oraz w związku z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2021 r. poz. 2268, 2270, z 2022 r. poz. 1, 66. Rada Miejska w Tuchowie uchwała, co następuje:

§ 1. Uchwala się Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych na obszarze Gminy Tuchów na lata 2022-2030 w brzmieniu załącznika do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie Uchwały powierza się Burmistrzowi Tuchowa.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Tuchowie

**mgr
Stanisław Obrzut**

**GMINNA STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
DLA GMINY TUCHÓW
NA LATA 2022-2030**

SPIS TREŚCI

<u>1.</u>	<u>WSTEP</u>	<u>5</u>
<u>2.</u>	<u>DOKUMENTY PROGRAMOWE POLITYKI SPOŁECZNEJ</u>	<u>8</u>
<u>3.</u>	<u>STRUKTURA DEMOGRAFICZNA GMINY</u>	<u>22</u>
<u>4.</u>	<u>SYSTEM EDUKACJI</u>	<u>31</u>
<u>5.</u>	<u>SŁUŻBA ZDROWIA</u>	<u>33</u>
<u>6.</u>	<u>BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE</u>	<u>35</u>
<u>7.</u>	<u>ZASOBY MIESZKANIOWE GMINY</u>	<u>37</u>
<u>8.</u>	<u>BEZROBOCIE I RYNEK PRACY</u>	<u>39</u>
<u>9.</u>	<u>SYTUACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH</u>	<u>42</u>
<u>10.</u>	<u>WSPIERANIE RODZINY I SYSTEM PIECZY ZASTĘPCZEJ</u>	<u>50</u>
<u>11.</u>	<u>PRZEMOC W RODZINIE</u>	<u>53</u>
<u>12.</u>	<u>PROBLEM ALKOHOLOWY</u>	<u>58</u>
<u>13.</u>	<u>POMOC SPOŁECZNA. ZAGROŻENIE MARGINALIZACJA I WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM</u>	<u>65</u>
<u>14.</u>	<u>PROGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH</u>	<u>79</u>
<u>15.</u>	<u>SYSTEM ZARZĄDZANIA I AKTUALIZACJI STRATEGII</u>	<u>81</u>
<u>16.</u>	<u>PLANOWANIE SPOŁECZNE W STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH</u>	<u>83</u>
<u>17.</u>	<u>METODA TWORZENIA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH</u>	<u>84</u>
<u>18.</u>	<u>IDENTYFIKACJA CELU GENERALNEGO I PRIORYTETÓW STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH</u>	<u>90</u>
<u>19.</u>	<u>ZAŁOŻENIA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W DZIEDZINIE ZABEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO I POMOCY SPOŁECZNEJ</u>	<u>92</u>
<u>20.</u>	<u>WSKAŹNIKI REALIZACJI CELÓW STRATEGICZNYCH</u>	<u>99</u>
<u>21.</u>	<u>HARMONOGRAM, PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE ZA REALIZACJE STRATEGII, ŹRÓDŁA FINANSOWANIA</u>	<u>105</u>
<u>22.</u>	<u>RAMY FINANSOWANIA DZIAŁAŃ OKREŚLONYCH W STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH DLA GMINY TUCHÓW NA LATA 2022-2030</u>	<u>111</u>

<u>23.</u>	<u><i>SPIS TABEL</i></u>	<u>113</u>
<u>24.</u>	<u><i>SPIS WYKRESÓW</i></u>	<u>114</u>

I CZĘŚĆ WSTĘPNA

**CZĘŚĆ WSTĘPNA ZAWIERA ELEMENTARNE INFORMACJE
DOTYCZĄCE ZASAD KONSTRUOWANIA DOKUMENTU.
PRZEDSTAWIONE W NIEJ ZOSTAŁY ASPEKTY PRAWNE,
BĘDĄCE PODSTAWĄ DZIAŁANIA SAMORZĄDU LOKALNEGO,
NA KTÓRYCH OPIERA SIĘ LOKALNA POLITYKA SPOŁECZNA.**

1. Wstęp

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, każda gmina w Polsce ma obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Podstawową intencją tworzenia takiej strategii jest wskazanie działań o charakterze planistycznych, których głównym celem jest dążenie do integracji osób (mieszkańców) i rodzin zamieszkujących daną gminę. Wskazana integracja ma w tym kontekście szerokie - społeczne znaczenie, które należy definiować jako dążenie do zespolenia i zharmonizowania mieszkańców danej społeczności lokalnej, poprzez intensyfikację ich kontaktów. Szczególną uwagę w procesie konsolidacji społecznej zwraca się na osoby, które chcą zmieniać siebie oraz swoje otoczenie, jak również osoby dotknięte różnego rodzaju dysfunkcjami.

Warto, w ślad za Diagnozą Problemów Społecznych, powtórzyć definicję pojęcia „problem społeczny” – w ujęciu R. Marisa jest to: *„ogólne wzory zachowania ludzkiego lub warunków społecznych, które są postrzegane jako zagrożenia dla społeczeństwa przez znaczącą liczbę ludności, przez silne grupy, bądź przez charyzmatyczne jednostki, oraz które mogą być rozwiązane czy też którym można jakoś zaradzić”*¹. Z kolei, według K. Frysztackiego, warunkiem determinującym zaistnienie problemu społecznego jest stan świadomości. Pojawiające się i narastające poczucie niepokoju, zagrożenia, sprzeciwu to mechanizm identyfikowania problemów oraz nadawania im społecznego charakteru². W świetle tych definicji muszą pojawić się cztery istotne elementy, aby można było mówić o problemie społecznym:

- problem społeczny jest zjawiskiem niepożądanym,
- wywołuje krytykę znacznej liczby ludzi,
- jest zjawiskiem możliwym do przezwyciężenia,
- można go przezwyciężyć przez zbiorowe działanie.

Realizacja celu jaki wynika z konieczności stworzenia strategii gmina może realizować przy wykorzystaniu posiadanej infrastruktury, poprzez jej rozbudowę, bądź wykorzystanie infrastruktury należącej do innych podmiotów w drodze porozumień. Szczególne znaczenie ma także współpraca z podmiotami niepublicznymi, w tym organizacjami pozarządowymi.

W rozwiązywaniu problemów społecznych najbardziej efektywna w perspektywie ostatnich lat jest nauka niezbędnych umiejętności do radzenia sobie z problemami. To właśnie ta metoda będzie podstawą realizacji celów strategicznych. U wielu osób, zwłaszcza w okresie transformacji ustrojowej i gospodarczej następuje spiętrzenie problemów prowadzące do apatii,

¹ K. Frysztacki, Socjologia problemów społecznych, Warszawa 2009, s. 20.

² K. Frysztacki, Problemy społeczne [w:] Encyklopedia socjologii, tom III, Warszawa 2000, s. 205.

wycofania się, alienacji. W konsekwencji, bardzo często pożądane staje się stworzenie profesjonalnego systemu edukacji i aktywizacji obywatelskiej ze szczególnym uwzględnieniem udziału społeczeństwa w spotkaniach integracyjno-kulturalnych. Kolejnym obszarem projektowania działań rozwiązujących problemy społeczne jest pomoc społeczna oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Część osób, mimo pomocy w wyżej wymienionych obszarach, dalej ma problemy. Przyczyną takiego stanu są najczęściej problemy związane z nadużywaniem środków psychoaktywnych (alkohol bądź narkotyki).

Wobec powyższego, uznać należy iż w polskich realiach, problemami społecznymi, jakie najczęściej i najsilniej dają o sobie znać są: alkoholizm, narkomania, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, bezradność opiekuńczo-wychowawcza oraz wykluczenie społeczne. Problemy te wymagają różnego rodzaju działań oraz indywidualnego podejścia. Nie sposób jednak nie dostrzec, że część z nich może się wzajemnie przenikać i łączyć (i w rzeczywistości tak niestety jest). Priorytetem jest oczywiście przeciwdziałanie tego rodzaju zagrożeniom, ale także podejmowanie działań prowadzących do ograniczania tych problemów w miejscach gdzie one już występują. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w środowisku lokalnym powinna zatem zajmować się działaniem w obszarach:

- edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej
- pomoc społeczna, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, pomoc osobom niepełnosprawnym i starszym
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii.

Osoba lub rodzina „z problemami”, której udzielono pomocy w tych obszarach, będzie bardziej zmotywowana do aktywności w życiu społecznym z adekwatnym poczuciem wartości, mająca świadomość współodpowiedzialności za rozwiązywanie problemów, które spotkała.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego. W ogólnym rozumieniu oznacza sposób osiągania wyznaczonych celów poprzez sterowanie procesem rozwoju, integracji, polityki społecznej. Istotą strategii jest zatem dochodzenie do porozumienia społecznego, minimalizując sytuacje konfliktowe. Jest to formuła kształtowania strategii elastycznych, otwartych i dynamicznych wobec przyszłości.

Reasumując, można stwierdzić, że strategia stanowi instrument umożliwiający podejmowanie decyzji zarówno w najbliższym okresie, jak i w odległej perspektywie. Zasady realizacji polityki długofalowej określają cele strategiczne i zadania związane z ich realizacją, działania i decyzje zarówno w najbliższym okresie, jak i decyzje w dalszym okresie powinny być podejmowane na podstawie niniejszej strategii. Trzeba jednak zaznaczyć, że strategia jest dokumentem „żywym” co wynika ze zmienności oraz stopnia nasilenia poszczególnych problemów społecznych.

Wyjściowym materiałem diagnostycznym dla tworzonej strategii była analiza badawcza dokumentów oraz danych zawartych w systemie dziedzinowym „Pomost STD” Ośrodka Pomocy Społecznej, odnosząca się do kluczowych uwarunkowań zewnętrznych oraz ogólnej sytuacji gminy. Do opracowania strategii wykorzystano materiały sprawozdawcze z tutejszego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz część danych z przeprowadzonych badań do Diagnozy Problemów Społecznych na Terenie Gminy Tuchów, dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Tarnowie, z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Tarnowie, Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Tarnowie, dane z Urzędu Miejskiego (z poszczególnych jego wydziałów), dane z Głównego Urzędu Statystycznego oraz Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej, a także dokumenty programowe polityki społecznej.

2. Dokumenty programowe polityki społecznej

Główne ramy prawne

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17. ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 ze zm.). Ustawa o pomocy społecznej określa:

1. zadania w zakresie pomocy społecznej,
2. rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich przyznawania,
3. organizację pomocy społecznej,
4. zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej.

Według ustawy pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mająca na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie problemów społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 599);
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1119);
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 r., poz. 111 ze zm.);
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2021 r. poz. 877 ze zm.);
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 447);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1249);

- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r. poz. 2050 ze zm.);
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2021 r. poz. 1100 ze zm.);
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 176);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 573);
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 685);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2021 r., poz. 1285 ze zm.);
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2020 r., poz. 1057 ze zm.).

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

Powiązanie z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla

Niniejsza Strategia jest jednym ze sposobów realizacji Strategii Rozwoju Gminy Tuchów oraz dokumentem wdrażającym politykę lokalną, a w wyniku tego dokumentem wypełniającym politykę regionalną i krajową. Poniżej ukazano sprzężenie niniejszego dokumentu z wybranymi dokumentami strategicznymi wyższego szczebla, włączając te, które wydaje Unia Europejska.

Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030 jest dokumentem ukazującym główne tendencje, wyzwania i schematy rozwoju społeczno – gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania państwa. Najistotniejszym zadaniem Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju jest poprawa jakości życia obywateli.

W zgodzie z wykonaną diagnozą przygotowaną na potrzeby sporządzenia Długookresowej Strategii, rozwój Polski winien odbywać się w trzech strategicznych obszarach w sposób równoczesny, które to obszary zostały podzielone na osiem części:

- *w obszarze konkurencyjności i innowacyjności gospodarki:*
  1. Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna;
  2. Polska Cyfrowa;
  3. Kapitał Ludzki;
  4. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko w obszarze równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski;
  5. Rozwój regionalny;
  6. Transport;

- *w obszarze efektywności i sprawności państwa:*
  7. Kapitał społeczny;
  8. Sprawne państwo.

Narodowy Program Zdrowia 2021-2025

Celem strategicznym Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021–2025 (dalej jako: NPZ), jest zwiększenie liczby lat przeżytych w zdrowiu oraz zmniejszenie społecznych nierówności w zdrowiu. Przy realizacji NPZ niezbędne jest uwzględnienie wpływu skutków zdrowotnych wywołanych przez epidemię COVID-19 na zdrowie populacji. Choroba ta przyczyniła się do największego kryzysu zdrowotnego w Rzeczypospolitej Polskiej po zakończeniu II wojny światowej. Z uwagi na jej specyfikę (niezależnie od konieczności nieustannego jej przeciwdziałania i zwalczania skutków) niezbędne jest zintensyfikowanie działań mających na celu promowanie zdrowia, ograniczanie narażenia na czynniki ryzyka chorób cywilizacyjnych. Epidemia COVID-19, nakładając się na epidemię przewlekłych chorób niezakaźnych, powoduje efekt negatywnej synergii. Tym bardziej istotna jest konieczność podjęcia kompleksowych, a także zgodnych z aktualną wiedzą naukową, interwencji w obszarze zdrowia publicznego, wszelkimi dostępnymi narzędziami.

Cele operacyjne NPZ obejmują:

1. Profilaktykę nadwagi i otyłości.
2. Profilaktykę uzależnień.
3. Promocję zdrowia psychicznego.
4. Zdrowie środowiskowe i choroby zakaźne.
5. Wyzwania demograficzne.

Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Głównym powodem opracowania, a następnie wdrożenia Narodowej Strategii Integracji Społecznej (dalej jako: NSIS) było przystąpienie Polski do realizacji drugiego z zadania Strategii Lizbońskiej UE, stawiającego na unowocześnienie europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz pokonywanie izolacji społecznej. Analizując zmiany, jakie zaszły w wyniku transformacji ustrojowej niezwykle istotne działanie strategiczne państwa powinno stanowić tworzenie warunków kształtowania kapitału społecznego. Rozwój kapitału społecznego, w tym umiejętności do kooperacji oraz rozwiązywania problemów społecznych obliguje do wzrostu zaangażowania obywateli, a także wymaga takiej polityki państwa, która będzie spójna. Marginalizowanie społeczne wynika przede wszystkim z niekorzystnych warunków ekonomicznych, dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność, choroby, uzależnienia. Realizowanie koncepcji Narodowej Strategii będzie możliwe dzięki wdrożeniu strategii i programów w kwestii integracji społecznej na poziomie lokalnym, zatem przyjęcie Strategii umożliwi realizację założeń zawartych w Narodowej Strategii Integracji Społecznej.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020 została przygotowana jako reakcja zwrotna na wyzwania, jakie zidentyfikowano w Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Nierozzerwalnym elementem inicjatywy rozwoju Polski na najbliższe lata jest Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego. Sztandarowym celem Strategii jest umocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju gospodarczo – społecznym Polski, realizowanego za pomocą czterech najważniejszych zadań szczegółowych:

Cel 1. Kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji.

Cel 2. Poprawa mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne.

Cel 3. Usprawnienie procesów komunikacji społecznej oraz wymiany wiedzy.

Cel 4. Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego.

Współpraca różnych podmiotów aktywnych w sferze społecznej, takich jak: organizacje społeczne czy podmioty publiczne będzie umożliwiała realizację określonych celów. Działania skierowane do beneficjentów OPS będą miały wpływ na osiągnięcie wyżej wymienionych założeń, a zwłaszcza na zwiększenie aktywności i wzrost poziomu umiejętności wspomagających rozwój kapitału społecznego.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Celem głównym Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 (dalej jako: KSRR) jest efektywne wykorzystanie wewnętrznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co stworzy warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Dookreśla on zatem II cel szczegółowy SOR – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony. Cel główny polityki regionalnej do roku 2030 będzie realizowany w oparciu o trzy uzupełniające się cele szczegółowe:

Cel szczegółowy I: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym;

Cel szczegółowy II: Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych;

Cel szczegółowy III: Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030 (część szczegółowa)

Zintegrowana Strategia Umiejętności (dalej jako: ZSU) została opracowana z uwzględnieniem: wymogów wynikających z Umowy Partnerstwa, rekomendacji raportu „Strategia Umiejętności OECD: Polska” oraz założeń Nowego Europejskiego Programu na rzecz Umiejętności.

Obszary oddziaływania w ramach ZSU 2030 (część szczegółowa):

1. Umiejętności podstawowe, przekrojowe i zawodowe dzieci, młodzieży i osób dorosłych.
2. Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry zarządzające.
3. Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry uczące.
4. Rozwijanie umiejętności poza edukacją formalną.
5. Rozwijanie i wykorzystanie umiejętności w miejscu pracy.
6. Doradztwo zawodowe.
7. Współpraca pracodawców z edukacją formalną i pozaformalną.
8. Planowanie uczenia się przez całe życie i potwierdzanie umiejętności.

Każdy z obszarów oddziaływania zawiera tematy i kierunki działań, a także katalog podmiotów, które będą zaangażowane w realizację strategii. ZSU stanowi ramy strategiczne polityki na rzecz rozwoju umiejętności niezbędnych do wzmocnienia kapitału społecznego, włączenia społecznego, wzrostu gospodarczego i osiągnięcia wysokiej jakości życia.

Narodowy Program Mieszkaniowy

Narodowy Program Mieszkaniowy to dokument strategiczno-programowy, który wyznacza główne kierunki realizacji polityki mieszkaniowej państwa w perspektywie do 2030 r. Program określa priorytety polityki mieszkaniowej państwa oraz podstawowe narzędzia służące rozwiązywaniu problemów mieszkaniowych w Polsce. Nie koncentruje się przy tym wyłącznie na zachętach w postaci publicznego finansowania inicjatyw promieszkaniowych. Z uwagi na różnorodne wyzwania stojące przed władzami publicznymi i innymi podmiotami działającymi na rzecz rozwoju zasobów mieszkaniowych, Program przewiduje rozwiązania umożliwiające zaangażowanie w cel poprawy dostępności mieszkań i warunków zamieszkiwania potencjału całego rynku mieszkaniowego, zarówno inwestorów publicznych jak i prywatnych.

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030 (SRKL)

Głównym jej celem jest wzrost kapitału ludzkiego i spójności społecznej w Polsce. Obejmuje 4 cele szczegółowe:

1. Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli, w tym cyfrowych;
2. Poprawę zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej;
3. Wzrost i poprawę wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy;
4. Redukcję ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawę dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030 stanowi odpowiedź na wyzwania, jakie stoją przed Polską, w zakresie lepszego wykorzystania potencjału ludzkiego i zapewnienia spójności społecznej. Zaplanowano w niej szerokie działania, które odnoszą się do zatrudnienia i polityki społecznej oraz wpływających na nie kwestii związanych z zapewnieniem odpowiednich warunków mieszkaniowych, do edukacji i szeroko rozumianej ochrony zdrowia.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027 z perspektywą do roku 2030

Głównym celem jest wsparcie i inkluzja osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz wzrost spójności społecznej. Określone na podstawie diagnozy priorytety i działania koncentrują się na obszarach:

- przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży,
- przeciwdziałania bezdomności,
- rozwijania usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i innych
- osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu,
- wspierania osób i rodzin poprzez działania instytucji pomocy społecznej oraz działania
- podmiotów ekonomii społecznej,
- wspierania integracji cudzoziemców poprzez rozwój usług społecznych dla migrantów oraz ich integracji na rynku pracy.

Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030

Celem głównym Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami jest włączenie osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami w życie społeczne i zawodowe, a tym samym zagwarantowanie im praw określonych w Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych. Dokument zakłada kompleksowe, horyzontalne, ponadsektorowe podejście polityki publicznej do wsparcia osób z niepełnosprawnościami, uwzględniające ich potrzeby w zakresie niezależnego życia i włączenia społecznego. Wskazano 8 obszarów priorytetowych Strategii:

- Niezależne życie
- Dostępność
- Edukacja
- Praca
- Warunki życia i ochrona socjalna
- Zdrowie
- Budowanie świadomości
- Koordynacja.

Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo – Uczestnictwo – Solidarność

Uwzględni szczegółowe rozwiązania we wszystkich najważniejszych sferach życia osób starszych, m.in. w zakresie bezpieczeństwa, zdrowia, aktywności społecznej, zawodowej itp., a także dostosowania infrastruktury do potrzeb i możliwości takich osób.

Dokument przewiduje realizację szeregu działań wobec ogółu osób starszych w ramach następujących obszarów:

- Kształtowanie pozytywnego postrzegania starości w społeczeństwie.
- Uczestnictwo w życiu społecznym oraz wspieranie wszelkich form aktywności obywatelskiej, społecznej, kulturalnej, artystycznej, sportowej i religijnej.
- Tworzenie warunków umożliwiających wykorzystanie potencjału osób starszych jako aktywnych uczestników życia gospodarczego i rynku pracy, dostosowanych do ich możliwości psychofizycznych oraz sytuacji rodzinnej.

- Promocja zdrowia, profilaktyka chorób, dostęp do diagnostyki, leczenia i rehabilitacji.
- Zwiększanie bezpieczeństwa fizycznego – przeciwdziałanie przemocy i zaniedbaniom wobec osób starszych.
- Tworzenie warunków do solidarności i integracji międzypokoleniowej.
- Działania na rzecz edukacji dla starości (kadry opiekuńcze i medyczne), do starości (całe społeczeństwo), przez starość (od najmłodszego pokolenia) oraz edukacja w starości (osoby starsze).

Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”

Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego została przyjęta uchwałą nr XXXI/422/20 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 17 grudnia 2020 roku w sprawie przyjęcia aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020 pn. Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”.

Wizja, jaka została określona w strategii zakłada, że Małopolska stanie się regionem równych szans i wszechstronnego rozwoju Małopolan, nowoczesnej gospodarki, odpowiedzialnie podchodzącym do zasobów środowiska naturalnego, silnym aktywnością swych mieszkańców, czerpiącym z dziedzictwa przeszłości, zachowującym swoją tożsamość i aktywnie działającym na rzecz integracji europejskiej.

Szczególne miejsce w strategii zajmują Małopolanie oraz ich rodziny. Zasadniczym punktem odniesienia dla działań wspierających rozwój regionu, będzie wyrównywanie szans rozwojowych małopolskich rodzin. Dlatego też wszelkie aktywności samorządu województwa zmierzające do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju, zarówno w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym, jak i terytorialnym, inicjowane będą z myślą o małopolskich rodzinach.

Strategia zakłada podjęcie działań w ramach 5 obszarów:

- Małopolanie: działania na rzecz wsparcia rodzin, opieki zdrowotnej, poprawy bezpieczeństwa, rozwoju sportu i rekreacji, ochrony dziedzictwa i uczestnictwa w kulturze, rozwoju edukacji oraz wspierania aktywności zawodowej.
- Gospodarka: działania mające na celu podniesienie innowacyjności i konkurencyjności regionu, wsparcie turystyki, realizacji inwestycji z zakresu

zintegrowanego i zrównoważonego transportu, rozwój cyfryzacji oraz wprowadzanie gospodarki o obiegu zamkniętym.

- Klimat i środowisko: działania skoncentrowane na ograniczaniu zmian klimatycznych (w tym poprawie jakości powietrza, rozwoju OZE i efektywności energetycznej), zrównoważonym gospodarowaniu wodami, ochronie bioróżnorodności i krajobrazu Małopolski oraz edukacji ekologicznej.
- Zarządzanie strategiczne rozwojem: działania koncentrujące się na zbudowaniu funkcjonalnego systemu zarządzania rozwojem województwa, współpracy i partnerstwa oraz promocji regionu.
- Rozwój zrównoważony terytorialnie: działania adresowane do miast i obszarów wiejskich oraz ukierunkowane na zrównoważony rozwój przestrzenny, spójność wewnątrzregionalną i dostępność.

Interwencje wskazane w poszczególnych obszarach Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030” wykazują wiele zależności. Działania podejmowane w jednym obszarze będą wywoływały mniejsze lub większe konsekwencje dla pozostałych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Tarnowskiego na lata 2021-2025

Strategia ta stanowi przede wszystkim diagnozę sytuacji społecznej, prognozę zmian w zakresie objętym strategią, określa cele strategiczne projektowanych zmian, kierunki niezbędnych działań, sposób realizacji strategii oraz jej ramy finansowe, a także wskaźniki realizacji działań. Diagnoza sytuacji społecznej stanowi najobszerniejszą część dokumentu. Została ona skonstruowana na podstawie stanu aktualnych problemów społecznych występujących w Powiecie Tarnowskim. Jest wypadkową potrzeb i oczekiwań mieszkańców sporządzona przez grono specjalistów z wielu obszarów działalności społecznej i na rzecz różnorodnej grupy odbiorców. Następnym krokiem jest analiza zjawisk, sytuacji społecznej, by móc podjąć próbę wyznaczenia celów strategicznych, których realizacja przyczyni się do zniwelowania bądź ograniczenia niekorzystnych zjawisk i dzięki temu w efekcie finalnym wpłynie na poprawę sytuacji mieszkańców powiatu.

Nadrzędną korzyścią płynącą z opracowania strategii jest przede wszystkim nakreślenie wizji rozwoju i wyznaczenie kierunków rozwoju polityki społecznej do roku 2025. Jako dokument strategiczny ma ona stanowić bazę do opracowywania bardziej szczegółowych programów działania mających na celu poprawę jakości życia mieszkańców powiatu we wszystkich jego aspektach.

Strategia Rozwoju Gminy Tuchów z perspektywą do roku 2030

„Strategia Rozwoju Gminy Tuchów z perspektywą do roku 2030” została przyjęta uchwałą Rady Miejskiej w Tuchowie nr XL/373/2022 z dnia 26 stycznia 2022r.

Punktem wyjściowym opracowanej strategii było opracowanie odpowiedzi na szereg pytań – „dokąd zmierzamy”, „co chcemy osiągnąć”, „kim chcemy być w przyszłości”, „co jest dla nas ważne?”. Stąd też przyjęto, iż ważni są **ludzie**, mieszkańcy gminy – obecni i przyszli. Dzieci, rodzice, sąsiedzi, znajomi, współpracownicy, goście, którzy nas odwiedzają. Razem chcemy tworzyć **wspólnotę**, w której wspólnie cieszymy się naszymi sukcesami, wspieramy – kiedy jest trudniej. W której bierzemy współodpowiedzialność za dobro wspólne, zarówno w wymiarze materialnym, jak i niematerialnym. Dlatego ważna jest **tradycja** – duch i wartości, w których zostaliśmy ukształtowani, które są dla nas istotne i które budują nasz system wartości. Tradycja to także kultura i dziedzictwo naszych przodków. Mocne osadzenie w tradycji nie zamyka nas na **rozwój**, na budowanie podstaw nowoczesnego, otwartego, dynamicznego społeczeństwa, które ma swoje jasno sprecyzowane aspiracje. Społeczeństwa, które wie czego chce i **aktywnie** dąży do realizacji wyznaczonych celów. Zaś tradycję i nowoczesność łączy potrzeba życia w czystym środowisku. Mamy świadomość odpowiedzialności za stan tego środowiska i to, że mamy je pozostawić w co najmniej nie pogorszonej formie naszym dzieciom i wnukom. **Natura**, poszanowanie przyrody, czyste środowisko – to wartości, które nie tylko podnoszą jakość naszego życia i sprawiają, że Tuchów będzie atrakcyjnym miejscem dla turystyki, rekreacji i produkcji ekologicznej żywności, ale także są naszym zobowiązaniem dla przyszłych użytkowników Ziemi Tuchowskiej.

Te cechy i te wartości pozwoliły na sformułowania wizji Gminy Tuchów, która brzmi:

- Dynamicznie rozwijająca się Gmina, w której mieszkają szczęśliwi ludzie.
- Gmina, która rozwija się w harmonii ze środowiskiem i wykorzystuje swoje potencjały – położenia, dobrej ziemi i aktywności swoich mieszkańców.

- Gmina, osadzona w tradycji, czerpiąca z kultury i odważnie patrząca w przyszłość.
- Gmina, w której współpraca, otwartość i wzajemne zaufanie są wartościami, które budują lokalną wspólnotę.

Przyjęte wizje będą realizowane poprzez korzystanie z **premii położenia gminy** – blisko dużego ośrodka subregionalnego jakim jest Tarnów i faktu, że jesteśmy gminą, która stanowi swoistą bramę na całe Pogórze, którego potencjał turystyczno-rekreacyjny właśnie rozkwita. Mamy ambicje by być gminą **aktywną i rozwijającą się w sposób dynamiczny**. Aktywną, jeżeli chodzi o tworzenie dobrych warunków do życia, rozwijania usług publicznych, stwarzania szans i warunków do rozwijania rodzimej przedsiębiorczości i pozyskiwania nowych inwestorów. Winno się to dziać zarówno aktywnością i profesjonalizmem władz samorządowych, jak i całej rzeszy mieszkańców, którzy dzień po dniu przyczyniają się do rozwoju naszej gminy. Wierzymy, że tak ukształtowane miejsce sprawi, iż nasi mieszkańcy będą czuli się **spelnieni**, że będą mieli poczucie mieszkania w miejscu, które odpowiada ich potrzebom i aspiracjom. Wiemy też, jako wspólnota samorządowa, jaka odpowiedzialność ciąży na nas dziś za stan i jakość środowiska naturalnego. Mamy świadomość, iż działania każdego z nas mogą i powinny przyczyniać się do **powstrzymania zmian klimatycznych**, które nie tylko sprawiają, że codzienność niesie za sobą wiele zagrożeń, ale że naszą odpowiedzialnością jest pozostawienie środowiska naturalnego dla naszych dzieci i wnuków w stanie, co najmniej nie gorszym, niż funkcjonuje ono dziś. Znamy **wartość miejsca, w którym mieszkamy** – siły naszej tradycji, kultury, przedsiębiorczości, ale także **wielu potencjałów**, które dziś wykorzystujemy dla dobra wspólnego, ale które możemy jeszcze twórczo rozwijać i wykorzystywać dla budowania Tuchowa jako miejsca, które stwarza doskonałe warunki do życia i rozwijania skrzydeł. To nie tylko potencjał turystyczno-rekreacyjny, ale także bogate tradycje rolnicze (w tym np. pszczelarskie), które nie tylko świetnie odpowiedzą na zapotrzebowanie na produkcję dobrej jakości żywności, ale wspierać mogą też rozwój agroturystyki, która będzie rosła w siłę wraz z umacnianiem się produktów turystyczno-rekreacyjnych na obszarze całego Pogorza. Jednocześnie doskonałym przykładem nowoczesnego podejścia do wykorzystania swoich endogenicznych potencjałów jest obserwowany rozwój winiarstwa na obszarze gminy i idącej w ślad za tym enoturystyki. Nie będzie też nowoczesnego Tuchowa i dobrych relacji wewnątrz wspólnoty bez oparcia się na takich wartościach jak **współpraca, otwartość i wzajemne zaufanie**. To są te elementy, które – w co głęboko wierzymy –

uda się nam jeszcze bardziej wzmocnić i rozbudować i będą one tworzyły tuchowską **lokalną wspólnotę**. Zaplanowane działania znalazły odzwierciedlenie w zdefiniowaniu trzech celów strategicznych i dziesięciu celów operacyjnych.

I.	LUDZIE – aktywni i otwarci na świat	I.1. Gotowi do wyzwań I.2. Bezpieczni i zdrowi I.3. Tworzący wspólnotę I.4. Samorządni i kompetentni
II.	ROZWÓJ – dla nas, dla przyszłości	II.1. Dynamicznie i nowocześnie II.2. Szybko i bezpiecznie II.3. W zgodzie z naturą II.4. Blisko tradycji
III.	NATURA – w harmonii ze środowiskiem	III.1. Czyste środowisko III.2. Przestrzeń do życia

II CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

3. Struktura demograficzna gminy

Diagnoza sytuacji demograficznej gminy jest podstawą do diagnozowania zjawisk społecznych. Wiedza o mieszkańcach gminy i jej szczegółowa charakterystyka w podziale na płeć, wiek, wykształcenie, czy inne kategorie osób jest wyznacznikiem przyszłych dokumentów polityki społecznej, jakie muszą powstać na wymienionym obszarze. Tylko profesjonalna diagnoza zasobów ludzkich pozwala określić rozwój kapitału ludzkiego i w przyszłości pomoże osiągnąć wyższy stopień zorganizowania społeczeństwa obywatelskiego.

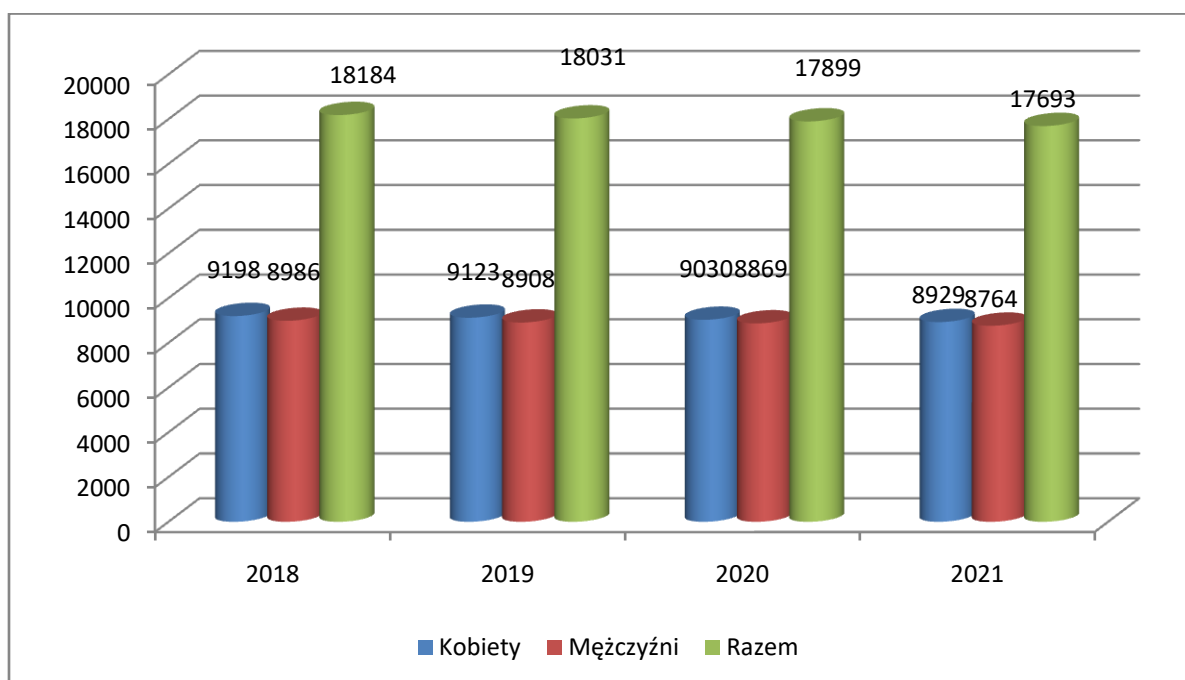
Gmina Tuchów położona jest w województwie małopolskim, w powiecie tarnowskim, administracyjnie podzielona na 13 miejscowości: Buchcice, Burzyn, Dąbrówka Tuchowska, Jodłówka Tuchowska, Karwodrza, Lubaszowa, Łowczów, Mieszna Opacka, Piotrkowice, Siedliska, Trzemesna, Zabłędza, Tuchów.

W niniejszym opracowaniu mieszkańcy gminy zostali podzieleni na tzw. ekonomiczne grupy wiekowe, dzielące mieszkańców wg wieku ich aktywności zawodowej, określającej wielkość potencjalnych zasobów rąk do pracy. Znajomość liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym, czyli wchodzącym na rynek pracy oraz w wieku poprodukcyjnym czyli wychodzącym z tego wieku jest nierozłączna w analizie popytu i podaży na rynku pracy. Przedstawiono również charakterystykę ludności najstarszej, tj. w wieku powyżej 85 lat. Dokonano również analizy przestrzennej badanego zjawiska.

Ogólna charakterystyka liczby mieszkańców

Według danych statystycznych pozyskanych z Urzędu Miejskiego w Tuchowie w 2018 roku liczba mieszkańców wynosiła 18 184 osób, w 2019 zmalała o 153 osoby osiągając poziom – 18 031, w 2020 roku zmniejszyła się do 17 899 osób. Rok 2021 r. był kolejnym rokiem spadku liczby ludności gminy i wynosił 17 693 osoby. Ludność gminy stanowiła 8,9% mieszkańców powiatu tarnowskiego. W podziale na płeć, większość stanowiły kobiety.

Wykres 1. Liczba mieszkańców Gminy Tuchów w latach 2018-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM

Tabela 1. Struktura wg płci mieszkańców Gminy Tuchów w latach 2018-2021

	kobiety	%	mężczyźni	%
2018	9198	50,6	8986	49,4
2019	9123	50,6	8908	49,4
2020	9030	50,4	8869	49,6
2021	8929	50,5	8764	49,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM

Największą liczbę mieszkańców posiadał Tuchów. W 2018 roku liczba mieszkańców tej miejscowości wynosiła 6662 osoby, w 2019 roku 6577, w roku 2020 – 6514, a w roku 2021 – 6423 osoby, stanowiąc odpowiednio 36,6%, 36,5% , 36,4 % i 36,3% w ogólnej liczbie mieszkańców gminy. Kolejne miejsce zajmowała miejscowość Siedliska, w której mieszkało 13% mieszkańców gminy (2371osób), w roku 2019 – 2375 osób (13,2%), w roku 2020 - 2372 osoby stanowiąc 13,3% ludności gminy, a w roku 2021 2358 osób stanowiąc 13,3% ludności gminy. Na kolejnych miejscach znalazły się: Burzyn, Jodłówka Tuchowska, Piotrkowice, Karwodrza, Zabłędza, Lubaszowa, Dąbrówka Tuchowska, Buchcice, Mieszna Opacka, Trzemesna i Łowczów.

Tabela 2. Struktura mieszkańców Gminy Tuchów wg miejscowości zamieszkania w latach 2018-2021

	2018 rok		2019 rok		2020 rok		2021	
	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%	Liczba osób	%
Buchcice	687	3,7	694	3,9	693	3,9	678	3,8
Burzyn	1355	7,5	1334	7,4	1358	7,7	1338	7,6
Dąbrówka Tuchowska	820	4,5	815	4,5	793	4,4	772	4,4
Jodłówka Tuchowska	1338	7,4	1335	7,4	1334	7,4	1311	7,4
Karwodrza	886	4,8	885	4,9	860	4,8	857	4,8
Lubaszowa	792	4,4	789	4,4	785	4,4	777	4,4
Łowczów	446	2,5	439	2,4	426	2,4	427	2,4
Meszna Opacka	511	2,8	995	5,5	512	2,7	507	2,9
Piotrkowice	999	5,5	995	5,5	979	5,5	973	5,5
Siedliska	2371	13,0	2375	13,2	2372	13,3	2358	13,3
Trzemesna	446	2,5	437	2,4	431	2,5	432	2,5
Tuchów	6662	36,6	6577	36,5	6514	36,4	6423	36,3
Zabłędza	871	4,8	842	4,6	842	4,6	840	4,7
Razem Gmina	18 184	100	18 031	100	17 899	100	17 693	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM

Struktura mieszkańców wg ekonomicznych grup wiekowych.

Ekonomiczne grupy wiekowe, to grupy ludności z uwagi na wiek zdolności do pracy tj. wiek przedprodukcyjny, czyli osoby młode do 17 roku życia, wiek produkcyjny, czyli kobiety od 18 do 59 roku życia oraz mężczyźni od 18 do 64 roku życia oraz wiek poprodukcyjny w przypadku kobiet powyżej 60 roku życia i mężczyzn powyżej 65 roku życia³.

Z danych statystycznych wynika, że z ogólnej liczby mieszkańców gminy w 2018 roku 20,1% stanowiły osoby w wieku przedprodukcyjnym. W kolejnych trzech latach udział tej grupy osób nieco zmniejszył się osiągając wskaźnik 19,5% w roku

³ Definicja GUS: http://stat.gov.pl/bdl/app/slow_katgrup.pgru_lista?p_kate_id=1&p_grup_id=7

2021. Udział osób w wieku produkcyjnym stanowił w 2018 roku 62,1% ogółu, by rok później spaść do 61,8%, w roku kolejnym do 61,3% i ponownie wzrosnąć w roku 2021 do poziomu 64,3% ludności gminy. Z kolei udział najstarszej grupy mieszkańców zwiększył się z 17,1 % w 2018 roku do 18,3% w 2019 roku, by wzrosnąć w roku 2020 do poziomu 18,8%. Rok 2021 był rokiem ponownego spadku osób z grupy najstarszych mieszkańców gminy do poziomu 16,2%. W sytuacji gdy udział osób w wieku przedprodukcyjnym jest znacząco wyższy od udziału procentowego osób w wieku poprodukcyjnym, mówimy o młodości demograficznej gminy. Jeśli udział procentowy osób w wieku przedprodukcyjnym jest tożsamy z udziałem osób najstarszych, mówimy o stabilnej sytuacji demograficznej (stagnacja). Taką sytuację obserwuje się w Gminie Tuchów. Analiza danych dowiodła, że na przestrzeni trzech ostatnich lat udział osób młodych był wyższy od udziału osób w wieku poprodukcyjnym.

Należy jednak również dokonać analizy wewnętrznej (w podziale na miejscowości), gdyż struktura ekonomicznych grup wiekowych może być różna. Dokonana analiza dla 2018 roku podzieliła miejscowości w gminie na trzy grupy: młode demograficznie, do których należą: Buchcice, Burzyn, Piotrkowice, Siedliska i Zabłędza. W podanych miejscowościach udział osób w wieku przedprodukcyjnym (ponad 21%) zdecydowanie przewyższa udział osób w wieku poprodukcyjnym (18,2% to wartość najwyższa). Najlepsza sytuacja kształtowała się w Burzynie i Piotrkowicach. W grupie miejscowości, które uznano jako stagnujące znalazły się: Dąbrówka Tuchowska, Karwodrza, Lubaszowa, Łowczów, Mieszna Opacka oraz Trzemesna. Najstarsze demograficzne miejscowości to Jodłówka Tuchowska oraz Tuchów, w których procentowy udział osób starszych przewyższył udział osób młodych. Analiza danych za 2019 rok pokazała, w którym kierunku dokonują się zmiany demograficzne w poszczególnych miejscowościach. W niemal wszystkich miejscowościach w 2019 roku dokonały się nieznaczne spadki udziałów procentowych ludności w wieku przedprodukcyjnym oraz nieznaczne wzrosty udziałów procentowych ludności w wieku poprodukcyjnym. Zauważono, że w Jodłówce Tuchowskiej zwiększył się jeszcze mocniej udział osób w wieku najstarszym, przy jednoczesnym nieznacznym wzroście osób młodych. W Karwodrzy natomiast wzrósł udział osób młodych, a zmniejszył się udział osób starszych, nadal jednak przeważają osoby starsze. W roku 2019 miejscowościami starymi demograficznie był Tuchów i Karwodrza. W roku 2020 kolejny raz Buchcice, Burzyn, Piotrkowice i Siedliska były miejscowościami

o najwyższym odsetku osób młodych (ponad 21%), a spośród tych miejscowości najlepsza sytuacja była niezmiennie w Burzynie i Siedlikach. Rok 2020 był kolejnym, w którym osoby starsze mieszkające w Tuchowie, Jodłówce Tuchowskiej oraz Karwodrzy stanowiły największy odsetek osób w wieku poprodukcyjnym.

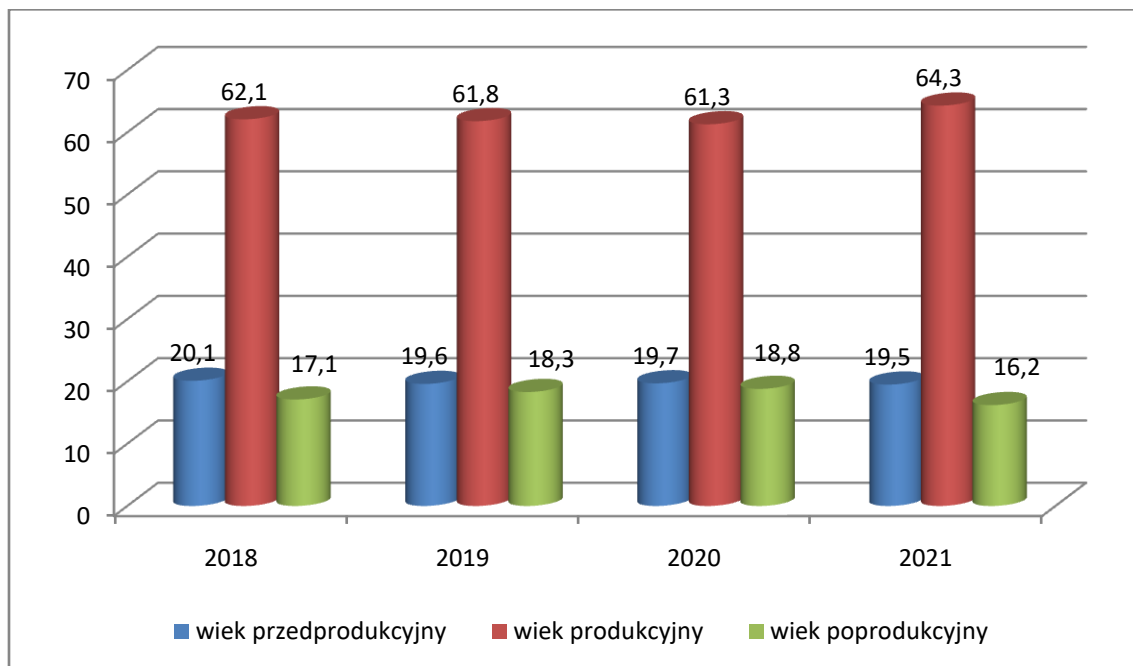
Z kolei po przeanalizowaniu danych za 2021 rok okazało się, że ponownie we wszystkich niemal miejscowościach doszło do nieznacznych spadków procentowych ludności w wieku przedprodukcyjnym oraz zauważono, iż we wszystkich miejscowościach nastąpił spadek osób w wieku poprodukcyjnym. W dalszym ciągu największy odsetek osób w wieku poprodukcyjnym zamieszkiwał w Tuchowie i nadal kolejną miejscowością o najwyższym udziale osób w wieku podeszłym była Jodłówka Tuchowska. W Lubaszowej zaobserwowano spadek osób w wieku poprodukcyjnym przy jednoczesnym nieznacznym wzroście osób młodych. W Buchcicach, Burzynie, Karwodrzy, Łowczowie, Mesznej Opackiej, Siedliskach i Zabłędzy nastąpił spadek zarówno osób młodych jak i w podeszłym wieku. Z kolei nieznaczne wzrosty osób w przedziale 0-17 lat odnotowano w Dąbrówce Tuchowskiej, Lubaszowej, Piotrkowicach i Trzemesnej przy jednoczesnym spadku udziału kobiet, które ukończyły 60 rok i mężczyzn, którzy ukończyli 65 rok życia.

Tabela 3. Ekonomiczne grupy wiekowe – Gmina Tuchów wraz z podziałem administracyjnym w latach 2018 -2021

	2018			2019			2020			2021		
	wiek przedprod.	wiek produkcyjny	wiek poprod.	wiek przedprod.	wiek produkcyjny	wiek poprod.	wiek przedprod.	wiek produkcyjny	wiek poprod.	wiek przedprod.	wiek produkcyjny	wiek poprod.
Buchcice	21,7	61,1	18,2	21,9	59,8	18,3	21,5	59,6	18,9	20,5	62,5	17,0
Burzyn	23,7	60,8	15,5	23,7	60,2	16,1	24,3	58,5	17,2	24,0	61,8	14,2
Dąbrówka Tuchowska	18,3	64,0	17,7	17,9	63,4	18,7	17,9	62,3	19,8	18,3	66,3	15,4
Jodłówka Tuchowska	18,6	62,3	19,1	18,7	61,7	19,6	19,2	60,7	20,1	19,0	63,2	17,8
Karwodrza	18,3	62,1	19,6	18,4	61,4	20,2	18,4	61,6	20,0	16,8	66,2	17,0
Lubaszowa	18,5	63,6	17,9	18,6	63,4	18,0	18,5	62,3	19,2	18,8	65,3	15,9
Łowczów	19,5	63,5	17,0	20,5	63,1	16,4	19,5	63,8	16,7	19,0	68,1	12,9
Meszna Opacka	17,8	66,7	15,5	18,3	65,0	16,7	18,9	64,5	16,6	18,7	66,7	14,6
Piotrkowice	22,5	62,3	15,2	22,7	61,4	15,9	21,5	61,9	16,6	21,7	65,0	13,3
Siedliska	21,3	64,1	14,6	21,5	63,7	14,8	21,6	63,1	15,3	21,4	65,2	13,4
Trzemesna	22,0	65,0	13,0	19,9	66,8	13,3	19,7	66,1	14,2	20,6	67,8	11,6
Tuchów	19,3	61,0	19,7	18,8	60,8	20,4	18,7	60,5	20,8	18,2	63,6	18,2
Zabłędza	20,9	61,9	17,2	20,7	61,5	18,7	20,6	61,6	17,8	19,9	64,4	15,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM

Wykres 2. Udział osób według ekonomicznych grup wiekowych w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy Tuchów w latach 2018-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM

Struktura mieszkańców wg edukacyjnych grup wiekowych.

Edukacyjne grupy wieku obejmują dzieci i młodzież w wieku 3-18 lat, w podziale na dzieci w wieku przedszkolnym – od 3 do 6 lat, dzieci i młodzież w szkołach podstawowych w wieku 7-15 lat oraz młodzież kształcącą się na poziomie ponadgimnazjalnym tj. 16-18 lat. Ogólna liczba mieszkańców w wieku od 3 do 18 lat, kształcącej się na różnych poziomach edukacyjnych w 2018 roku wynosiła 3302 osób, co stanowiło 18,1% ogółu mieszkańców, w roku 2019 spadła do poziomu 3278 osób stanowiąc 18,2% wszystkich mieszkańców gminy. Rok 2020 był kolejnym rokiem spadku osób w młodym wieku osiągając poziom 3219 osób, stanowiących 18% mieszkańców gminy. Najmłodszy mieszkańcy gminy (3-6 lat) stanowili w 2018 roku 23,7% całej grupy, w 2019 - 22,6%, w 2020 nastąpił nieznaczny wzrost do 22,7% całej grupy, a w 2021 r. roku nastąpił kolejny wzrost do poziomu 23,5%.

Tabela 4. Struktura mieszkańców Gminy Tuchów wg edukacyjnych grup wiekowych w latach 2018-2021

		3-6 lat	7-12 lat	13-15 lat	16-18 lat	Razem	% wśród mieszkańców
2018	Liczba osób	784	1258	612	648	3302	18,1
	% grupy	23,7	38,2	18,5	19,6	100	
2019	Liczba osób	747	1301	573	657	3278	18,2
	% grupy	22,6	39,6	17,4	20,4	100	
2020	Liczba osób	732	1261	628	598	3219	17,98
	% grupy	22,7	39,2	19,5	18,6	100	
2021	Liczba osób	748	1202	614	618	3182	18,0
	% grupy	23,5	37,8	19,3	19,4	100	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z UM

Porównując dane rok do roku zauważyć można, że w roku 2019 nastąpił spadek dzieci w wieku 3-6 lat oraz 13-15 lat w stosunku do roku wyjściowego -2018- , natomiast wzrost odnotowano w przedziale dzieci w wieku 7-12 lat oraz 16-18 lat z 19,6 do 20,4%. Z kolei w roku 2020 odnotowano spadek dzieci w przedziale 7-12 lat i 16-18 lat w porównaniu do roku 2019 a także wzrost w stosunku do roku poprzedniego w przedziale 3-6 lat i 13-15 lat. Rok 2021 zakończył się wzrostem dzieci w przedziale 3-6 lat oraz młodzieży w przedziale 16-18 lat. Z kolei spadek do poziomu 37,8% odnotowano wśród grupy w wieku 7-12 lat oraz w przedziale 13-15 lat do z poziomu 19,5% w 2020 r. do poziomu 19,3% w 2021 roku.

Mieszkańcy gminy w wieku powyżej 85 roku życia.

Zjawisko starzenia się ludności będzie się pogłębiać, dlatego też należy podejmować działania mające na celu pomoc osobom w wieku sędziwym w ich życiu codziennym, w ich integracji ze społeczeństwem jak również podejmować działania mające na celu przeciwdziałanie ich marginalizacji.

Grupa osób w wieku sędziwym w 2018 roku stanowiła 2,1 % ogółu mieszkańców (387 osób), w roku 2019 i 2020 stanowili 2,2 % wszystkich mieszkańców

(391 i 395 osób), a w 2021 roku zwiększył się ich udział osiągając poziom 2,30% (408 osób). W stosunku do całej populacji osób najstarszych w gminie, największa ich liczba mieszkała w Tuchowie tj. 40,1% w 2018 roku, 39,1% w 2019 roku, 38,2% w 2020 roku i 38,2% w 2021 roku oraz w miejscowościach: Jodłówka Tuchowska (12,4%, 12,7%, 12,5% i 12,3%), Siedliska (po 10,8 w roku 2018 i 2019, 11,1% w 2020 oraz 12,1% w 2021). Zwiększenie się liczby osób najstarszych odnotowano w badanym czasookresie także w: Buchcicach, Dąbrówce Tuchowskiej, Mesznie Opackiej i Trzemesnej. Spadek zaobserwować można w Karwodrzy i Piotrkowicach, natomiast na podobnym poziomie liczba osób powyżej 85 lat utrzymuje się w Burzynie, Lubaszowej i Łowczowie.

Tabela 5. Mieszkańcy Gminy Tuchów w wieku powyżej 85 roku życia w podziale na miejsce zamieszkania w latach 2018-2021

Miejscowość	2018 rok		2019 rok		2020 rok		2021	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	Liczba	%
Buchcice	8	2,1	8	2,0	11	2,8	14	3,4
Burzyn	21	5,4	19	4,5	21	5,3	21	5,1
Dąbrówka Tuchowska	21	5,4	23	5,8	26	6,5	20	4,9
Jodłówka Tuchowska	48	12,4	50	12,7	48	12,5	50	12,3
Karwodrza	18	4,7	21	5,7	17	4,3	16	3,9
Lubaszowa	10	2,6	9	2,3	10	2,5	9	2,2
Łowczów	6	1,6	9	2,3	6	1,5	7	1,7
Meszna Opacka	7	1,8	9	2,3	10	2,5	9	2,2
Piotrkowice	24	6,2	25	6,4	22	5,4	19	4,7
Siedliska	42	10,8	41	10,8	44	11,1	49	12,1
Trzemesna	7	1,8	7	1,8	11	2,8	12	2,9
Tuchów	155	40,1	153	39,1	151	38,2	162	39,7
Zabłędza	20	5,1	17	4,3	18	4,6	20	4,9
Gmina	387	100	391	100	395	100	408	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z UM

4. System edukacji

Edukacja, rozumiana jako wychowanie, wykształcenie, nauka oraz zdobywanie wiedzy, umiejętności i kształcenie pełni zasadniczą rolę w rozwoju człowieka. Jako proces trwający od młodości jest sposobem na podniesienie jakości zasobów ludzkich, a tym samym poziomu konkurencyjności gospodarki i przyspieszenia tempa rozwoju gospodarczego.

W Gminie Tuchów działa dobrze zorganizowana sieć szkół i przedszkoli. W tutejszej gminie funkcjonuje:

- 13 szkół podstawowych, w tym 6 szkół podstawowych, dla których organem prowadzącym jest Gmina Tuchów oraz 7 prowadzonych przez osoby fizyczne i stowarzyszenia
- 10 przedszkoli
- 2 żłobki.

W roku szkolnym 2017/2018 do szkół podstawowych uczęszczało 1454 dzieci i młodzieży, a w roku szkolnym 2018/2019 – 1628. Na uwagę zasługuje fakt, iż rok 2018 był kolejnym rokiem reformy oświatowej wprowadzonej w 2017 r., zmierzającej do przywrócenia ośmioklasowych szkół podstawowych. Sukcesywne wygaszanie gimnazjów spowodowało, że w szkołach, w których funkcjonowały gimnazja, zagrożone zostało utrzymanie poziomu zatrudnienia nauczycieli z powodu zmiany programu nauczania (wymagane inne specjalności nauczycieli) i zmniejszenia się liczby dzieci. Pozostałe szkoły zasilone zostały uczniami klas siódmych i ósmych i w tych szkołach poziom finansowania nieznacznie się poprawił. W roku szkolnym 2019/2020 do szkół na terenie gminy Tuchów uczęszczało 1608 uczniów.

W tutejszej gminie znajduje się 13 szkół podstawowych: Szkoła Podstawowa im. sierż. AK Józefa Siwaka "Waligóry" w Buchcicach, Szkoła Podstawowa im. prof. Jana Sajdaka w Burzynie, Szkoła Podstawowa im. Kornela Makuszyńskiego w Dąbrówce Tuchowskiej, Szkoła Podstawowa im. Marii Kotulskiej w Jodłówce Tuchowskiej, Szkoła Podstawowa im. o. Władysława Witkowskiego – Redemptorysty w Karwodrzy, Szkoła Podstawowa im. Batalionu AK "Barbara" w Lubaszowej, Szkoła Podstawowa im. ks. Jerzego Popiełuszki w Łowczowie, Publiczna Szkoła Podstawowa w Mesznej Opackiej, Publiczna Szkoła Podstawowa im. ks. Prałata Władysława Gibały

w Piotrkowicach, Szkoła Podstawowa im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Siedliskach, Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Trzemesnej, Szkoła Podstawowa im. Stanisława Staszica w Tuchowie i Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Zabłędzy.

Tabela 6. Liczba uczniów w szkołach na terenie gminy Tuchów w roku szkolnym 2017/2018, 2018/2019 i 2019/2020

Nazwa szkoły	Liczba dzieci		
	2017/2018	2018/2019	2019/2020
Szkoła Podstawowa w Buchcicach	46	45	44
Szkoła Podstawowa w Burzynie	147	163	163
Szkoła Podstawowa w Dąbrówce Tuchowskiej	39	45	44
Szkoła Podstawowa w Jodłówce Tuchowskiej	100	116	115
Szkoła Podstawowa w Karwodrzy	65	79	73
Szkoła Podstawowa w Lubaszowej	74	86	73
Szkoła Podstawowa w Łowczowie	70	81	82
Publiczna Szkoła Podstawowa w Miesznej Opackiej	38	34	31
Publiczna Szkoła Podstawowa w Piotrkowicach	71	76	58
Szkoła Podstawowa w Siedliskach,	219	246	245
Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Trzemesnej	39	39	33
Szkoła Podstawowa w Tuchowie	491	558	583
Szkoła Podstawowa w Zabłędzy.	55	60	64
Razem	1454	1628	1608

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z UM

Istotnym elementem w realizacji zadań opiekuńczo-wychowawczych jest świetlica szkolna. Podstawą funkcjonowania świetlicy szkolnej jest ustawa z dnia 16 grudnia 2016 roku prawo oświatowe. W ustawie (art.103), wymienione są statutowe zadania szkoły, z których wynika, że szkoła publiczna powinna zapewnić uczniom możliwość korzystania ze świetlicy.

Świetlica szkolna jest integralną częścią szkoły przeznaczoną dla uczniów nie tylko klas młodszych, ale przede wszystkim dla uczniów pozbawionych opieki rodziców w czasie ich pracy zawodowej. Świetlica zapewnia zajęcia świetlicowe uwzględniające potrzeby edukacyjne oraz rozwojowe dzieci i młodzieży, a także ich możliwości

psychofizyczne, w szczególności zajęcia rozwijające zainteresowania uczniów, zajęcia zapewniające prawidłowy rozwój fizyczny oraz odrabianie lekcji.

W szkołach na terenie Gminy Tuchów na dzień 31.12.2021 r. działa 12 świetlic szkolnych (w tym 2 środowiskowe funkcjonujące z ramienia Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych), do których uczęszczało 387 dzieci.

Rola aktywności ruchowej w życiu codziennym szczególnie młodych mieszkańców gmin stale wzrasta, dlatego też zasadnym jest zapewnienie niezbędnych warunków dla realizacji różnych form aktywności ruchowej. Na terenie gminy funkcjonują 3 hale sportowe (MOSiR Tuchów, przy Liceum Ogólnokształcącym im. Mikołaja Kopernika w Tuchowie oraz przy Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Tuchowie), 7 sal gimnastycznych przy szkołach podstawowych (w Burzynie, Karwodrzy, Siedliskach, Zabłędzy, Piotrkowicach, Lubaszowej oraz Jodłówce Tuchowskiej), 4 boiska ze sztuczną nawierzchnią (przy Szkole Podstawowej w Tuchowie, Piotrkowach, Jodłówce Tuchowskiej i Liceum Ogólnokształcącym im. Mikołaja Kopernika w Tuchowie), boisko do siatkówki plażowej, 5 stadionów piłki nożnej - TS Tuchovia Tuchów, KS Alfa Siedliska, KS Burzyn, LKKS Karwodrza, LKS Biała Lubaszowa oraz ogólnodostępne place zabaw dla dzieci, w tym miejski plac zabaw w Tuchowie, przy szkołach podstawowych w Dąbrówce Tuchowskiej, Jodłówce Tuchowskiej, Łowczowie, Piotrkowicach i Zabłędzy.

Placówki oświatowe realizują liczne programy rządowe oraz programy edukacyjne i profilaktyczne np. „Program dla szkół (owoce i mleko) dla uczniów klas I-V „Czyste powietrze wokół nas”, „Trzymaj formę”, „Bieg po zdrowie”, „Znajdź właściwe rozwiązanie”, „Znamię. Znam je”, „Podstępne WZW”, „Skąd się biorą produkty ekologiczne”, „Nie przegram młodości”, „Godność człowieka”, „Szlanka mleka”, „Nie pal przy mnie, proszę”. Placówki są realizatorami także projektów innowacyjnych w szkole i w przedszkolu, projektów inwestycyjnych na modernizację czy zakup książek do bibliotek. Szkoły i przedszkola organizują turnieje, konkursy i pozalekcyjne zajęcia muzyczne, matematyczne czy sportowe.

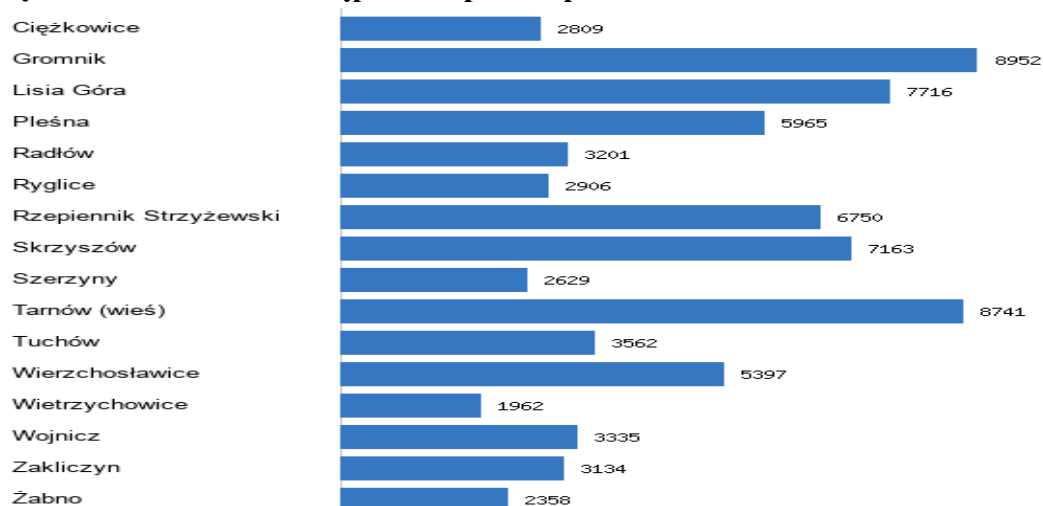
5. Służba zdrowia

Opiekę w zakresie zdrowia w Gminie Tuchów zapewniają: Centrum Zdrowia Tuchów sp. z o.o., Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Eskulap J. Lewicka, D.,

Siembab, J. Armatys-Pyzik Spółka Partnerska Lekarzy w Tuchowie, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Salubris Spółka z o.o. Oddział w Tuchowie, Centrum Medyczne Kol-Med spółka z o.o. Przychodnia w Tuchowie, NZOZ Specjalistyczna Przychodnia MEDYK w Tuchowie, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej INMED w Siedliskach, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Centrum Oka w Tuchowie, Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Tarnowie filia w Tuchowie, NZOZ Przychodnia Stomatologiczna w Tuchowie, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej MIDENT, Nowe Binkle Optyk s.c, w Tuchowie.⁴ Prócz tego zlokalizowane są prywatne placówki specjalistyczne.

Dla mieszkańców Gminy Tuchów dostępne są 4 apteki zlokalizowane w Tuchowie. Wg danych statystycznych⁵, wskaźnik dostępności aptek w Gminie Tuchów od kilku lat maleje i w 2018 roku wynosił 3609, w roku 2019 – 3583 a w 2020 - 3562 i był on jednym z niższych w powiecie tarnowskim. Wskaźnik dostępności aptek to liczba osób przypadająca na jedną aptekę ogólnodostępną. Apteka, zgodnie z Ustawą "Prawo farmaceutyczne" z dnia 6 września 2001 roku, to placówka ochrony zdrowia publicznego, w której osoby uprawnione świadczą w szczególności usługi farmaceutyczne obejmujące zadania określone w ustawie. Na poniższym wykresie przedstawiono wskaźnik dostępności aptek dla powiatu tarnowskiego .

Wykres 3. Wskaźnik dostępności aptek w powiecie tarnowskim w 2020 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z: <https://obserwator.rops.krakow.pl/differenceanalysis>

⁴ <https://www.tuchow.pl/katalog-kategoria/zdrowie/>

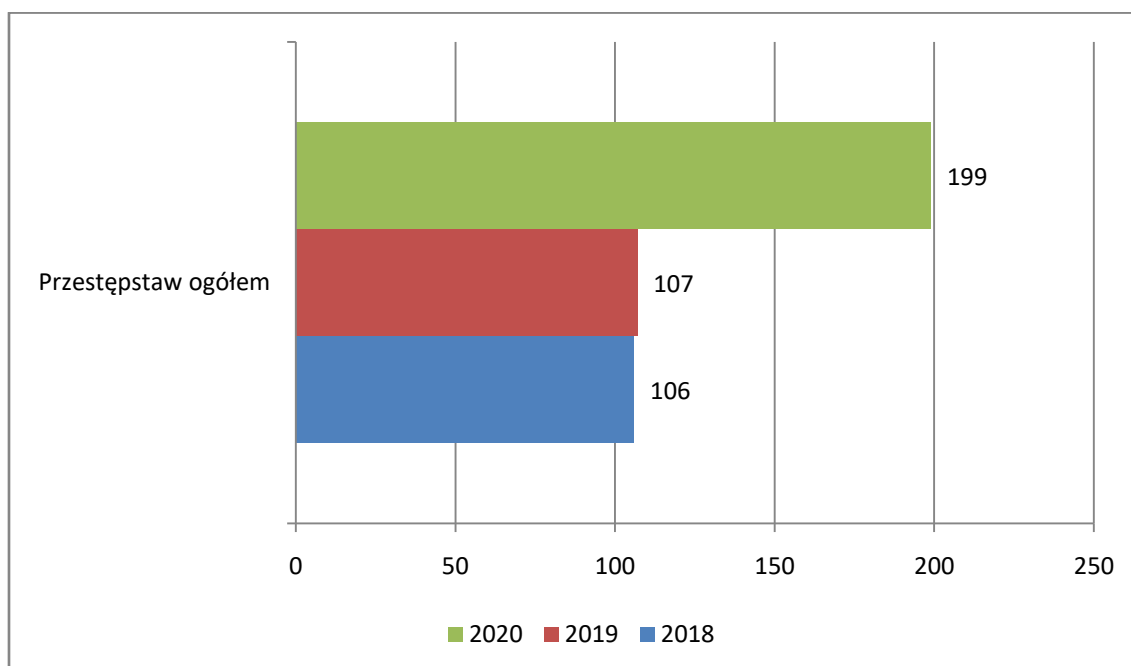
⁵ <https://obserwator.rops.krakow.pl/trendanalysis>

6. Bezpieczeństwo publiczne

Zapewnienie poczucia bezpieczeństwa społeczności lokalnej jest jednym z podstawowych mierników ocenianych działań podejmowanych przez Policję. Działania muszą być oparte o współpracę wszystkich instytucji, organizacji i podmiotów uczestniczących i odpowiedzialnych za zapewnienie bezpieczeństwa, a w szczególności samorządów terytorialnych, społeczności lokalnych, organizacji pozarządowych i wymiaru sprawiedliwości.

Za bezpieczeństwo publiczne w gminie odpowiada Komisariat Policji w Tuchowie. Wg danych za okres 2018-2020 ogólna liczba przestępstw popełnionych na terenie gminy wynosiła w 2018 roku 106, w 2019 wzrosło do 107, by w roku 2020 osiągnąć poziom 199.

Wykres 3. Liczba przestępstw (ogółem) dokonanych na terenie Gminy Tuchów w latach 2018-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Komisariatu Policji

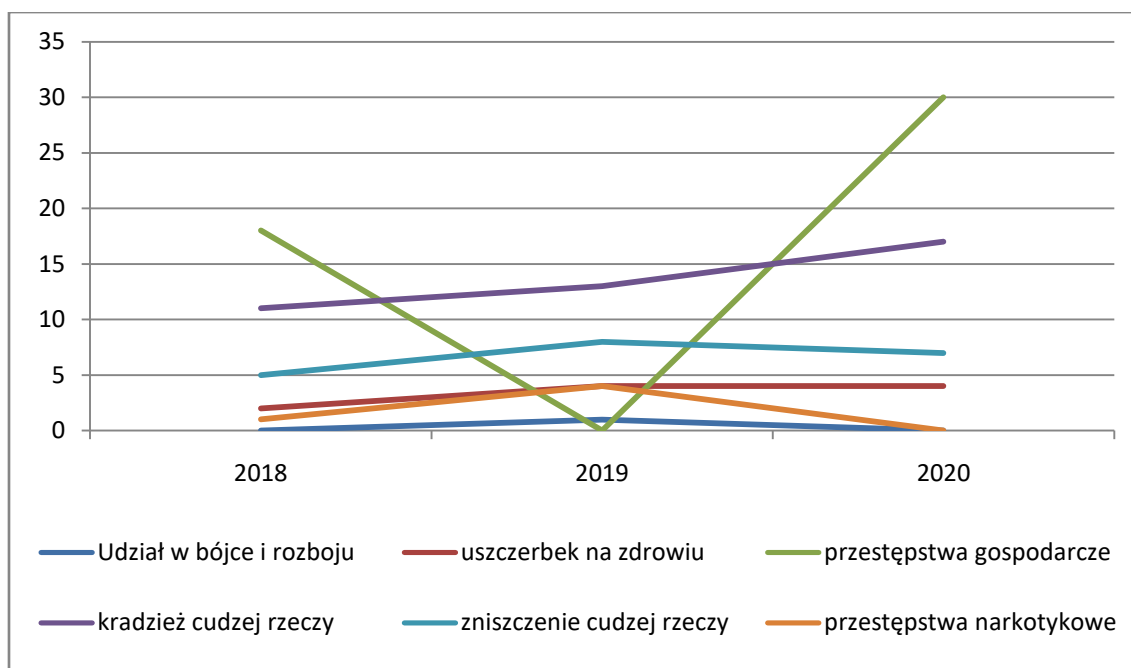
Ze względu na rodzaj popełnianego przestępstwa, łącznie na terenie gminy dopuszczono się 11 kradzieży w 2018 roku, 13 w roku 2019 oraz 17 w roku 2020.

Łączna liczba zdarzeń przestępczych, w których dokonano uszczerbku na zdrowiu wynosiła w 2018 roku 2 i zwiększyła się do 4 w roku 2019 i 2020.

Odnotowano również przestępstwa zniszczenia cudzej rzeczy, których łączna liczba w roku 2018 wyniosła 5, w roku 2019 wzrosła do 8, by rok później nieznacznie spaść do 7.

Przestępstw o charakterze gospodarczym w roku 2018 stwierdzono 18, w roku 2020 już 30. Znęcanie się nad osobą najbliższą w roku 11 potwierdzono w 11 przypadkach, w roku 2019 już 16, by spaść w 2020 do 12. Na terenie gminy mniejszym stopniu zdarzyły się również przypadki przestępstw narkotykowych (1 w 2018 roku, 4 w 2019 roku, 0 w 2020 roku) oraz bójek i pobić (tylko jeden przypadek w 2019)

Wykres 5. Liczba przestępstw w podziale na poszczególne kategorie przestępstw w latach 2018-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Komisariatu Policji

7. Zasoby mieszkaniowe gminy

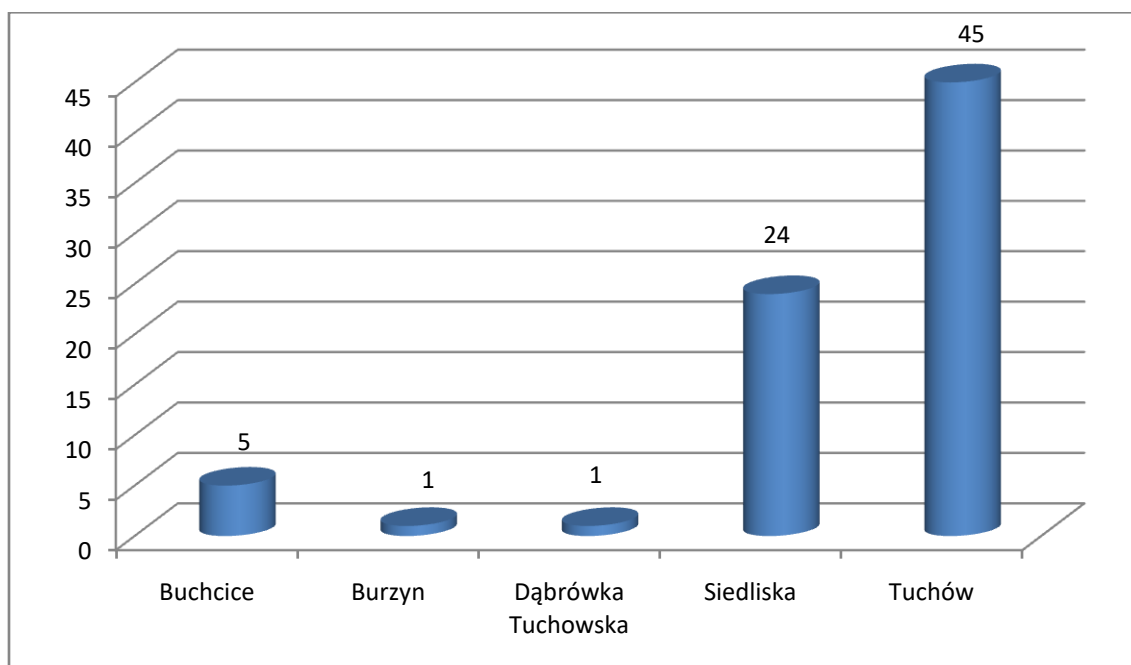
Dane otrzymane z Urzędu Miejskiego w Tuchowie przedstawiają zasoby mieszkaniowe gminy wg stanu na koniec 2021 roku. Dane te dotyczą lokalizacji budynków, ich powierzchni użytkowej, liczby zamieszkałych osób, roku zawarcia umowy najmu oraz wyposażenia lokalu w instalacje gazowe, elektryczne, wodociągowe.

Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego informuje nas o podstawowych definicjach do niniejszego rozdziału. Zgodnie z nią:

- Mieszkaniowy zasób gminy to lokale służące do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych, stanowiące własność gminy lub jednoosobowych spółek gminnych, którym gmina powierzyła realizację zadania własnego w zakresie zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej, z wyjątkiem społecznych inicjatyw mieszkaniowych, oraz lokale pozostające w posiadaniu samoistnym tych podmiotów;
- Lokal to miejsce służące do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych, a także lokal będący pracownią służącą twórcy do prowadzenia działalności w dziedzinie kultury i sztuki, nie jest w rozumieniu ustawy lokalem pomieszczenie przeznaczone do krótkotrwałego pobytu osób, w szczególności znajdujące się w budynkach internatów, burs, pensjonatów, hoteli, domów wypoczynkowych lub w innych budynkach służących do celów turystycznych lub wypoczynkowych.
- Lokal socjalny to lokal nadający się do zamieszkania ze względu na wyposażenie i stan techniczny, którego powierzchnia pokoi przypadająca na członka gospodarstwa domowego najemcy nie może być mniejsza niż 5 m², a w wypadku jednoosobowego gospodarstwa domowego 10 m², przy czym lokal ten może być o obniżonym standardzie
- Powierzchnia użytkowa to powierzchnia wszystkich pomieszczeń znajdujących się w lokalu, a w szczególności pokoi, kuchni, spiżarni, przedpokoi, alków, holi, korytarzy, łazienek oraz innych pomieszczeń służących mieszkalnemu i gospodarczemu potrzebom lokatora bez względu na ich przeznaczenie i sposób używania.

Na terenie Gminy Tuchów zlokalizowanych jest łącznie 18 budynków, w których znajdują się lokale komunalne (mieszkaniowy zasób gminy). Budynki te znajdują się w miejscowościach: Buchcice, Burzyn, Dąbrówka Tuchowska, Siedliska i Tuchów. W Burzynie i Dąbrówce Tuchowskiej jest po 1 budynku z 1 lokalem, w Buchcicach mieszczą się 2 budynki w których znajduje się 5 lokali, w Siedliskach są 2 budynki w których łącznie znajduje się 24 lokale, natomiast w Tuchowie znajduje się 12 budynków, w których łącznie mieści się 45 lokali.

Wykres 6. Liczba lokali komunalnych znajdujących się w zasobach mieszkaniowych Gminy Tuchów wg miejscowości w 2021 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM

W 5 budynkach doprowadzona jest instalacja c.o, wszystkie posiadają dostęp do wody, 18 z nich posiada instalację kanalizacyjną a 10 z nich także gazową.

Łączna powierzchnia użytkowa w/w lokali mieszkalnych pozostających w zasobach gminy wynosiła w 2021 roku 3200,85.

Uchwałą Rady Miejskiej w Tuchowie w 2017 roku przyjęto Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Tuchów na lata 2017-2021.

8. Bezrobocie i rynek pracy

Poczucie bezpieczeństwa i stabilizacja każdej rodziny zależy przede wszystkim od pozycji na rynku pracy dorosłych jej członków oraz od warunków materialnych tej rodziny. Wg danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2021 roku stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie tarnowskim wynosiła 5,9% (woj. małopolskie 4,5%).

Dane dotyczące powyższego rozdziału pochodzą z Powiatowego Urzędu Pracy w Tarnowie i zostały podzielone wg kategorii klientów PUP, co pozwala na pokazanie charakterystyki cech klientów PUP.

Analiza danych dotyczy takich cech osób pozostających bez zatrudnienia, jak: płeć, grupy wiekowe, wykształcenie, czas pozostawania bez pracy. Dane dotyczą lat 2018-2021.

Wg danych statystycznych łączna liczba mieszkańców gminy zarejestrowanych w PUP wynosiła w 2018 roku 485 osób, w roku 2019 zmniejszył się do 352 osób, w roku 2020 wzrosła do 508 osób, by ponownie w roku 2021 spaść do poziomu 358.

W podziale na płeć bezrobotnych, we wszystkich latach przeważały kobiety: w roku 2018 stanowiły 58,4% wszystkich bezrobotnych, w roku 2019 stanowiły 61,9%, by spaść w roku 2020 do poziomu 55,1%, i ponownie wzrosną w roku 2021 do poziomu 60,6%.

Tabela 7. Liczba mieszkańców zarejestrowanych w PUP oraz udział procentowy w ogólnej liczbie bezrobotnych w podziale na płeć w Gminie Tuchów w latach 2018-2021r

	Razem	kobiety	%	mężczyźni	%
2018	485	283	58,4	202	41,6
2019	352	218	61,9	134	38,1
2020	508	280	55,1	228	44,9
2021	358	217	60,6	141	39,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PUP

W podziale bezrobotnych mieszkańców gminy na czasookres pozostawania bez pracy największy udział w roku 2018, 2019 i 2021 stanowiły osoby będące w rejestracji PUP powyżej 24 miesięcy stanowiące: 25,5% w roku 2018, 27,3% w roku 2019 i 30,7%

w roku 2021 ogółu. Z kolei rok 2020 zakończył się największym udziałem osób pozostających bez pracy przez okres od 6 miesięcy do 1 roku.

Tabela 8. Liczba bezrobotnych oraz udział procentowy osób zarejestrowanych w PUP ze względu na czasookres pozostawania bez pracy w Gminie Tuchów w latach 2018-2021

	do 1 m-ca		od 1 do 3 m-cy		od 3 do 6 m-cy		od 6 do 12 m-cy		od 12 do 24 m-cy		powyżej 24 m-cy	
	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
2018	63	13,0	68	14,0	61	12,6	72	14,9	97	20,0	124	25,5
2019	59	16,8	68	19,3	49	13,9	37	10,5	43	12,2	96	27,3
2020	56	11,0	70	13,8	93	18,3	11	21,7	81	15,9	98	19,3
2021	35	9,8	56	15,6	45	12,6	41	11,5	71	19,8	110	30,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PUP

Analiza danych wykazała również, że we wszystkich porównywanych latach najczęściej rejestrowały się osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (odpowiednio 29,5%, 27,0%, 28,5% i 31,3%). Wyjątek stanowił rok 2020, w którym taki sam odsetek rejestrujących się w PUP stanowiły osoby bezrobotne z wykształceniem zasadniczym zawodowym i policealnym i średnim zawodowym. Również dużą grupę tworzyły osoby posiadające wykształcenie policealne i średnie zawodowe tj. (25,8% w roku 2018, 26,4% w roku 2019 oraz 26,3% w roku 2021). Dynamika zjawiska wykazała, że w badanych latach zmniejszył się udział osób z wykształceniem wyższym. Wzrost liczbowy i procentowy dokonał się w przypadku omawianej już wcześniej grupy osób z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym.

Tabela 9. Liczba bezrobotnych oraz udział procentowy osób zarejestrowanych w PUP ze względu na wykształcenie w Gminie Tuchów w latach 2018-2021

Rok	wyższe		policealne i średnie zawodowe		średnie ogólnokształcące		zasadnicze zawodowe		gimnazjalne i poniżej	
	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
2018	68	14,0	125	25,8	48	9,9	143	29,5	101	20,8
2019	43	12,2	93	26,4	41	11,7	95	27,0	80	22,7
2020	64	12,6	144	28,5	55	10,8	145	28,5	100	19,6
2021	44	12,3	94	26,3	27	7,5	112	31,3	81	22,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PUP

Największy odsetek osób bezrobotnych z terenu gminy to głównie ludzie w wieku 25-34 lata. W 2018 roku ich udział procentowy stanowił 32%, w roku 2019 29,6%, w roku 2020 29,5% a w roku 2021 27,4% wszystkich zarejestrowanych w PUP z terenu tutejszej gminy. Również wysoki udział odnotowano w przypadku grupy osób w wieku 35-44 lata w roku 2018 -21,4% oraz w roku 2021 - 22,9% . Z kolei w roku 2019 i 2020 drugą co do liczby osób bezrobotnych grupę stanowiły osoby w wieku 18-24 lata stanowiąc odpowiednio 19% i 22,2% ogółu bezrobotnych gminy Tuchów. Analiza dynamiki zjawiska w czasookresie 2018-2021 wykazała spadek odsetka osób z przedziału 25-34 lata, pomimo iż była to najliczniejsza grupa bezrobotnych oraz wzrost liczby osób w wieku powyżej 60 lat, która niezmiennie była najmniej liczną osób bezrobotnych. Udział tej grupy wzrósł z 3,3% w 2018 r. do 5,6% w 2021 r.

Tabela 10. Liczba osób bezrobotnych oraz udział procentowy osób zarejestrowanych w PUP ze względu na wiek w Gminie Tuchów w latach 2018-2021

Rok	18-24 lata		25-34 lata		35-44 lata		45-54 lata		55-59 lat		powyżej 60 lat	
	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
2018	86	17,7	155	32,0	104	21,4	79	16,3	45	9,3	16	3,3
2019	67	19,0	104	29,6	62	17,6	64	18,2	36	10,2	19	5,4
2020	113	22,2	150	29,5	88	17,3	91	17,9	42	8,3	24	4,8
2021	68	18,9	98	27,4	82	22,9	52	14,6	38	10,6	20	5,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PUP

Podsumowanie:

Na przestrzeni lat 2018-2021 osobą bezrobotną z terenu Gminy Tuchów była najczęściej kobieta (odpowiednio 58,4%, 61,9%, 55,1% i 60,6% ogółu bezrobotnych w gminie), będąca najczęściej zarejestrowana w okresie powyżej 24 miesięcy (rok 2018, 2019, 2021), w wieku 25-34 lata (odpowiednio 32%, 29,6%, 29,5% i 27,4%), z wykształceniem zasadniczym zawodowym (odpowiednio 29,5%, 27%, 28,5% oraz 31,3%).

9. Sytuacja osób niepełnosprawnych

Osoby niepełnosprawne wymagają szczególnej uwagi i interwencji ze strony pomocy społecznej. Na podstawie art. 2 ust. 10 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych, niepełnosprawnością nazwiemy trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu w szczególności powodującą niezdolność do pracy.

Od 1 września 1997r. obowiązują dwa rodzaje orzecznictwa:

- 1) orzecznictwo do celów pozarentowych – prowadzone przez Powiatowe Zespoły do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności.
- 2) orzecznictwo o niezdolności do pracy do celów rentowych - prowadzone przez lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Tarnowie działa na podstawie poniższych ustaw i rozporządzeń:

- Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych.
- Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności.
- Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 1 lutego 2002r. w sprawie kryteriów oceny niepełnosprawności u osób w wieku do 16 roku życia.

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności wydaje orzeczenia o stopniach niepełnosprawności oraz o wskazaniach do ulg i uprawnień. Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej rozróżnia się trzy stopnie niepełnosprawności:

- 1) Znaczny – zalicza się do niego osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

- 2) Umiarkowany – zalicza się do niego osobę o naruszonej sprawności organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych
- 3) Lekki – zalicza się do niego osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną lub mającą ograniczenia w pełnieniu ról społecznych, dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

Osoby, które nie ukończyły 16 roku życia zaliczane są do osób niepełnosprawnych, jeżeli mają naruszoną sprawność fizyczną lub psychiczną o przewidywanym okresie trwania powyżej 12 miesięcy, z powodu wady wrodzonej, długotrwałej choroby lub uszkodzenia organizmu, powodującą konieczność zapewnienia im całkowitej opieki lub pomocy w zaspakajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku.

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Tarnowie przekazał dane za lata 2018-2021 na temat liczby klientów zamieszkałych na terenie gminy Tuchów w podziale na miasto i wieś oraz ze względu na stopień niepełnosprawności, wiek, płeć i wykształcenie dorosłych osób, a także ze względu na wiek i płeć osób do 16 roku życia. Różne kategorie osób zostały podzielone również względem liczby symboli przyczyny niepełnosprawności (1-3 symbole). Kolejny podział osób niepełnosprawnych dotyczył rodzaju symbolu oraz miejsca zamieszkania w strukturze miasto-wieś, stopnia niepełnosprawności, płci i wieku.

W pierwszej kolejności zostanie dokonana analiza osób niepełnosprawnych po 16 roku życia, w podziale na liczbę symboli oraz poszczególne kategorie wiekowe, stopnie niepełnosprawności, płeć i wykształcenie w strukturze miasto-wieś. Dane statystyczne obejmują czasookres 2018-2021.

Wg danych statystycznych ogólna liczba osób z jednym symbolem przyczyny niepełnosprawności wynosiła w roku 2018 – 191, w roku 2019 – 196, w roku 2020 – 188, a w roku 2021 - 219, z dwoma przyczynami w roku 2018 – 34, w roku 2019 – 27, w roku 2020 – 48, a w roku 2021 - 47, a z trzema symbolami w roku 2018 – 1, w roku 2019 i 2020 – po 2, a w roku 2021 - brak. Niepełnosprawni mieszkańcy miasta, którzy

posiadali 1 symbol przyczyny niepełnosprawności stanowili 33,5% w 2018 roku, 35,7% w 2019, 39,4% w 2020 i 45,7% w 2021 r. ogółu niepełnosprawnych. Mieszkańcy wsi to odpowiednio 66,5%, 64,3%, 60,6% i 54,3% ogółu niepełnosprawnych z 1 symbolem. Większość niepełnosprawnych osób, które posiadały 3 symbole niepełnosprawności mieszkało na wsi.

Tabela 11. Struktura niepełnosprawnych mieszkańców Miasta i Gminy Tuchów wg liczby symboli przyczyny niepełnosprawności w latach 2018-2021

		Tuchów miasto		Tuchów wieś		Razem	
		Liczba osób	%	Liczba osób	%	Liczba osób	%
2018 rok	1 symbol	64	33,5	127	66,5	191	100
	2 symbole	11	32,4	23	67,6	34	100
	3 symbole	0	0	1	100	1	100
2019 rok	1 symbol	70	35,7	126	64,3	196	100
	2 symbole	6	22,2	21	77,8	27	100
	3 symbole	1	50	1	50	2	100
2020 rok	1 symbol	74	39,4	114	60,6	188	100
	2 symbole	19	39,6	29	60,4	48	100
	3 symbole	0	0	2	100	2	100
2020 rok	1 symbol	100	45,7	119	54,3	219	100
	2 symbole	22	46,8	25	53,2	47	100
	3 symbole	0	0	0	0	0	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR

Dokonana analiza osób z jednym symbolem przyczyny niepełnosprawności w podziale tych osób na stopień niepełnosprawności wskazała, że lekki stopień niepełnosprawności przyznano łącznie w 2018 roku 52 osobom, w roku 2019 - 54 osobom, w roku 2020 - 33 osobom, a w roku 2021 - 40 osobom. W mieście udział tej grupy osób stanowił w roku 2018 - 25%, w roku 2019 - 32,9%, w 2020 - 15,7% a w 2021 - 9,8% osób niepełnosprawnych gminy. Osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, którym został orzeczony jeden symbol niepełnosprawności w roku 2018 było 98, w roku 2019 – 86, w roku 2020 – 87, a w roku 2021 – 94. W mieście udział tej grupy osób stanowił w roku 2018 – 53,1%, w roku 2019 – 41,4%, w 2020 – 51,4%, a w 2021 -41,8% osób niepełnosprawnych gminy.

Tabela 12. Liczba osób niepełnosprawnych wg liczby symboli oraz stopnia niepełnosprawności zamieszkałych na terenie Gminy Tuchów wg miejsca zamieszkania w układzie miasto-wieś w latach 2018-2021

	2018 rok						2019 rok					
	Jeden symbol						Jeden symbol					
	znaczny stopień niepełnosprawności		umiarkowany stopień niepełnosprawności		lekki stopień niepełnosprawności		znaczny stopień niepełnosprawności		umiarkowany stopień niepełnosprawności		lekki stopień niepełnosprawności	
	l. osób	%	l. osób	%	l. osób	%	l. osób	%	l. osób	%	l. osób	%
Tuchów miasto	14	21,9	34	53,1	16	25,0	18	25,7	29	41,4	23	32,9
Tuchów wieś	29	22,8	62	48,8	36	28,4	38	30,2	57	45,2	31	24,6
	Dwa symbole						Dwa symbole					
	znaczny stopień niepełnosprawności		umiarkowany stopień niepełnosprawności		lekki stopień niepełnosprawności		znaczny stopień niepełnosprawności		umiarkowany stopień niepełnosprawności		lekki stopień niepełnosprawności	
	l. osób	%	l. osób	%	l. osób	%	l. osób	%	l. osób	%	l. osób	%
	Tuchów miasto	6	54,6	13	27,3	2	18,1	0	0	4	66,7	2
Tuchów wieś	5	21,7	6	69,6	2	8,7	9	42,9	9	42,9	3	14,2
	Trzy symbole						Trzy symbole					
	znaczny stopień niepełnosprawności		umiarkowany stopień niepełnosprawności		lekki stopień niepełnosprawności		znaczny stopień niepełnosprawności		umiarkowany stopień niepełnosprawności		lekki stopień niepełnosprawności	
	l. osób	%	l. osób	%	l. osób	%	l. osób	%	l. osób	%	l. osób	%
	Tuchów miasto	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	100
Tuchów wieś	0	0	1	100	0	0	0	0	1	100	0	0
	2020 rok						2021 rok					
	Jeden symbol						Jeden symbol					
	znaczny stopień niepełnosprawności		umiarkowany stopień niepełnosprawności		lekki stopień niepełnosprawności		znaczny stopień niepełnosprawności		umiarkowany stopień niepełnosprawności		lekki stopień niepełnosprawności	
	l. osób	%	l. osób	%	l. osób	%	l. osób	%	l. osób	%	l. osób	%
Tuchów miasto	23	32,9	36	51,4	11	15,7	44	48,4	38	41,8	9	9,8
Tuchów wieś	36	33,0	51	46,8	22	20,2	27	23,9	55	48,7	31	27,4
	Dwa symbole						Dwa symbole					
	znaczny stopień niepełnosprawności		umiarkowany stopień niepełnosprawności		lekki stopień niepełnosprawności		znaczny stopień niepełnosprawności		umiarkowany stopień niepełnosprawności		lekki stopień niepełnosprawności	
	l. osób	%	l. osób	%	l. osób	%	l. osób	%	l. osób	%	l. osób	%
	Tuchów miasto	7	36,8	10	52,6	2	10,6	9	40,9	13	59,1	0
Tuchów wieś	7	24,1	18	62,1	4	13,8	3	12,5	16	66,7	5	20,8
	Trzy symbole						Trzy symbole					
	znaczny stopień niepełnosprawności		umiarkowany stopień niepełnosprawności		lekki stopień niepełnosprawności		znaczny stopień niepełnosprawności		umiarkowany stopień niepełnosprawności		lekki stopień niepełnosprawności	
	l. osób	%	l. osób	%	l. osób	%	l. osób	%	l. osób	%	l. osób	%
	Tuchów miasto	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tuchów wieś	1	50	1	50	0	0	0	0	0	0	0	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR

Wiek osób to kolejna cecha, którą poddano analizie w niniejszym opracowaniu. Wśród osób z jednym symbolem przyczyny niepełnosprawności dominującą grupę w roku 2018 stanowiły osoby w wieku 41-60 lat, tj. 42,3%, jednak w latach 2019-2021 stanowiły osoby w wieku 60 lat i więcej stanowiąc 47,9% w 2019, 46,9% w roku 2020 i 53,4% w roku 2021. Osoby posiadające dwa symbole, będące w wieku powyżej 60 lat i więcej w latach 2018-2021 stanowiły największy odsetek osób z orzeczoną niepełnosprawnością. Udział osób z trzema symbolami na przestrzeni omawianych lat ulegał zmianie, bowiem w roku 2018 była to 1 osoba z przedziału 60 lat i więcej, rok później były to 2 osoby z przedziału wiekowego 41-60, a w 2020 r. trzy symbole miały orzeczone 2 osoby w wieku 26-40 lat.

Tabela 13. Liczba osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Gminy Tuchów wg liczby symboli przyczyny niepełnosprawności i wieku w latach 2018-2021

			2018	2019	2020	2021	
Jeden symbol	60 lat i więcej	Liczba osób	72	94	84	109	
		%	37,7	47,9	46,9	53,4	
	41-60	Liczba osób	81	67	61	65	
		%	42,5	34,2	34,1	31,9	
	26-40	Liczba osób	19	20	19	13	
		%	9,9	10,2	10,6	6,4	
	16-25	Liczba osób	19	15	15	17	
		%	9,9	7,7	8,4	8,3	
	Dwa symbole	60 lat i więcej	Liczba osób	20	13	27	22
			%	58,8	48,1	56,2	47,8
41-60		Liczba osób	10	9	16	17	
		%	29,4	33,3	33,3	37,0	
26-40		Liczba osób	2	2	2	2	
		%	5,9	7,5	4,2	10,9	
16-25		Liczba osób	2	3	3	2	
		%	5,9	11,1	6,3	4,3	
Trzy symbole		60 lat i więcej	Liczba osób	1	0	0	0
			%	100	0	0	0
	41-60	Liczba osób	0	2	0	0	
		%	0	100	0	0	
	26-40	Liczba osób	0	0	2	0	
		%	0	0	100	0	
	16-25	Liczba osób	0	0	0	0	
		%	0	0	0	0	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR

Niepokojącym jest fakt, iż osoby posiadające wykształcenie zasadnicze zawodowe oraz podstawowe i gimnazjalne stanowią największą grupę osób niepełnosprawnych. Należało by podejmować takie działania, które sprzyjały by rozwojowi w zakresie edukacyjnym osób niepełnosprawnych. Zauważalna jest także tendencja spadkowa osób niepełnosprawnych posiadających wykształcenie na poziomie wyższym. Również jak poprzednio dokonano podziału osób niepełnosprawnych wg liczby symboli przyczyny niepełnosprawności. Wśród osób z jednym symbolem największą grupę stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, tj. 37,7% w roku 2018, 33,2% w roku 2019, 35,8% w roku 2020. Drugą grupę objęły osoby posiadające wykształcenie podstawowe i gimnazjalne (odpowiednio 31,4%, 28,1%, 27,4%). Do największej grupy w 2021 należały osoby z wykształceniem podstawowym i gimnazjalnym, a tuż za nimi były osoby posiadające wykształcenie

zasadnicze zawodowe. W przypadku osób z dwoma symbolami największe udziały procentowe wystąpiły u osób niepełnosprawnych z wykształceniem podstawowym i gimnazjalnym w roku 2018 (41,2% i 39,2%) oraz zasadniczym zawodowym w roku 2020 i 2021 (39,6% i 39,2%). W roku 2018 osoba posiadająca trzy symbole przyczyny niepełnosprawności posiadała wykształcenie zasadnicze zawodowe, w roku 2019 była to osoba z wykształceniem zasadniczym zawodowym i średnim, natomiast w roku 2020 osoby te legitymowały się wykształceniem podstawowym i średnim.

Tabela 14. Liczba osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Miasta i Gminy Tuchów wg liczby symboli przyczyny niepełnosprawności oraz wykształcenia w latach 2018-2021

		2018		2019		2020		2021	
		Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
Jeden symbol	mniej niż podstawowe	8	4,2	10	5,1	11	6,1	9	4,4
	podstawowe	60	31,4	55	28,1	49	27,4	67	32,8
	zasadnicze zawodowe	72	37,7	65	33,2	64	35,8	56	27,5
	średnie	26	18,8	53	27,0	44	24,6	50	24,5
	wyższe	15	7,9	13	6,6	11	6,1	22	10,8
Dwa symbole	mniej niż podstawowe	1	2,9	2	7,4	4	8,3	3	6,5
	podstawowe	14	41,2	14	51,9	14	29,1	12	26,1
	zasadnicze zawodowe	11	32,4	7	25,9	19	39,6	18	39,2
	średnie	6	17,6	4	14,8	5	10,5	11	23,9
	wyższe	2	5,9	0	0	6	12,5	2	4,3
Trzy symbole	mniej niż podstawowe	0	0	0	0	0	0	0	0
	podstawowe	0	0	0	0	1	50	0	0
	zasadnicze zawodowe	1	100	1	50	0	0	0	0
	średnie	0	0	1	50	1	50	0	0
	wyższe	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Tarnowie przekazał dane na temat liczby osób do 16 roku życia. Ogólna liczba osób niepełnosprawnych do 16 roku życia z jednym symbolem przyczyny niepełnosprawności w roku 2018 wynosiła 25, w tym 13 dziewcząt (52%) i 12 chłopców (48%), w roku 2019 orzeczono 15 osób, w tym 4 dziewczyny (26,6%) i 11 chłopców (73,4%), w roku 2020 tylko 9 osób, w tym 5 dziewczyn (55,6%) i 4 chłopców (44,6%), a w roku 2021 15 osób wśród których było 4 dziewczyny (26,7%) i 11 chłopców (73,4%). Liczba osób do 16 roku życia z dwoma symbolami w roku

2018 wynosiła 4 osoby, w tym 2 chłopców i 2 dziewczyny. W roku 2021 orzeczono 1 dziewczynie dwie przyczyny niepełnosprawności. Osoby z trzema symbolami w tej grupie wiekowej nie występowały.

Ostatnią analizowaną cechą niepełnosprawnych jest ich podział ze względu na symbol niepełnosprawności. Na podstawie Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności rozróżnia się symbole przyczyny niepełnosprawności:

- 01-U – upośledzenie umysłowe,
- 02-P – choroby psychiczne,
- 03-L – zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu,
- 04-O – choroby narządu wzroku,
- 05-R – upośledzenie narządu ruchu,
- 06-E – epilepsja,
- 07-S – choroby układu oddechowego i krążenia,
- 08-T – choroby układu pokarmowego,
- 09-M – choroby układu moczowo-płciowego,
- 10-N – choroby neurologiczne,
- 11-I – inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego,
- 12-C – całościowe zaburzenia rozwojowe.

Symbol przyczyny niepełnosprawności zawarty w orzeczeniu odzwierciedla rozpoznanie uszkodzenia lub choroby, która niezależnie od przyczyny jej powstania powoduje zaburzenia funkcji organizmu oraz ograniczenia w wykonywaniu czynności życiowych i aktywności społecznej dziecka. Orzeczenie może zawierać więcej niż jeden symbol przyczyny niepełnosprawności, nie więcej niż trzy symbole schorzeń, które w porównywalnym stopniu wpływają na zaburzenie funkcji organizmu. Ustawodawca ograniczył liczbę symboli przyczyn niepełnosprawności na każdym z orzeczeń do trzech, wymagając jednocześnie aby w przypadku orzeczenia stopnia niepełnosprawności albo niepełnosprawności, każdy z symboli zawartych w orzeczeniu niezależnie od pozostałych stanowił samodzielną przyczynę niepełnosprawności lub jej stopnia⁶.

---

⁶ <http://piu-st.mpiops.gov.pl/-/symbol-przyczyny-niepelnosprawnosci>

W mieście Tuchów najliczniejszą grupą niepełnosprawnych osób (PCPR) we wszystkich analizowanych latach (tj. 2018-2021) okazali się mieszkańcy z upośledzeniem narządów ruchu, stanowiący 37,2%, 40,2%, 28,6% i 31,7% oraz chorobami układu oddechowego i krążenia (23,3%, 20,4%, 22,1% oraz 20,1%). Niepełnosprawnych mieszkańców wsi dotyczyły najczęściej choroby narządów ruchu (odpowiednio 39,2%, 36,1%, 28,7% i 33,3%) oraz tak jak w przypadku miasta, choroby układu oddechowego i krążenia (19,9%, 21,5%, 19,7 i 18,2%).

Tabela 15. Liczba osób niepełnosprawnych (klienci PCPR) zamieszkałych na terenie Gminy Tuchów w podziale na miasto-wieś wg symboli niepełnosprawności osób w wieku powyżej 16 roku życia w latach 2018-2021

			01-U	02-P	03-L	04-O	05-R	06-E	07-S	08-T	09-M	10-N	11-I	12-C	RAZEM
2018 rok	Gmina Razem	Liczba osób	3	32	9	1	101	2	55	7	11	24	17	0	262
		%	1,1	12,2	3,4	0,4	38,5	0,8	21,0	2,7	4,2	9,2	6,5	0	100
	Tuchów obszar wiejski	Liczba osób	2	23	6	1	69	2	35	3	9	14	12	0	176
		%	1,1	13,1	3,4	0,6	39,2	1,1	19,9	1,7	5,1	8,0	6,8	0	100
	Miasto Tuchów	Liczba osób	1	9	3	0	32	0	20	4	2	10	5	0	86
		%	1,2	10,5	3,5	0	37,2	0	23,3	4,6	2,3	11,6	5,8	0	100
2019 rok	Gmina Razem	Liczba osób	0	21	3	1	99	6	54	6	17	33	21	3	264
		%	0	7,8	1,1	0,4	37,3	2,3	20,4	2,9	6,4	12,5	7,8	1,1	100
	Tuchów obszar wiejski	Liczba osób	0	15	3	0	64	3	38	3	12	25	12	2	177
		%	0	8,5	1,7	0	36,1	1,7	21,5	1,7	6,8	14,1	6,8	1,1	100
	Miasto Tuchów	Liczba osób	0	6	0	1	35	3	16	3	5	8	9	1	87
		%	0	6,9	0	1,2	40,2	3,5	18,4	3,5	5,7	9,2	10,2	1,2	100
2020 rok	Gmina Razem	Liczba osób	10	22	8	3	83	10	64	8	19	41	22	0	290
		%	3,4	7,5	2,7	1,1	28,6	3,5	22,1	2,8	6,6	14,2	7,5	0	100
	Tuchów obszar wiejski	Liczba osób	9	14	4	2	51	7	35	7	10	26	13	0	100
		%	5,1	7,8	2,2	1,1	28,7	3,9	19,7	3,9	5,6	14,6	7,4	0	100
	Tuchów miasto	Liczba osób	1	8	4	1	32	3	29	1	9	15	9	0	100
		%	0,9	7,1	3,6	0,9	28,6	2,7	25,9	0,9	8,0	13,4	8,0	0	100
2021 rok	Gmina Razem	Liczba osób	6	23	9	2	100	14	63	8	14	55	18	3	315
		%	1,9	7,3	2,9	0,6	31,7	4,4	20,1	2,5	4,4	17,5	5,7	1	100
	Tuchów obszar wiejski	Liczba osób	4	11	7	0	57	10	31	6	11	22	10	2	171
		%	2,3	6,4	4,1	0	33,3	5,8	18,2	3,5	6,5	12,9	5,8	1,2	100
	Miasto Tuchów	Liczba osób	2	12	2	2	43	4	32	2	3	33	8	1	144
		%	1,4	8,3	1,4	1,4	29,9	2,8	22,2	1,4	2,1	22,9	5,5	0,7	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR

Przeprowadzona analiza danych zastanych Powiatowego Zespołu wskazuje, iż zespół wydał najwięcej orzeczeń przyznających mieszkańcom gminy umiarkowany stopień niepełnosprawności - osoby z tym stopniem stanowiły w roku 2018 – 51,3%, w roku 2019 44,4%, w roku 2020 – 50,7%, a w 2021 – 48,8 orzekanych osób. Znaczny stopień niepełnosprawności zespół przyznał w roku 2018 23,9% orzekanym osobom z gminy Tuchów, w roku 2019 – 28,9% osób, w 2020 -32,3% osób, a w 2021 r. 33,2% osobom zamieszkałym na obszarze gminy. W roku 2018 lekki stopień niepełnosprawności przyznano 24,8%, w 2019 – 26,7%, w 2020 – 17%, a w 2021 – 18% badanej zbiorowości.

Tabela 16. Liczba wydanych orzeczeń wg symboli oraz stopnia niepełnosprawności osób powyżej 16 roku życia w Gminie Tuchów w latach 2018-2021

Rok	Stopień niepełnosprawności						Razem gmina
	znaczny		umiarkowany		lekki		
	l. osób	%	l. osób	%	l. osób	%	
2018	54	23,9	116	51,3	56	24,8	226
2019	65	28,9	100	44,4	60	26,7	225
2020	74	32,3	116	50,7	39	17	229
2021	83	33,2	122	48,8	45	18	250

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR

10. Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej

Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej, system pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. W myśl w/w ustawy piecza zastępcza sprawowana jest w formie rodzinnej (rodzina zastępcza) i instytucjonalnej (placówki opiekuńczo-wychowawcze). Rodzinna piecza zastępcza jest formą zapewnienia opieki dziecku pozbawionemu całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej. Umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej następuje na podstawie orzeczenia sądu i po uzyskaniu zgody rodziców zastępczych.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

1) rodzina zastępcza:

a. spokrewniona

b. niezawodowa

c. zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna

2) rodzinny dom dziecka

Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej powinno być ostatecznością, a gmina jako podmiot odpowiedzialny za pracę z rodziną biologiczną powinna położyć szczególny nacisk na wsparcie tych rodzin. Wspieranie rodziny powinno polegać w szczególności na analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie, wzmocnieniu roli funkcji rodziny, rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny, podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny, pomoc w integracji rodziny, przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji rodziny. Rodziny mające problem opiekuńczo - wychowawczy mogą otrzymać pomoc w formie asystenta rodziny. Asystent prowadzi pracę z rodziną poprzez realizację planu pracy we współpracy z członkami rodzin i w konsultacji z pracownikiem socjalnym, udzielaniem pomocy w poprawie sytuacji życiowej rodziny – zwłaszcza w prowadzeniu gospodarstwa domowego, udzielaniem pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych, wychowawczych oraz wspieraniem aktywności społecznej rodziny, udzielaniem pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej, motywowaniu do udziału w zajęciach grupowych mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych, udzielanie wsparcia dzieciom, podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci.

Gmina posiada i realizuje gminny program wspierania rodziny, który opracowano na podstawie diagnozy społecznej dotyczącej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych rodzin zamieszkałych na terenie gminy.

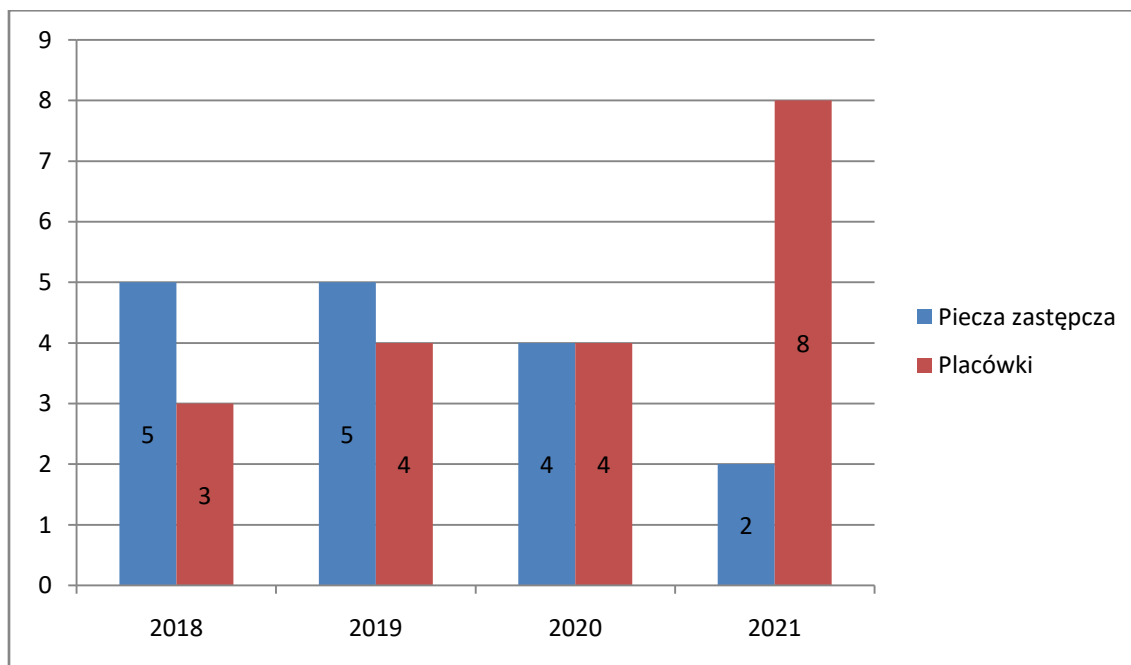
Wg danych statystycznych ze sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w roku 2018 Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuchowie zawarł dwie umowy zlecenie na realizację zadań asystenta rodziny, którzy wsparciem objęli łącznie 15 niewydolnych rodzin z terenu gminy Tuchów, w których wychowywało się 28 nieletnich dzieci. W tym okresie z 5 rodzinami została zakończona współpraca (z 3 ze względu na osiągnięcie celów,

z 1 ze względu na rezygnację rodziny ze współpracy z asystentem oraz 1 ze względu na zmianę miejsca zamieszkania rodziny. W roku 2019 Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuchowie zawarł jedną umowę zlecenie na realizację zadań asystenta rodziny, który wsparciem objął łącznie 10 niewydolnych rodzin z terenu gminy Tuchów, w których wychowywało się 17 nieletnich dzieci. W tym okresie z 3 rodzinami została zakończona współpraca (z 2 ze względu na osiągnięcie celów i z 1 ze względu na zaprzestanie współpracy rodziny z asystentem). Od roku 2020 Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuchowie niestety nie zatrudnia asystenta rodziny, co jest spowodowane brakiem osób chętnych do podjęcia tego zadania.

W 2018 i 2019 r. z terenu gminy Tuchów w rodzinnej pieczy zastępczej przebywało po 5 dzieci, w roku 2020 w tej formie pomocy znajdowało się 4 dzieci, natomiast w roku 2021 w placówkach przebywało już tylko 2 dzieci.

W rodzinach zastępczych w roku 2018 pozostawało 3 dzieci, w roku 2019 i 2020 po 4 dzieci, a w roku 2021 aż 8 dzieci z terenu gminy Tuchów.

Wykres 7. Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej z terenu Gminy Tuchów w latach 2018-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Na przestrzeni lat 2018-2021 tylko jedno dziecko (w roku 2018), które przebywało w instytucjonalnej pieczy zastępczej powróciło do rodziny biologicznej. Ze względu

jednak na zmianę miejsca zamieszkania rodziny poza gminę Tuchów jeszcze w trakcie pobytu małoletniego w placówce nie było możliwe monitorowanie sytuacji dziecka, które powróciło do rodziny naturalnej.

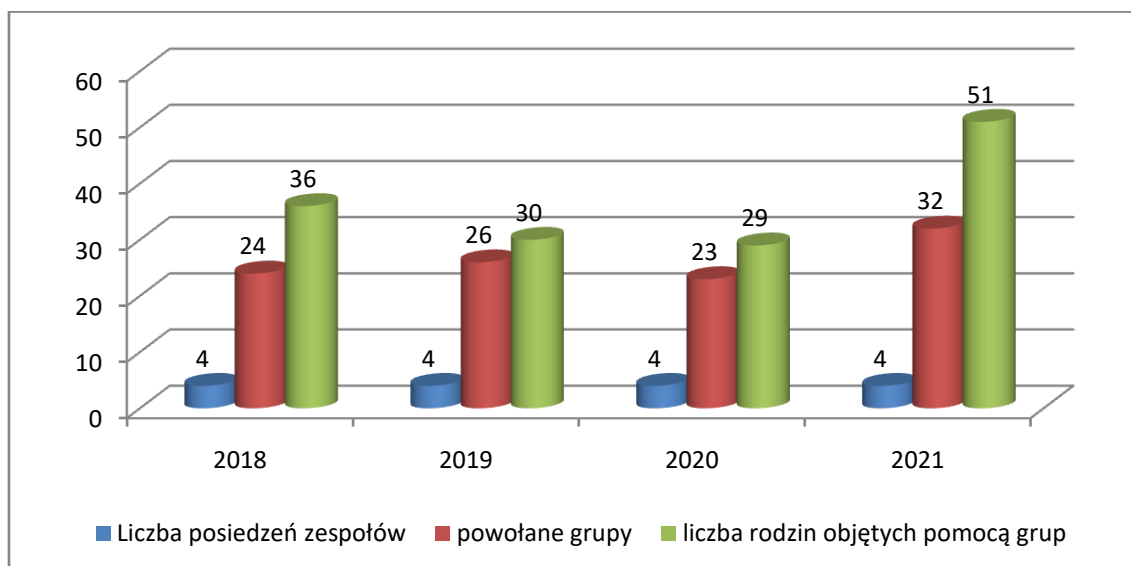
11. Przemoc w rodzinie

Na podstawie art. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie przez przemoc w rodzinie należy rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych, a także inne osoby wspólnie zamieszkujące lub gospodarujące, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. Zjawisko przemocy w rodzinie ma charakter złożony i rozpatrywane jest zarówno w aspekcie prawnym, psychologicznym jak i społecznym.

Dane dotyczące powyższego rozdziału pochodzą ze sprawozdań z realizacji zadań własnych gminy oraz innych działań podejmowanych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie sporządzonych w latach 2018-2021.

W gminie funkcjonuje system przeciwdziałania przemocy w rodzinie oparty na pracy Zespołu Interdyscyplinarnego. W latach 2018-2021 Zespół Interdyscyplinarny spotykał się w każdym roku 4 razy, a liczba rodzin objętych wsparciem i działaniami Zespołu zwiększyła się z 36 w 2018 roku do 39 w 2019 roku; w roku 2020 spadła do 38, a w roku 2021 wynosiła 32.

Wykres 8. Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Tuchów w latach 2018-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z OPS

W ramach Zespołu powołano grupy robocze w liczbie 24 w 2018 roku, 26 w roku 2019, 23 w roku 2020 i 32 w roku 2021. Z powyższych danych widać wyraźnie, iż wzrasta zarówno liczba grup roboczych jak i liczba rodzin objętych ich działaniem. W skład Zespołu Interdyscyplinarnego wg stany na dzień 31.12.2021 r. weszli przedstawiciele OPS (3 osoby), oświaty (Dyrektor ZS), ochrony zdrowia (pielęgniarka), GKRPA (koordynator), Policji (kierownik KP) oraz kuratorzy sądowi (2 osoby).

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku w sprawie procedury „Niebieskie Karty” uregulowany został sposób postępowania służb odpowiedzialnych za przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Wg danych, na terenie gminy Tuchów w 2018 i 2019 roku zakończono po 10 procedur NK, w roku 2020 - 19 procedur a w roku 2021 – 33 w wyniku ustania przemocy w rodzinie lub braku zasadności podejmowanych działań.

Łączna liczba założonych NK w 2018 roku wynosiła 23, w 2019 wzrosła do 26 kart, by w roku 2020 spaść do poziomu 23 kart. W roku 2021 odnotowano wyraźny wzrost, bo do Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęło 33 karty, w tym najwięcej założonych zostało przez Policję.

W ramach przeciwdziałania przemocy w rodzinie, gmina świadczyła poradnictwo dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie. W 2018 roku łącznie 75 osób uzyskało wsparcie, w tym z pomocy psychologicznej skorzystało 8 osób, prawnej 3 osoby, socjalnej 75 osób, a dla 28 osób świadczone poradnictwo rodzinne. Rok 2019

zakończono udzieleniem łącznie 30 osobom wsparcie: w formie pomocy psychologicznej 11 osób, prawnej 14 osoby, socjalnej 30 osób, a dla 7 osób świadczone poradnictwo rodzinne. W roku 2020 roku łącznie świadczone pomoc 29 osobom, w tym z pomocy psychologicznej skorzystało 8 osób, prawnej 9 osoby, socjalnej 29 osób, a dla 1 osoby świadczone poradnictwo rodzinne. Z kolei w 2021 roku łącznie 51 osób uzyskało wsparcie, w tym z pomocy psychologicznej skorzystało 19 osób, prawnej 16 osób, socjalnej 51 osób, a dla 28 osób świadczone poradnictwo rodzinne. Poradnictwo świadczone było w Ośrodku Pomocy Społecznej, w Punkcie Informacji Wsparcia i Pomocy dla Osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie oraz w działającym do 31.12.2021 r. Lokalnym Punkcie Pomocy Pokrzywdzonym w Tuchowie, który był realizowany ze środków Funduszu Sprawiedliwości którego dysponentem jest Minister Sprawiedliwości.

W 2021 r. przeprowadzona została przez podmiot zewnętrzny Diagnoza Problemów Społecznych na terenie Gminy Tuchów poprzez badanie społeczne dorosłych mieszkańców Gminy, a także dzieci i młodzieży. W badaniu wzięło udział 100 dorosłych mieszkańców, a także 592 uczniów.

Problem przemocy domowej z perspektywy dorosłych mieszkańców

W pierwszej kolejności, należy zwrócić uwagę na fakt, iż 26,00% badanych osób zna kogoś kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu. 68,00% ankietowanych nie zna takich osób, zaś 6,00% respondentów nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie. Dane pokazują, iż kwestia przemocy jest jednym z problemów, które występują na terenie Gminy Tuchów.

Ankietowani uważają, że przemoc domowa związana jest głównie z piciem alkoholu – taką odpowiedź wskazuje 92,00% osób. W dalszej kolejności badani wskazują na: choroby (75,00%), zażywanie narkotyków (58,00%), wykluczenie społeczne (52,00%), zażywanie dopalaczy (43,00%) oraz zażywanie leków (11,00%).

Co istotne, aż 26,00% respondentów doświadczyło kiedykolwiek przemocy. Zaś 74,00% osób nigdy nie doświadczyło przemocy. Osoby, które doświadczyły kiedykolwiek przemocy, doznały głównie przemocy psychicznej (84,62%) oraz

fizycznej (57,69%), a także przemocy ekonomicznej (97,69%) oraz przemocy seksualnej (3,85%).

Osobami stosującymi przemoc wobec respondentów byli najczęściej jak przyznają respondenci: mąż/zona (57,69%), ojciec (26,92%), rzadziej matka (11,54%), partner/partnerka (7,69%), dziecko/dzieci (3,85%) oraz inne osoby, których ankietowani nie wymieniali (11,54%). Dodatkowo 15,00% ankietowanych przyznaje, iż sami stosowali przemoc wobec innych osób. Natomiast 84,00% osób nigdy nie stosowało przemocy. Osoby, które przyznały, że zastosowały przemoc wobec innych stosowały przemoc fizyczną (73,33%), psychiczną (46,67%) oraz zaniedbanie (13,33%). Ponadto ankietowani, którzy przyznali, iż zdarzyło im się stosować przemoc, używali jej w stosunku do męża/zony (46,67%), rodzeństwa (33,33%), dziecka/dzieci (26,67%), rodziców (20,00%) oraz innych osób, których nie wskazują (13,33%).

Większość respondentów stosujących przemoc nie robiło tego pod wpływem żadnych substancji psychoaktywnych – takiej odpowiedzi udzieliło 93,33% osób. Natomiast 6,67% respondentów, było pod wpływem alkoholu.

79,00% mieszkańców uważa, iż nie istnieją okoliczności usprawiedliwiające stosowanie przemocy, zaś 16,00% uważa, że takie okoliczności istnieją. Kolejne 5,00% osób nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Większość osób (67,00%) uważa, że stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci nie jest dobrą metodą wychowawczą. Przeciwnego zdania jest 7,00% ankietowany mieszkańców, co może wynikać z niewiedzy na temat konsekwencji bycia ofiarą przemocy w okresie dzieciństwa, a 26,00% osób nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Problem przemocy domowej z perspektywy dzieci i młodzieży

Uczniowie uważają, że przemoc wynika głównie z nadużywania alkoholu (59,63%) i narkotyków (58,95%), ale także z: chorób psychicznych (53,21%), zazdrości i zaborczości (47,97%), wpływu środowiska (33,78%), różnic w poglądach (29,39%), problemów w komunikacji międzyludzkiej (28,55%), braku zaufania (23,82%) oraz problemów finansowych (23,82%) i innych czynników, których uczniowie nie wskazują (3,38%). 22,64% osób nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Przemocy doświadczyło kiedykolwiek 21,28% uczniów. 78,72% uczniów nigdy nie doświadczyło zachowań przemocowych. Przemocy doświadczali głównie chłopcy – 26,37%, tj. 72 osoby. Wśród dziewczynek do doświadczenia przemocy przyznało się 16,93%, tj. 54 uczennice. Osobami stosującymi przemoc wobec uczniów, byli głównie koledzy ze szkoły – taką odpowiedź wskazuje 46,03% uczniów, którzy doznali przemocy. Rzadziej wskazywano natomiast na: znajomych (17,46%), brata (16,67%), tatę (11,90%), siostrę (11,90%), mamę (7,94%) oraz inne osoby, których uczniowie nie wymieniali (30,95%). 5,74% uczniów przyznało, że zna osoby doświadczające przemocy domowej w swoim otoczeniu. 71,45% ankietowanych nie zna takich osób, a 22,80% respondentów nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie. Do stosowania przemocy wobec innych osób przyznaje się 12,16% ankietowanych uczniów, a 87,84% nigdy nie stosowało przemocy wobec innych. Przemoc wobec innych osób stosowało 8,78%, tj. 28 dziewczynek i 16,12%, tj. 44 chłopców. Uczniowie, którzy przyznali, iż stosowali przemoc wobec innych osób, stosowali ją głównie wobec rówieśników (55,56%), ale także wobec rodzeństwa (44,44%), rodziców (5,56%) oraz innych osób, których nie wymieniają (19,44%). Z problemem przemocy uczniowie zwróciliby się o pomoc do: rodziny (38,85%), Policji (29,22%), zaufanego nauczyciela (23,31%), kolegi lub koleżanki (22,47%), pedagoga szkolnego (20,78%), Telefonu Zaufania (16,22%), Ośrodka Pomocy Społecznej (8,95%), lekarza (7,43%), Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (5,41%), Ośrodka Leczenia Uzależnień (3,04%), Ośrodka Interwencji Kryzysowej (2,03%), punktu konsultacyjnego (2,03%) oraz Zespołu Interdyscyplinarnego (2,20%). 4,05% uczniów wskazuje odpowiedź „inne”, jednak nie tłumaczą co mają na myśli. Należy zwrócić uwagę na fakt, iż 7,26% osób szukałoby pomocy w Internecie, a 18,58% uczniów próbowałoby radzić sobie samodzielnie. Dodatkowo 27,53% uczniów nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

12. Problem alkoholowy

Każdego roku Rada Miejska w Tuchowie przyjmuje Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Gminy Tuchów, ostatni został uchwalony w grudniu 2021 r. na rok 2022. Do głównych zadań opisanych w programie należą: zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu, udzielenie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie, prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomani w szczególności dla dzieci i młodzieży w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych, wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych, podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem zakazu reklamy, zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim i nietrzeźwym oraz występowanie przed Sądem w charakterze oskarżyciela publicznego, wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów informacji społecznej.

W ramach pomocy osobom uzależnionym od alkoholu działa Punkt Konsultacyjny, w którym zatrudniony psycholog kliniczny udziela informacji o chorobie alkoholowej oraz ośrodkach leczenia stacjonarnego i ambulatoryjnego, motywuje osoby do podjęcia leczenia odwykowego, udziela stosownego wsparcia osobom doznającym przemocy a także zapewnia wsparcie psychologiczne.

W ramach programu Gminna Komisja kontynuowała współpracę z Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Komisariatem Policji, Sądem Rejonowym (III Wydział Rodzinny i Nieletnich), Prokuraturą Rejonową, Wojewódzkim Szpitalem im. Św. Łukasza w Tarnowie, Poradnią Terapii Uzależnień od Alkoholu i Współuzależnienia w Tuchowie, Stowarzyszeniem „Nowa Szansa”, Dekanalnym Duszpasterzem Trzeźwości.

Wg danych ze sprawozdania PARPA-G1 za lata 2018-2021, łączny limit punktów sprzedaży napojów alkoholowych uchwalony przez radę miejską wynosił: w 2018 roku łącznie 56, w tym limit punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do

spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) 46, a w miejscu sprzedaży 10 (lokale gastronomiczne) w tym w 2019 roku - 44, w tym limit punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) 33, a w miejscu sprzedaży 11 (lokale gastronomiczne). W 2020 r. na terenie gminy Tuchów znajdowało się łącznie 45 punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w tym 33 przeznaczone do spożycia poza miejscem sprzedaży i 12 przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży.

Według stanu na koniec 2021 roku Komisja liczyła 9 członków. Dane dotyczące działań GKRPA w Tuchowie podejmowanych wobec osób uzależnionych w latach 2018-2021 przedstawia poniższa tabela.

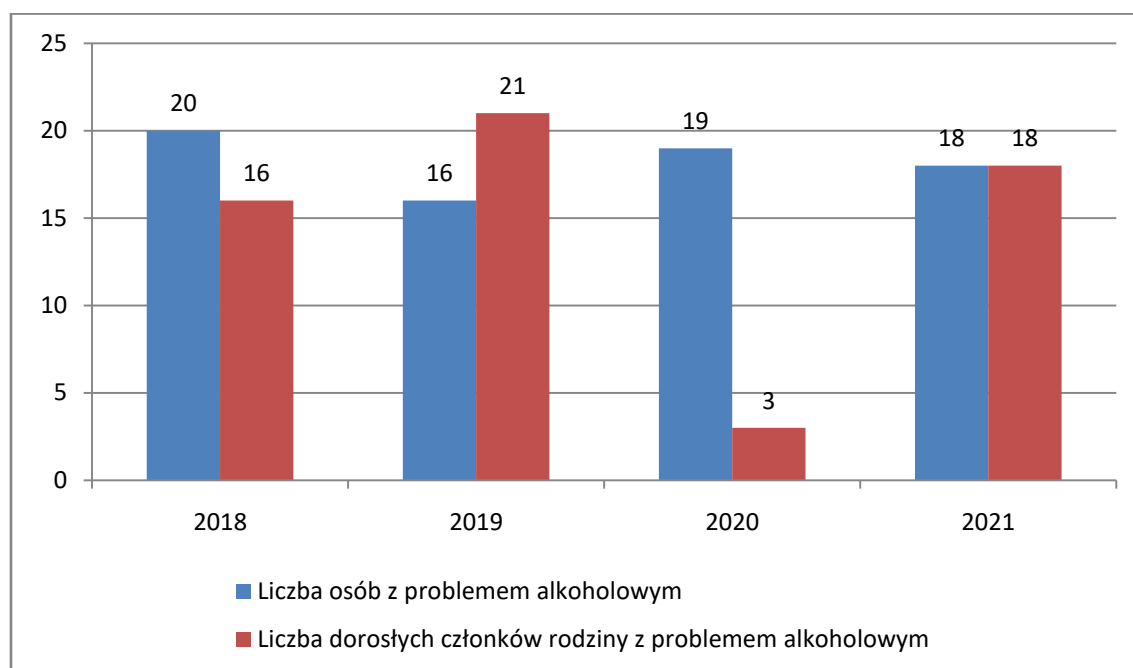
Tabela 17. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Tuchowie wobec osób uzależnionych w latach 2018-2021

	2018	2019	2020	2021
liczba osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	27	24	16	18
liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	63	59	31	18
liczba osób w stosunku do których podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia	24	21	12	5
liczba osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	12	17	4	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PARPA-G1

Na terenie Tuchowa funkcjonuje jeden Punkt Konsultacyjny dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzin finansowany ze środków Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii. W Punkcie porad udziela psycholog kliniczny. Jak wynika z przedstawionych na poniższym wykresie danych, w Punkcie w 2021 roku udzielono porad 18 osobom z problemem alkoholowym. W stosunku do 2018 roku liczba osób z problemem alkoholowym, którym udzielono porad zmalała o 5%, natomiast liczba dorosłych członków rodziny osoby z problemem alkoholowym o 81%.

Wykres 9. Liczba osób z problemem alkoholowym w Gminie Tuchów (2018 -2021)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PARPA-GI

Jak wynika z danych Gminnej Komisji Rozwiązywanie Problemów Alkoholowych w Tuchowie w roku 2018 4 osoby z terenu gminy Tuchów podjęły terapię odwykową w Poradni Leczenia Uzależnień w trybie ambulatoryjnym lub stacjonarnym, w roku 2019 było to 18 osób, w 2020 - 11 osób, a w roku 2021 - 3. Na badania psychologiczno-psychiatryczne skierowano w roku 2018 - 12 osób, w 2019 - 17, w roku 2020 - 10, sporządzono w roku 2018 - 12, w roku 2019 - 10, a w roku 2020 - 4 wniosków do sądu celem wydania decyzji o zastosowanie przymusowego leczenia odwykowego. Rok 2018 zakończył się udzieleniem 20, rok 2019 - 38, rok 2020 - 5, a rok 2021 - 18 osobom i ich rodzinom porad w punkcie konsultacyjno-informacyjnym dla osób z problemem alkoholowym. W roku 2018 - 22 osoby, a w roku 2019 - 19 osób uzależnionych lub współuzależnionych wzięło udział w warsztatach terapii uzależnień w Centrum Formacji Duchowej w Lubaszowej. W roku 2020 ze względu na czas pandemii zadania GKRPA w Tuchowie były ograniczone do minimum.

Do działań profilaktycznych realizowanych na terenie szkół w Gminie Tuchów należą programy profilaktyczne, w których wzięło udział w 2019 roku ponad 980 uczniów. W tego typu zajęciach brali również udział nauczyciele oraz rodzice. Realizowane były również inne programy profilaktyczne, skierowane do uczniów, nauczycieli i rodziców. Liczba uczestników wynosiła: 663 uczniów, 19 nauczycieli oraz

28 rodziców. Ze względu na panującą epidemię oraz wprowadzone obostrzenia i środki ochrony na terenie całego kraju w ramach profilaktyki zachowań ryzykownych dzieci i młodzieży w 2020 roku na terenie gminy nie odbywały się żadne prelekcje, pogadanki festyny i inne imprezy plenerowe czy sportowe. Wprowadzone obostrzenia spowodowały, iż nie prowadzono także szkoleń/warsztatów dla nauczycieli i rodziców w obszarze profilaktyki problemowej. W roku 2021 z kolei odbyło się 1 spotkanie profilaktyczne, w którym wzięło udział 80 uczniów.

Ogólna liczba rodzin korzystająca z pomocy materialnej ośrodka pomocy społecznej z tytułu problemów alkoholowych przedstawiał się następująco: w 2018 – 26 rodzin, w 2019 – 17 rodzin, w 2020 i 2021 – po 18 rodzin.

Podobnie jak miało to miejsce w przypadku problemu przemocy w rodzinie również w kwestii problemów alkoholowych została przeprowadzona diagnoza zjawiska wśród osób dorosłych jak i uczniów.

Problem alkoholowy z perspektywy dzieci i młodzieży

Na początek uczniom zadano pytanie, czy ich zdaniem ich rówieśnicy piją alkohol.

Blisko połowa uczniów (44,59%) sądzi, że ich rówieśnicy nie sięgają po alkohol. 26,52% uczniów uważa, iż ich rówieśnicy piją alkohol, zaś 28,89% uczniów nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Następnie respondentów zapytano o to, czy kiedykolwiek próbowali pić alkohol. Odpowiedzi twierdzącej udzieliło 15,71% uczniów. Natomiast alkoholu nie spożywało nigdy 84,29% uczniów.

Do spożywania alkoholu przyznaje się 14,11% dziewczynek i 17,58% chłopców. 85,89% dziewczynek i 82,42% chłopców nie piło nigdy alkoholu.

Wśród uczniów, którzy pili kiedykolwiek alkohol, 45,16% osób piło go pierwszy raz w wieku 14 – 16 lat. Po 19,35% ankietowanych uczniów piło alkohol po raz pierwszy w wieku 11 – 13 lat oraz w wieku 8 – 10 lat, a 16,13% uczniów pierwszy raz sięgnęło po alkohol w wieku 17 i więcej lat.

Uczniowie, którzy przyznali, że pili alkohol najczęściej wskazywali, że było to piwo – taką odpowiedź zadeklarowało 78,49% uczniów. W dalszej kolejności uczniowie wskazywali, iż była to: wódka (61,29%), wino (43,01%), szampan (41,94%), likiery,

nalewki (34,41%) i inne alkohole, wśród których uczniowie wymieniają między innymi bimber (16,13%).

Natomiast pierwszy raz po alkohol sięgają oni najczęściej w czasie uroczystości rodzinnych – 32,26%, ze znajomymi na podwórku - 31,18% oraz w czasie imprezy towarzyskiej (31,18%).

Rzadziej wskazują natomiast na następujące okoliczności: na dyskotecce (9,68%), pod nieobecność rodziców w domu (11,83%), w czasie wycieczki szkolnej (11,83%) oraz podczas innych okoliczności, których uczniowie nie wymieniają (15,05%).

Większość uczniów, którzy mieli już kontakt z alkoholem, przyznaje, iż nie doświadczyli nigdy przykrych konsekwencji spożywania alkoholu. Takiej odpowiedzi udziela 77,42% uczniów.

Osoby, którym taka sytuacja się przytrafiła, wskazują na: problemy rodzinne (10,75%), pogorszenie relacji koleżeńskich (6,45%), problemy finansowe (6,45%) oraz problemy w szkole (2,15%). 4,30% uczniów wskazuje na inne problemy, nie wyjaśniając o jakie problemy chodzi.

Następnie poproszono ankietowanych uczniów o wskazanie jak zdobywają alkohol. Ponad połowa badanych przyznaje, że zostali nim poczęstowani – 60,22%. Natomiast 25,81% dostało go od starszych kolegów, 21,51% uczniów kupiło sobie samodzielnie alkohol, kolejne 21,51% osób poprosiło kogoś o zakup, a 20,43% uczniów podkrađło alkohol rodzicom. 9,68% uczniów wskazuje inne sposoby, jednak nie podają konkretnych przykładów.

Większość uczniów przyznaje, że ich rodzice wiedzą o spożywaniu przez nich alkoholu – taką odpowiedź wskazuje 70,97% uczniów. 29,03% uczniów uważa, że ich rodzice nie wiedzą o tym fakcie.

Niepokój budzi również fakt, iż aż 51,52% uczniów uważa, że ich rodzice nie zareagowali na informację o spożywaniu przez nich alkoholu. Natomiast 22,73% uczniów przyznaje, że ich rodzice przeprowadzili z nimi rozmowę, 13,64% uważa, że rodzice zdenerwowali się i wyznaczyli karę, a 12,12% rodziców zareagowało w inny sposób, uczniowie nie tłumaczą jakie, były to działania.

Uczniów zapytano także, czy ich zdaniem kupno alkoholu przez osoby w ich wieku jest możliwe. Ponad połowa osób nie potrafiła udzielić odpowiedzi na to pytanie (59,12%). 21,11% uczniów wskazuje, że zdobycie alkoholu jest łatwe, a kolejne 19,76% osób uważa, że pozyskanie alkoholu w gminie jest trudne.

Na kolejne pytanie odpowiedzi udzielali wszyscy uczniowie biorący udział w ankietowaniu.

Znaczna część uczniów nie wie jak ich rówieśnicy zdobywają alkohol – taką odpowiedź wskazuje 62,33% uczniów. Pozostałe osoby uważają, że osoby te zdobywają alkohol dzięki starszym kolegom (31,25%), proszą obcych ludzi pod sklepem o zakup alkoholu (15,71%), podkradają rodzicom w domu (14,86%) oraz sami sobie kupują (14,02%). 2,87% uczniów wskazuje również odpowiedź „inne”, jednak nie tłumacząc, jakie sposoby mają na myśli.

Problem alkoholowy z perspektywy dorosłych mieszkańców

Na początek mieszkańców zapytano jak często zdarza im się spożywać alkohol.

35,00% badanych nie pije w ogóle alkoholu. Kilka razy w roku zdarza się to 36,00% ankietowanych. Kolejne 23,00% osób sięga po alkohol kilka razy w miesiącu, 6,00% kilka razy w tygodniu. Dobrą informacją jest fakt, iż żaden z ankietowanych nie spożywa alkoholu codziennie.

Osoby, które sięgają po alkohol, najczęściej spożywają: wino (55,38%), piwo (47,69%), wódkę (23,08%) oraz nalewki (7,69%).

Większość respondentów, jednorazowo wypija od 1 do 2 porcji alkoholu (64,62%). Natomiast 23,08% ankietowanych wypija jednorazowo 3 – 4 porcje alkoholu.

Towarzystwo to główny powód sięgania po alkohol przez mieszkańców gminy – taką odpowiedź wskazuje 64,62% badanych. W dalszej kolejności wymieniają oni następujące powody: preferencje smakowe (15,38%), brak konkretnego powodu (15,38%) oraz chęć złagodzenia stresu (7,69%).

Mieszkańcy spożywają alkohol głównie w domu (66,15%) mniej u znajomych (44,62%). W pubach/restauracjach lub kawiarniach alkohol spożywa 13,85% osób, a na świeżym powietrzu pije 9,23% badanych.

93,85% badanych nigdy nie wykonywało swoich obowiązków zawodowych znajdując się pod wpływem alkoholu. Natomiast 6,15% osób przyznało, iż zdarzało im się to rzadko. 4,62% ankietowanych oświadcza, iż zdarzyło im się raz kierować pojazdem w stanie nietrzeźwości.

Dobłą informacją jest fakt, iż żaden z ankietowanych mieszkańców nie został nigdy zatrzymany za prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości. Wynikać to może z faktu, iż problem pijanych kierowców w gminie nie przybiera dużych rozmiarów.

Warto zwrócić uwagę, iż 21,00% respondentów przyznaje, że rzadko widuje sytuację prowadzenia pojazdu w stanie nietrzeźwości, a 11,00% ankietowanych widuje taką sytuację czasami.

Spożywanie alkoholu przez kobiety w ciąży to kolejny istotny problem. Na uwagę zasługuje fakt, iż większość respondentów uważa, że takie zachowanie ma wpływ na rozwój dziecka (93,00%). Dane te są zadowalające i pokazują, iż mieszkańcy posiadają wiedzę dotyczącą szkodliwości spożywania alkoholu w czasie ciąży i jaki ma to wpływ na rozwój dziecka.

Natomiast 7,00% ankietowanych nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Niepokój budzi jednak fakt, iż 13,00% badanych mieszkańców widziało na terenie gminy kobiety w ciąży spożywające alkohol. 77,00% osób przyznało, iż nigdy nie widziało takiej sytuacji, a 10,00% osób nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Analizując spożycie alkoholu w gminie na przestrzeni ostatnich kilku lat, można zauważyć, iż większość respondentów sądzi, iż obecnie pije się tyle samo co dawniej – takiej odpowiedzi udzieliło 44,00% osób. Zdaniem 17,00% badanych obecnie pije mniej niż kiedyś, zaś 11,00% osób uważa, że aktualnie wzrasta ilość spożywanego alkoholu w Gminie Tuchów. 28,00% ankietowanych wskazało odpowiedź „trudno powiedzieć”.

Celem sprawdzenia wiedzy mieszkańców dotyczącej konsekwencji spożywania alkoholu, poproszono ich o ustosunkowanie się do kilku stwierdzeń. Jak wynika z udzielonych odpowiedzi, mieszkańcy w większości posiadają wiedzę dotyczącą alkoholu.

84,00% mieszkańców uważa, że przychodzenie do pracy na kacu jest zachowaniem nieodpowiednim. Natomiast 16,00% ankietowanych nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

55,00% osób sądzi, iż alkohol w piwie jest tak samo szkodliwy jak ten w wódce, zaś z tą opinią nie zgadza się 13,00% osób - twierdzą oni, iż alkohol w piwie jest mniej szkodliwy niż ten w wódce. 32,00% osób wskazuje, iż nie potrafiło ustosunkować się do tego stwierdzenia.

Ze stwierdzeniem „Osoby z problemem alkoholowym piją codziennie” zgadza się 39,00% ankietowanych, zaś 48,00% nie zgadza się z tym stwierdzeniem. 13,00% osób wskazuje odpowiedź „nie wiem”.

26,00% ankietowanych uważa natomiast, iż alkoholizm jest dziedziczny, a 57,00% osób nie zgadza się z tą opinią. Do tego stwierdzenia nie potrafiło odnieść się 17,00% osób.

Według 47,00% mieszkańców okazjonalne spożywanie alkoholu nie uzależnia. Z tym stwierdzeniem nie zgadza się 35,00% osób, a 18,00% nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Natomiast 13,00% osób uważa, że alkohol jest dobrym lekarstwem na sen. 65,00% osób nie zgadza się z tą opinią, a 22,00% osób nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

13. Pomoc społeczna. Zagrożenie marginalizacją i wykluczeniem społecznym

Zadania z zakresu pomocy społecznej w Gminie Tuchów realizuje Ośrodek Pomocy Społecznej. Został on utworzony jako jednostka organizacyjna i budżetowa gminy do realizowania zadań w zakresie pomocy społecznej. OPS działa na podstawie Ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku. Ustawodawca poprzez niniejszą ustawę określił zadania Ośrodka Pomocy Społecznej względem mieszkańców, których należy wesprzeć świadczeniami socjalnymi oraz pracą socjalną. Osoby/rodziny ubiegające się o pomoc społeczną, w tym wsparcie finansowe, powinny spełniać warunki określone przez w/w ustawę. Mowa tu o narzuconym przez Ustawodawcę kryterium dochodowym na osobę w gospodarstwie domowym, w rozumieniu ustawy oraz kryterium dochodowym na osobę samotnie prowadzącą gospodarstwo domowe. Ustawodawca określił również inne przesłanki, które uprawniają do korzystania z systemu pomocy społecznej – zostały bowiem wskazane przyczyny przyznania pomocy społecznej. Ustawodawca określił w formie katalogu zamkniętego problemy społeczne, które uprawniają do korzystania ze świadczeń socjalnych. Zgodnie z art. 7 ustawy o pomocy społecznej pomoc udziela się osobom/rodzinom z powodu:

- 1) ubóstwa;
- 2) sieroctwa;
- 3) bezdomności;
- 4) bezrobocia;
- 5) niepełnosprawności;
- 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- 7) przemocy w rodzinie;
- 7a) potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi;
- 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- 9) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
- 10) (uchylony)
- 11) trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach;
- 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- 13) alkoholizmu lub narkomanii;
- 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
- 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

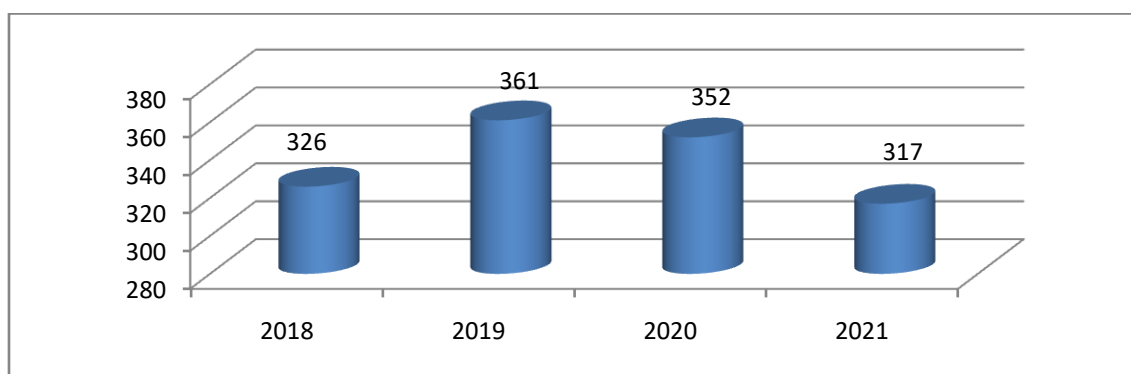
Wyznaczenie powyższego katalogu wiąże się z koniecznością badania i monitorowania, w większości przypadków wykorzystując instrumenty badań społecznych. Badania podstawowe wykonane na potrzeby Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych pozwalają poznać główne dysfunkcje rodzin oraz osób otrzymujących pomoc socjalną w obszarze świadczonej pomocy społecznej przez tutejszy Ośrodek Pomocy Społecznej. Zadanie to zostało wykonane poprzez analizę systemu dziedziny „Pomost STD” oraz analizę dokumentów wytworzonych przez Ośrodek Pomocy Społecznej.

Analiza gospodarstw domowych objętych pomocą społeczną w latach 2018- 2021

Prezentację wyników przeprowadzonego badania dotyczącego mieszkańców tutejszej gminy, którzy zostali objęci wsparciem przez Ośrodek Pomocy Społecznej rozpoczyna charakterystyka gospodarstw domowych oraz analiza dynamiki zjawiska w latach 2018-2021. Zbiór danych, który posłużył do zaprezentowania niniejszych danych to sprawozdania Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej (MRiPS), sprawozdania z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej oraz danych dostępnych w ramach systemu dziedzinowego „Pomost STD”. Z założeń diagnozy społecznej, na potrzeby niniejszego dokumentu strategicznego wynika, że rok 2018 wyznaczono jako podstawowy, w aspekcie przeprowadzonej analizy dynamiki badanych zjawisk i problemów społecznych w czasookresie 2018-2021.

Badania zasobów Ośrodka Pomocy Społecznej umożliwiły uzyskanie odpowiedzi na pytania dotyczące liczby gospodarstw domowych objętych wsparciem pomocy społecznej, strukturę gospodarstw domowych, liczbę dzieci w gospodarstwach domowych, która korzysta z pomocy społecznej oraz powody ubiegania się o pomoc społeczną. Poniższy wykres przedstawia pierwszy z badanych wskaźników tj. liczebność gospodarstw domowych objętych pomocą społeczną w latach 2018-2021.

Wykres 10. Liczba gospodarstw domowych objętych pomocą społeczną w Gminie Tuchów w latach 2018-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Charakterystyka gospodarstw domowych korzystających ze wsparcia publicznej pomocy społecznej wskazuje, iż w 2018 roku w systemie pomocy społecznej

funkcjonowało 326 rodzin, w 2019 roku liczba wynosiła do 361, w 2020 roku nastąpił spadek liczby rodzin do 352, by w roku 2021 dalej spaść do 317 rodzin.

Tabela 18. Liczba osób korzystających ze wsparcia OPS ze względu na liczbę osób w rodzinie w latach 2018-2021

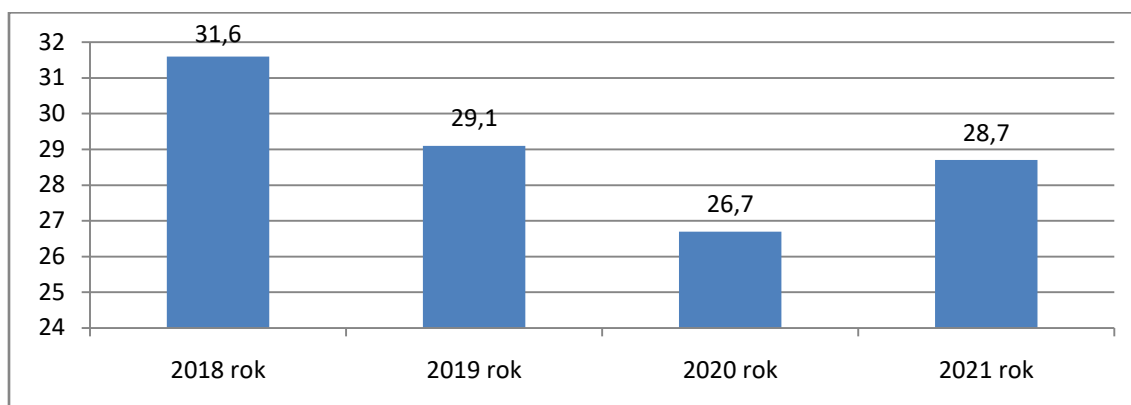
Liczba rodzin o liczbie osób:	2018 rok		2019 rok		2020 rok		2021	
	l. rodzin	%	l. rodzin	%	l. rodzin	%	l. rodzin	%
1 osoba w rodzinie	168	51,5	204	56,5	199	56,5	167	52,7
2 osoby w rodzinie	41	12,6	41	11,4	51	14,5	53	16,7
3 osoby w rodzinie	36	11,1	33	9,1	29	8,2	24	7,5
4 osoby w rodzinie	27	8,2	28	7,7	26	7,4	30	9,5
5 osób w rodzinie	33	10,1	38	10,5	34	9,7	27	8,5
6 i więcej osób w rodzinie	21	6,5	17	4,8	13	3,7	16	5,1
Razem	326	100	361	100	352	100	317	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

W latach 2018-2021 największą liczbę rodzin stanowiły te, które posiadały w swoim składzie jedną osobę. W 2018 roku udział procentowy rodzin jednoosobowych wynosił 51,5% (168 rodzin), w roku 2019 – 56,5% (204 rodziny), w roku 2020 – 56,5% (199 rodzin), a w 2021 roku spadł do 52,7% ogółu rodzin (167 rodzin). Drugą grupę stanowiły rodziny, w składzie których były 2 osoby (odpowiednio 12,6% 11,4%, 14,5% i 16,7%). Na trzecim miejscu w roku 2018 i 2021 znalazły się gospodarstwa domowe trzyposobowe (11,1% i 9,5), a w roku 2019 i 2020 czteroosobowe (10,5% i 9,5%).

W tworzeniu obrazu gospodarstw korzystających ze wsparcia pomocy społecznej w Gminie Tuchów, kolejną istotną cechą jest liczba rodzin z dziećmi oraz liczba dzieci w rodzinie. Przeprowadzona analiza danych wskazuje, iż w 2018 roku udział rodzin z dziećmi względem ogółu rodzin objętych pomocą społeczną stanowił 31,6% (103 rodziny), w 2019 roku 29,1% (105 rodzin), w 2020 roku 26,7% (94 rodziny), a w 2021 roku 28,7% (91 rodzin), co pokazuje poniższy wykres.

Wykres 11. Procentowy (%) udział rodzin z dziećmi w stosunku do ogółu rodzin objętych wsparciem OPS w Gminie Tuchów w latach 2018-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Przedstawiona analiza wskazuje, iż latach 2018-2020 następował spadek udziału liczby rodzin z dziećmi, w roku 2021 zauważono tendencję wzrostową udziału tej grupy w ogólnej liczbie osób korzystających z pomocy.

Dokonano również podziału rodzin z dziećmi ze względu na liczbę dzieci. W badanych latach poza rokiem 2019 największy udział rodzin miały te, które w swoim składzie posiadały 1 dziecko – ponad 30% takich rodzin, jak również, iż jest to trend wzrostowy. W 2018, 2020 i 2021 roku drugą grupę stanowiły rodziny z dwójką dzieci tj. 31,1%, 27,7% i 35,2%. Wyraźny spadek udziału procentowego nastąpił w przypadku rodzin z czwórką dzieci z poziomu 11,6% w roku 2018 do poziomu 4,4% w roku 2021. Zanotowano także brak od 2019 roku rodzin, które liczyłyby pięć i więcej dzieci.

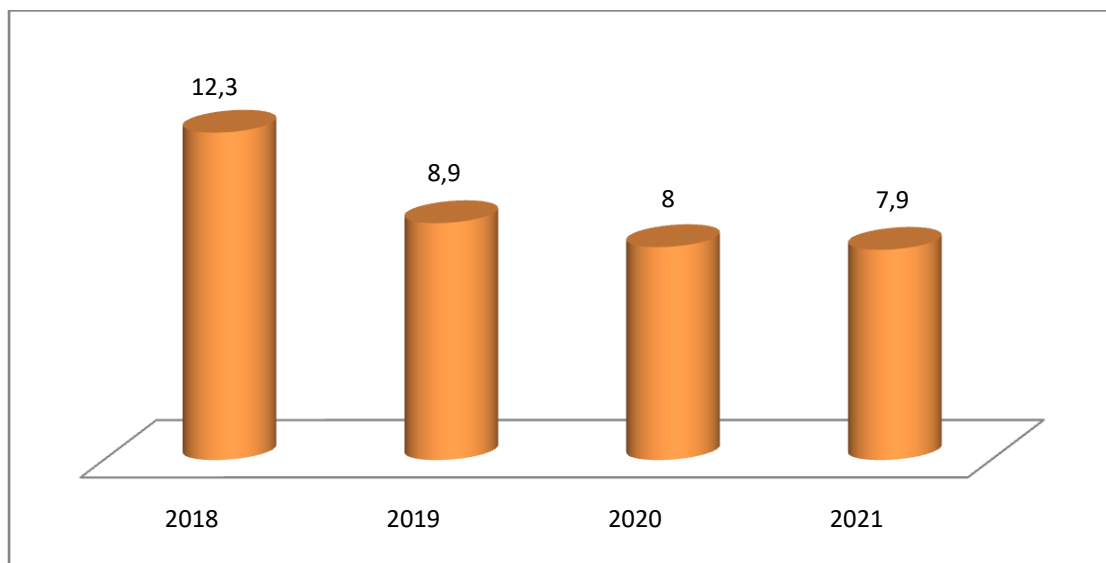
Tabela 19. Procentowy (%) udział rodzin z dziećmi ze względu na liczbę dzieci w rodzinie w Gminie Tuchów w latach 2018-2021

Liczba dzieci w rodzinie	2018		2019		2020		2021	
	l. rodzin	%	l. rodzin	%	l. rodzin	%	l. rodzin	%
1 dziecko	34	33,0	33	31,9	35	37,2	34	37,4
2 dzieci	32	31,1	34	32,4	26	27,7	32	35,2
3 dzieci	22	21,3	26	24,8	23	24,5	20	21,9
4 dzieci	12	11,6	10	9,5	8	8,5	4	4,4
5 dzieci	2	2,0	2	1,9	2	2,1	1	1,1
6 dzieci	1	1,0	0	0	0	0	0	0
7 i więcej	0	0	0	0	0	0	0	0
Razem	103	100,0	105	100,0	94	100,0	91	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OPS

Kolejną cechą, która została poddana analizie statystyczno-socjologicznej jest skład gospodarstwa domowego, uznawany za jeden z zasadniczych determinant sytuacji życiowej dziecka. W tym przypadku szczególną uwagę zwrócono na to, czy rodzina jest pełna, czy niepełna podkreślając znaczenie socjalizacji do ról rodzinnych (ojca, matki).

Wykres 12. Procentowy (%) udział rodzin niepełnych względem ogólnej liczby rodzin objętych wsparciem OPS w Tuchowie w latach 2018-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Liczba rodzin niepełnych w 2018 roku wynosiła 40, co stanowiło 12,3% ogółu rodzin objętych wsparciem OPS. W 2019 roku liczba rodzin niepełnych zmniejszyła się do 32, co stanowiło 8,91% ogółu rodzin, w roku kolejnym ponownie zmalała osiągając poziom 8,0% (28 rodzin), a w 2021 roku liczba omawianych rodzin osiągnęła poziom 55, stanowiąc udział 7,9%.

Poniższa analiza dotycząca rodzin niepełnych dotyczy także liczby dzieci funkcjonujących w tych rodzinach. Wśród rodzin niepełnych, największy udział stanowiły te rodziny, które posiadały w swoim składzie 1 dziecko. W 2018 roku udział tych rodzin wynosił 45%, by w roku 2019 spaść do poziomu 43,5%. Rok 2020 przyniósł wzrost w tym przedziale do wysokości 46,4% a w roku 2021 do wysokości 52%. Wzrost udziału procentowego odnotowano w przypadku rodzin z 3 dzieci tj. z 10% w roku 2018 do 15,6% w roku 2019 i 17,9% w roku 2020. Rok 2021 zakończył

się blisko 2% spadkiem udziału 3 dzieci z rodzin niepełnych wśród korzystających z pomocy Ośrodka.

Tabela 20. Udział procentowy rodzin niepełnych z dziećmi ze względu na liczbę dzieci w rodzinie objętych wsparciem OPS w latach 2018-2021

Liczba dzieci w rodzinie niepełnej	2018 rok		2019 rok		2020 rok		2021 rok	
	Liczba rodzin	%	Liczba rodzin	%	Liczba rodzin	%	Liczba rodzin	%
1 dziecko	18	45,0	14	43,8	13	46,4	13	52,0
2 dzieci	12	30,0	8	25,0	7	25,0	7	28,0
3 dzieci	4	10,0	5	15,6	5	17,9	4	16,0
4 dzieci i więcej	6	15,0	5	15,6	3	10,7	1	4,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Aktywne formy pracy socjalnej

Praca socjalna to działalność zawodowa mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi a także rozwinięcia lub wzmocnienia aktywności i samodzielności życiowej. Zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej praca socjalna może być prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny.

W 2018 roku w tutejszym ośrodku pomocy społecznej zostało zawartych 9 kontraktów, w 2019 – 14 kontraktów, w roku 2020 – 10 kontraktów, a w roku 2021 – 12 kontraktów.

Wsparcie jednostek samorządu terytorialnego w realizacji działań własnych gminy z zakresu pomocy społecznej

W roku 2020 i 2021 Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuchowie otrzymał dofinansowanie zadania własnego polegającego na utrzymaniu ośrodka pomocy społecznej, w związku z realizacją dodatkowych działań mających na celu rozwój pomocy społecznej.

Celem wsparcia jest inspirowanie do zmian ukierunkowanych na poprawę dostępności do usług pomocy społecznej, rozwój pracy socjalnej oraz podniesienie jakości działalności Ośrodków.

Środki stanowiły dofinansowanie utrzymania ośrodka pomocy społecznej umożliwiające rozwój pomocy społecznej poprzez realizację nowych zadań lub rozszerzenie zakresu i dostępności dotychczas realizowanych usług, zgodnie z przedłożonym we wniosku opisem działań. Dofinansowanie zadania pochodziło z Budżetu Państwa za pośrednictwem Wojewody Małopolskiego.

W roku 2020 w ramach otrzymanych środków zapewniono:

- 306 godzin pomocy prawnej dla klientów OPS w Tuchowie
- 80 godzin usług informatycznych dla profesjonalizacji pracy pracowników socjalnych
- 96 godzin pomocy prawnej dla potrzeb Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuchowie

W roku 2021 w ramach otrzymanych środków zapewniono:

- 60 godzin wsparcia psychologicznego dla klientów OPS w Tuchowie, którzy przeżywali trudności i wykazali potrzebę wsparcia psychologicznego
- 306 godzin pomocy prawnej dla klientów OPS w Tuchowie
- 80 godzin usług informatycznych dla potrzeb pracowników socjalnych
- 96 godzin pomocy prawnej dla potrzeb Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuchowie

Charakterystyka dominujących problemów społecznych gospodarstw domowych objętych pomocą społeczną.

Kolejnym elementem przeprowadzonej diagnozy jest próba określenia, w jakim stopniu odnotowane w ustawie o pomocy społecznej dysfunkcje i problemy społeczne dotyczyły mieszkańców Gminy Tuchów w latach 2018-2021. Struktura problemów społecznych w zbiorowości rodzin OPS w Gminie Tuchów została zamieszczona w poniższej tabeli.

Tabela 21. Dominujące powody przyznania pomocy społecznej w Gminie Tuchów w latach 2018-2021

	liczba rodzin 2018	liczba rodzin 2019	liczba rodzin 2020	liczba rodzin 2021
Ubóstwo	178	158	145	117
Bezdomność	3	6	4	2
Bezrobocie	97	79	66	56
Niepełnosprawność	152	148	136	123
Długotrwała lub ciężka choroba	165	170	150	128
Potrzeba ochrony macierzyństwa	38	36	32	23
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych (ogółem)	37	18	21	15
w tym rodziny niepełne	26	15	16	11
w tym rodziny wielodzietne	6	2	3	5
Alkoholizm	26	17	18	18
Przemoc w rodzinie	6	9	6	7
Zdarzenie losowe	5	5	3	1
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	2	4	2	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Struktura problemów społecznych beneficjentów tutejszego ośrodka pomocy różniła się w latach 2018-2021. Najczęściej spotykanymi powodami ubiegania się o pomoc społeczną w 2018 przez 643 osoby i rodziny, które stanowiły 3,53 % ogółu mieszkańców Gminy Tuchów było ubóstwo - 178 rodzin (369 osób w rodzinie), długotrwała lub ciężka choroba – 165 rodzin (350 osób), niepełnosprawność – 152 rodziny (276 osób), bezrobocie – 97 rodzin (225 osób), potrzeba ochrony macierzyństwa – 38 rodzin, w tym z powodu wielodzietności 36 rodzin, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego – ogółem 37 rodziny, w tym 26 rodzin niepełnych i 6 rodzin wielodzietnych, alkoholizm – 26 rodzin (50 osób), przemocy w rodzinie – 6 rodzin (19 osób w rodzinie), zdarzenie losowe – 5 rodzin (15 osób w rodzinie), bezdomność – 3 osoby, sieroctwo i trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego – po 2 rodziny oraz sytuacji kryzysowej – 2 rodziny. Nie udzielano pomocy ze względu na potrzebę

ochrony handlu ludźmi, narkomanię, trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą oraz klęski żywiołowej lub ekologicznej. Z kolei w roku 2019 pomocy udzielono 588 osobom i rodzinom, co stanowiło 3,26 % ogółu mieszkańców gminy. Najczęstszą przyczyną korzystania ze wsparcia była długotrwała lub ciężka choroba – 170 rodzin (347 osób), ubóstwo - 158 rodzin (295 osób w rodzinie), niepełnosprawność – 148 rodzin (265 osób), bezrobocie – 79 rodzin (192 osoby), potrzeba ochrony macierzyństwa – 36 rodzin, w tym z powodu wielodzietności 32 rodziny, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego – ogółem 18 rodzin w tym 15 rodzin niepełnych i 2 rodziny wielodzietne, alkoholizm – 17 rodzin (28 osób), przemoc w rodzinie – 9 rodzin (33 osoby w rodzinie), bezdomności – 6 osób, zdarzenie losowe – 5 rodzin (11 osób w rodzinie), trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego – 4 rodziny, klęski żywiołowej i ekologicznej – 3 rodziny, sieroctwo - 1 rodzina. Nie udzielano pomocy ze względu na potrzebę ochrony handlu ludźmi, narkomanię, trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą oraz sytuacji kryzysowej. W roku 2020 pomocy udzielono 508 osobom i rodzinom, co stanowi 2,84 % ogółu mieszkańców Gminy Tuchów. Zazwyczaj rodziny objęte pomocą tegoż Ośrodka uzyskiwały pomoc ze względu na występujące w ich rodzinach problemy, tj. długotrwałą lub ciężką chorobę – 150 rodzin (254 osoby), ubóstwo - 145 rodzin (257 osób w rodzinie), niepełnosprawność – 136 rodziny (206 osób), bezrobocie – 66 rodzin (155 osób), potrzeby ochrony macierzyństwa – 32 rodziny, w tym z powodu ochrony wielodzietności 30 rodziny, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego – ogółem 21 rodzin w tym 16 rodzin niepełnych i 3 rodziny wielodzietne, alkoholizmu – 18 rodzin (35 osób), przemocy w rodzinie – 6 rodzin (23 osoby w rodzinie), bezdomności – 4 osoby, zdarzenia losowego – 3 rodziny (11 osób w rodzinie), narkomania i trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego – po 2 osoby oraz sytuacji kryzysowej – 1 rodzina (3 osoby w rodzinie). Nie udzielano pomocy ze względu na sieroctwo, potrzebę ochrony handlu ludźmi, trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą oraz z powodu klęski żywiołowej lub ekologicznej. Rok 2021 zakończono udzieleniem 420 osobom i rodzinom z terenu miasta i gminy Tuchów, stanowiącym 2,37% ogółu mieszkańców Gminy Tuchów. Rodziny objęte pomocą tegoż Ośrodka uzyskiwały pomoc ze względu na: długotrwałą lub ciężką chorobę – 128 rodzin (222 osoby), niepełnosprawność 123

osoby (188 osób), ubóstwo - 117 rodzin (194 osoby w rodzinie), bezrobocie – 56 rodzin (132 osoby), potrzeby ochrony macierzyństwa – 23 rodziny, w tym z powodu ochrony wielodzietności 19 rodzin, alkoholizmu – 18 rodzin (28 osób w rodzinie), bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego – ogółem 15 rodzin w tym 11 rodzin niepełnych i 5 rodzin wielodzietnych, przemocy w rodzinie – 7 rodzin (22 osoby w rodzinie), bezdomności i narkomanii – po 2 osoby oraz zdarzenia losowego – 1 osoba. Nie udzielano pomocy ze względu na sieroctwo, potrzebę ochrony handlu ludźmi, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą oraz z powodu sytuacji kryzysowej i klęski żywiołowej lub ekologicznej.

„Pomoc państwa w zakresie dożywiania” i „Posiłek w szkole i w domu”

O skali zagrożenia wykluczeniem społecznym świadczy także liczba dzieci i młodzieży oraz osób objętych programem „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. Pomoc w dożywianiu skierowana była w szczególności do: dzieci do siódmego roku życia i uczniów do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej.

Ogólna liczba osób objętych programem „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” wynosiła w ostatnim roku realizacji tego programu – 2018 - 171 osób, w tym 26 dzieci do czasu rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej oraz 148 uczniów do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej.

Od roku 2019 pomoc realizowana jest w ramach wieloletniego programu rządowego „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019 -2023. W roku 2019 pomocy udzielono 306 osobom, w tym 150 uczniom przedszkoli, szkół podstawowych i średnich, którzy skorzystali z pomocy w formie posiłku w szkole oraz wypłacono 114 rodzinom, w których żyło 198 osób zasiłków celowych z przeznaczeniem na częściowe pokrycie kosztów zakupu posiłku lub produktów żywnościowych. W roku 2020 Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuchowie objął pomocą 310 osób, w tym 98 uczniów przedszkoli, szkół podstawowych i średnich skorzystało z pomocy w formie posiłku w szkole oraz wypłacono 145 rodzinom, w których żyło 297 osób zasiłków celowych z przeznaczeniem na częściowe pokrycie kosztów zakupu posiłku lub produktów żywnościowych. Rok 2021 zakończono udzieleniem 242 osobom, w tym 52 uczniom

przedszkoli, szkół podstawowych i średnich, którzy skorzystali z posiłku w szkole oraz 215 osobom zasiłków celowych z przeznaczeniem na częściowe pokrycie kosztów zakupu posiłku lub produktów żywnościowych.

Tabela 22. Liczba osób objętych Programem „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania” w Gminie Tuchów w roku 2018

Rok	Razem	dzieci do czasu podjęcia nauki w szkole podstawowej	uczniowie do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej
2018	171	27	148

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Tabela 23. Liczba osób objętych Programem „Posiłek w szkole i w domu” w Gminie Tuchów w latach 2019-2021

Rok	Razem	dzieci do czasu podjęcia nauki w szkole podstawowej	uczniowie do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej	Pomoc w formie zasiłku celowego	
				l. osób	l. rodzin
2019	306	29	124	116	198
2020	310	24	77	297	145
2021	242	15	37	119	215

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Karta Dużej Rodziny

W ramach wsparcia dla rodzin i pomocy rodzinom wielodzietnym, przysługuje niezależnie od dochodu Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny. Karta Dużej Rodziny to system zniżek i dodatkowych uprawnień dla rodzin 3+ zarówno w instytucjach publicznych, jak i w firmach prywatnych. Posiadacze KDR mają możliwość tańszego korzystania z oferty podmiotów m.in. z branży spożywczej, paliwowej, bankowej czy rekreacyjnej. KDR wspiera budżety rodzin wielodzietnych oraz ułatwia dostęp do dóbr i usług. Prawo do posiadania Karty Dużej Rodziny przysługuje wszystkim rodzicom oraz małżonkom rodziców, którzy mają lub mieli na utrzymaniu łącznie co najmniej

troje dzieci. Przez rodzica rozumie się także rodzica zastępczego lub osobę prowadzącą rodzinny dom dziecka. Prawo do Karty Dużej

Rodziny przysługuje także dzieciom:

- w wieku do 18. roku życia,
- w wieku do 25. roku życia – w przypadku dzieci uczących się w szkole lub szkole wyższej,
- bez ograniczeń wiekowych w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności,

ale tylko w przypadku, gdy w chwili składania wniosku w rodzinie jest co najmniej troje dzieci spełniających powyższe warunki.

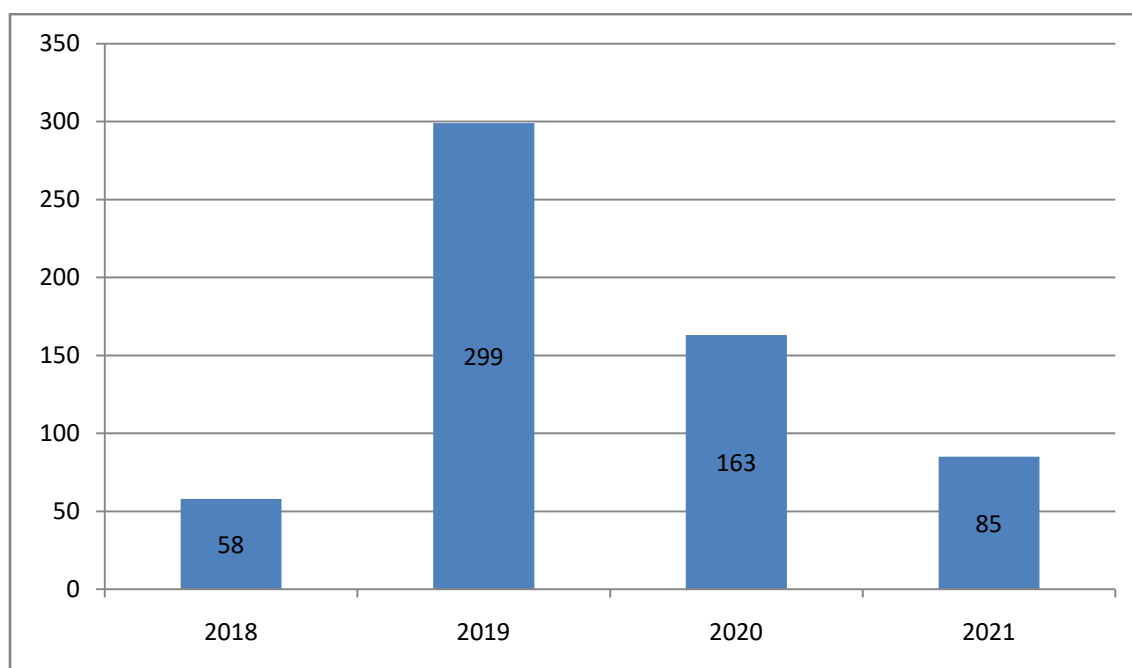
Należy pamiętać że prawo do posiadania Karty Dużej Rodziny nie przysługuje rodzicowi, którego sąd pozbawił władzy rodzicielskiej lub któremu sąd ograniczył władzę rodzicielską przez umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej, chyba, że sąd nie pozbawił go władzy rodzicielskiej lub jej nie ograniczył przez umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej w stosunku do co najmniej trojga dzieci, prawo to nie przysługuje również rodzicowi zastępczemu lub prowadzącemu rodzinny dom dziecka, w przypadku gdy sąd orzekł o odebraniu im dzieci z uwagi na niewłaściwe sprawowanie pieczy zastępczej. Karta jest przyznawana niezależnie od dochodu w rodzinie. Prawo do posiadania Karty przysługuje członkowi rodziny wielodzietnej, który jest:

1. osobą posiadającą obywatelstwo polskie, mającą miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
2. cudzoziemcem mającym miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zezwolenia na pobyt stały, zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej, zezwolenia na pobyt czasowy udzielony w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 oraz art. 186 ust. 1 pkt. 3 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz. U. z 2020 r. poz. 35), lub w związku z uzyskaniem w Rzeczypospolitej Polskiej statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej, jeżeli zamieszkuje z członkami rodziny na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
3. mającym miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej obywatelem państwa członkowskiego Unii Europejskiej, państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji

Szwajcarskiej oraz członkom jego rodziny w rozumieniu art. 2 pkt. 4 ustawy z dnia 14 lipca 2006 r. o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin (Dz. U. z 2019 r. poz. 293), posiadającym prawo pobytu lub prawo stałego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.⁷

Na terenie Gminy Tuchów w 2018 roku wydano Karty Dużej Rodziny dla 289 osób (58 rodzin), w tym dla 109 rodziców/małżonków i 180 dzieci. W 2019 roku wydano 822 Karty Dużej Rodziny dla 299 rodzin, w tym dla 560 rodziców/małżonków i 262 dzieci. W roku 2020 wydano 300 Karty Dużej Rodziny dla 163 rodziców/małżonków i 137 dzieci. W 2021 wydano 85 rodzinom łącznie 451 kart dla rodziców/małżonków i dzieci.

Wykres 13. Liczba rodzin które uzyskały Kartę Dużej Rodziny w Gminie Tuchów w latach 2018-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

⁷ na podstawie: <https://www.gov.pl/web/rodzina/komu-przysluguje-kdr>

14. Prognoza problemów społecznych

Zmieniająca się sytuacja demograficzna oznacza - w perspektywie do roku 2030 zarówno tendencję spadkową liczby ludności gminy oraz wzrost osób w wieku senioralnym. Należy podejmować działania zarówno w obszarze opieki jak i aktywizacji osób w wieku senioralnym – np. kluby seniora. W zakresie opieki decydujące o możliwości jak najdłuższego przebywania w dotychczasowym środowisku poprzez realizację szeroko rozumianej pracy socjalnej z tą grupą społeczną. Osoba, która z powodu stanu zdrowia nie może przebywać w miejscu zamieszkania winna trafić do placówki całodobowej dostosowanej do jej indywidualnych potrzeb. Mając na uwadze wzrost liczby osób starszych w najbliższych latach należy zadbać o dalszy rozwój współpracy z placówkami tego typu. Konieczne jest też systematyczne monitorowanie sytuacji demograficznej i ich trendów w gminie – celem dokonania bieżącej sytuacji demograficznej gminy.

W obszarze aktywizacji należy zadbać o wyrównanie dostępu do usług społecznych, np. klubów, placówek edukacyjnych, kulturalnych i rekreacyjno-sportowych. Uwaga lokalnych polityków społecznych winna koncentrować się nie tylko na pomocy dla samych seniorów, ale także ich rodzin.

Sytuacja materialna osób w wieku senioralnym wymaga wsparcia ze strony publicznej pomocy społecznej. Wraz ze starzeniem się populacji wzrasta liczba osób niepełnosprawnych. Osoby niepełnosprawne są bardzo zróżnicowaną grupą, konieczna jest zatem polityka, która będzie respektować tę różnorodność. Szczególnej uwagi wymagają osoby o złożonych, wielorakich potrzebach uzależniających je od pomocy innych oraz ich rodziny. Niepełnosprawni są często gorzej wykształceni, co zdecydowanie utrudnia ich funkcjonowanie na rynku pracy.

Rodziny posiadające niepełnosprawne dzieci wymagają szczególnej uwagi jeżeli chodzi o ich edukację i aktywny udział w społeczeństwie. Sporych wysiłków wymaga rehabilitacja społeczna i zawodowa osób chorych psychicznie, których systematycznie przybywa oraz budowa dla tej grupy osób systemu wsparcia.

Równie istotnym elementem wsparcia osób niepełnosprawnych jest kwestia wsparcia materialnego przez publiczną pomoc społeczną w postaci świadczeń materialnych. System opieki nad dzieckiem pozbawionym właściwej opieki rodziców winien dalej rozwijać się zgodnie z potrzebami społecznymi, czyli m.in. proponować

działania profilaktyczne i osłonowe dla rodzin niewydolnych wychowawczo, tak by jak najdłużej utrzymać dziecko w środowisku rodzinnym poprzez wsparcie systemowe w formie asystenta rodziny oraz specjalistyczne poradnictwo w formach indywidualnych oraz grupowych. Kryzys rodziny przekładający się na upośledzenie jej funkcji wychowawczych winien zaktywizować system pomocy społecznej do aktywności szczególnie w rozwoju pracy socjalnej oraz asystentury rodzin. Wzmacnianie rodziny wraz z rozwojem atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego adresowanych do dzieci i młodzieży winno przełożyć się na ograniczenie rozwoju zachowań o charakterze niedostosowania społecznego oraz patologii społecznej.

Analiza przemocy w rodzinie w oparciu o dostępne dane zastane wskazuje, że jej poziom nie będzie w najbliższych latach wzrastał, ale wraz ze wzrostem świadomości społecznej, coraz więcej przypadków przemocy będzie ulegało ujawnieniu. W związku z powyższym instytucje samorządu lokalnego muszą wykazać aktywność w przychodzeniu z pomocą zarówno ofiarom przemocy, jak i poprzez promowanie dostępnych form pomocy dla osób doznających przemocy. Konieczna jest realizacja i rozwój działań profilaktycznych w tym obszarze w ramach realizowanych programów.

Pozycja członków rodziny na rynku pracy silnie wpływa na sytuację finansową gospodarstw domowych. Sytuacja danej osoby na rynku pracy jest uzależniona od poziomu wykształcenia, płci i wieku. Bardzo wyraźnie widać, że wraz ze wzrostem poziomu wykształcenia maleje zagrożenie ubóstwem oraz wykluczeniem społecznym. Posiadane kwalifikacje oraz kompetencje społeczne zwiększają szansę osób wykluczonych na aktywny udział na otwartym rynku pracy. Tym samym beneficjenci pomocy społecznej wymagają profesjonalnego wsparcia w ramach realizowanej pracy socjalnej przez pracowników socjalnych. Konieczne zatem jest doksztalcanie kadry w tym zakresie. Niezbędne jest również, aby były podejmowane aktywne działania OPS-u na rzecz ich klientów w szczególności osób pozostających bez pracy w ramach realizowanych projektów unijnych.

Również zabezpieczenie socjalne (świadczenia materialne) stają się niezbędnym elementem systemu pomocy celem zmiany ich sytuacji materialnej jak również społeczno- zawodowej i tym samym rodzinnej. Bez tego typu form wsparcia liczba rodzin wykluczonych społecznie będzie systematycznie rosła. Konieczne jest też systematyczne monitorowanie występujących problemów społecznych na obszarze gminy.

15. System zarządzania i aktualizacji strategii

Istotnym wymogiem stawianym wszystkim dokumentom strategicznym jest wewnętrzny system zarządzania realizacją, określający organizację, zasady i sposoby wdrażania, monitorowania oraz ewaluacji. Nie stworzenie tego systemu powoduje, że strategia staje się bardzo szybko dokumentem „martwym”.

Podmioty zarządzające realizacją strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tuchów zawiera cele i zadania, które stanowią wyzwanie dla społeczności lokalnej oraz gminnych instytucji publicznych i niepublicznych działających w sferze polityki społecznej. W związku z tym wdrażanie Strategii wymaga ścisłej koordynacji i współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami, a efektywność procesu będzie zależała w głównej mierze od podmiotów zarządzających realizacją:

Burmistrz – wykonuje uchwały Rady Gminy; odpowiedzialny za bieżące wdrażanie Strategii;

Rada Gminy – organ stanowiący; uchwała budżet; pełni nadzór nad realizacją Strategii;

OPS – jednostka organizacyjna, odpowiedzialna za koordynowanie realizacji Strategii.

Instrumenty realizacji strategii

Wśród szeregu instrumentów służących realizacji Strategii, należy wymienić instrumenty finansowe, administracyjno-prawne, z zakresu promocji i marketingu, monitoringu, a także narzędzia służące aktualizacji Strategii.

Głównym instrumentem finansowym służącym realizacji zadań gminy jest jej budżet, gwarantujący samodzielność finansową samorządu, uchwalany w formie uchwały budżetowej na dany rok budżetowy, stanowi roczny plan dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów gminy. Możliwość realizacji zadań jest uwarunkowana w głównej mierze zakresem i charakterem dochodów budżetowych.

Wdrażając Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gmina Tuchów będzie musiała oprzeć się o dostępne programy pomocowe, a także prowadzić

racjonalną współpracę finansową z organizacjami pozarządowymi, kościelnymi oraz sektorem przedsiębiorców.

Realizacja działań przewidzianych w celach operacyjnych niniejszej strategii odbywać się będzie w ramach kompetencji poszczególnych komórek organizacyjnych gminy. Potwierdzeniem osiągnięcia wskaźników realizacji działań, o których mowa w niniejszym dokumencie będzie coroczne sprawozdanie z realizacji strategii. Elementami skutecznego monitoringu i ewaluacji będą przede wszystkim:

– **Zespół wdrażający strategię.**

Zespół powinien zostać powołany przez Burmistrza odrębnym zarządzeniem, a w jego skład mogą wejść m.in.: Sekretarz Gminy, Dyrektor Ośrodka Pomocy Społecznej oraz inne osoby wskazane przez Burmistrza

– **Roczna ocena wdrażania strategii.**

Zespół wdrażający Strategię winien się zbierać przynajmniej raz w roku w celu oceny poziomu wdrożenia poszczególnych celów i kierunków działań zawartych w niniejszym dokumencie. Zespół powinien przedstawić swoją ocenę Burmistrzowi i Radzie, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań, np. programów celowych.

16. Planowanie społeczne w strategii rozwiązywania problemów społecznych

Nowe podejście do polityki gminnej wymaga profesjonalnego zarządzania zasobami administracji gminnej oraz realizacji aktywnej polityki społecznej na poziomie samorządu terytorialnego. Realizacja przez gminę lokalnej polityki społecznej odbywa się na podstawie dokumentów strategicznych planowania społecznego. Pierwszym z nich to strategia zintegrowanego rozwoju (ustawa o samorządach i przestrzennym zagospodarowaniu kraju). Druga to strategia rozwiązywania problemów społecznych wyznaczająca de facto cele realizowanej przez samorząd lokalnej polityki społecznej. Przedmiotowe cele polityki społecznej wyznaczają dziedziny, czyli obszary polityki społecznej – rozumianej nie tylko jako działalność praktyczna państwa, ale również jako nauka. Za fundamentalne dziedziny polityki społecznej uznaje się zatem:

- Politykę ludnościową i rodzinną
- Politykę w dziedzinie zatrudnienia, płac, warunków i ochrony pracy;
- Politykę mieszkaniową;
- Politykę w zakresie ochrony zdrowia;
- Politykę oświatową;
- Politykę kulturalną;
- Politykę w zakresie zabezpieczenia społecznego i pomocy społecznej;
- Politykę w zakresie bezpieczeństwa publicznego
- Poziom zorganizowania społeczeństwa obywatelskiego, grup obywatelskich inicjatyw itp.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Tuchów na lata 2022-2030 obejmuje fundamentalne dziedziny polityki społecznej tym samym staje się dokumentem planistycznym w zakresie lokalnej polityki społecznej, a nie jak to często bywa dokumentem strategicznym w zakresie pomocy społecznej.

17. Metoda tworzenia strategii rozwiązywania problemów społecznych

Przy tworzeniu strategii rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Tuchów wybrano metodę MAPS (Metodę Aktywnego Planowania Strategii) z elementami ZOPP (Planowanie Projektu Zintegrowane na Cel) jako najbardziej odpowiednią dla efektywnego i wielokierunkowego przygotowania kierunków polityki społecznej w gminie. Planowanie społeczne oparte na metodzie MAPS i ZOPP bazuje na bezpośrednich wynikach diagnozy społecznej gminy oraz wiedzy ekspertów. Niemniej główną metodą tworzenia strategicznych kierunków działania polityki społecznej w Tuchowie, były analizy dokumentów oraz „burza mózgów”, poprzedzona analizą SWOT, tj. oceną mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń. Pozwoliło to poszczególnym członkom grupy w stosunkowo krótkim czasie zorientować się w poglądach pozostałych uczestników na najważniejsze kwestie, uzgodnić najważniejsze pojęcia oraz wypracować wspólne kierunki działań strategicznych.

Proces konstruowania głównych kierunków polityki społecznej przebiegał według omówionych poniżej czterech etapów:

- 1. Analiza problemów** - której celem było zidentyfikowanie głównych grup problemów i kwestii społecznych w gminie w oparciu o wyniki diagnozy oraz dostępne analizy dotyczące poszczególnych działów polityki społecznej i uporządkowanie ich w związku przyczynowo – skutkowe.
- 2. Analiza głównych celów polityki społecznej** - które umożliwiły wskazanie i identyfikację strategicznych celów i ich wzajemnej zależności zgodnie z kryterium „cel – środek do jego osiągnięcia”. Celowi generalnemu strategii przypisano cele strategiczne oraz kierunki działań szczegółowych oraz wskazano tzw. przedsięwzięcia, które stanowią podstawę do projektowania projektów socjalnych oraz programów szczegółowych.
- 3. Określenie wskaźników relacji** - które umożliwiły wskazanie stopnia realizacji założonych celów w poszczególnych dziedzinach polityki społecznej. Wskaźniki zostały określone liczbowo oraz procentowo. Założono, iż wskaźniki realizacji wskazują zakładaną wartość do osiągnięcia w horyzoncie czasowym do 2030 roku. Niemniej monitoring i ewaluacja stopnia realizacji będzie dokonywana nie rzadziej

niż raz w roku. Ze względu na fakt, że strategia będzie obowiązywała od roku 2022 pierwsza cenzura ewaluacyjna zostanie dokonana w roku 2023.

- 4. Określenie ram finansowych** - które określają limit środków, które gmina zamierza przeznaczyć na realizację. Określenie ram finansowych na poziomie celów strategicznych poprzedzono analizą kosztów poszczególnych przedsięwzięć w ramach celów strategicznych możliwych źródeł finansowania oraz prognozą finansową na poszczególne lata realizacji strategii. W rozdziale pt. ramy finansowe zawarto adnotacje, iż zastrzega się możliwość dokonywania korekt ram finansowych ze względu na możliwość dostępności środków finansowych własnych oraz zewnętrznych ze względu na fakt, iż określone ramy finansowe opierają się wyłącznie na prognozie finansowej, która może ulec zmianie.

POMOC SPOŁECZNA, PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE,
POMOC OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM I OSOBOM STARSZYM

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – profesjonalna i wykwalifikowana kadra – świadomość występujących problemów – właściwe określanie priorytetów, kierunków i działań polityki społecznej w gminie – świadomość potrzeby współpracy władz samorządowych i sektora NGO – przygotowanie a następnie realizacja programów oraz działań w zakresie polityki społecznej – szeroka oferta pomocy i wsparcia dla osób dotkniętych problemem społecznym – zapewniony dostęp do edukacji, kultury – zapewniony dostęp do świadczeń pomocy społecznej i usług opiekuńczych na terenie gminy – odpowiednie walory przyrodnicze i krajobrazowe, umożliwiające rozwój bazy turystycznej – dysponowanie stałymi zasobami finansowymi, skierowanymi na działania profilaktyczne i rozwiązywanie problemów alkoholowych – stała współpraca z policją, sądem, kuratorami 	<ul style="list-style-type: none"> – niewystarczająca baza leczenia odwykowego – brak miejsc pobytu dla ofiar przemocy – brak organizacji pozarządowych zajmujących się osobami uzależnionymi – limitowane środki finansowe na realizację działań w zakresie polityki społecznej – brak wyrazistych liderów społecznych – coraz szybszy proces starzenia się społeczeństwa – niższe niż średnia krajowa dochody mieszkańców, przedsiębiorstw i samorządu – osłabienie więzi społecznych – bezradność i bierność rodzin w rozwiązywaniu własnych problemów – brak terenów pod inwestycje i nieruchomości, brak stref przemysłowych – brak bazy turystycznej pomimo dużych walorów krajobrazowo – turystycznych gminy – brak średnich i dużych firm, będących potencjalnym miejscem zatrudnienia
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – możliwość pozyskania środków z funduszy unijnych oraz innych środków zewnętrznych – dalszy rozwój infrastruktury odpowiadającej zmieniającym się potrzebom społecznym – właściwe wykorzystanie walorów przyrodniczo – krajobrazowych dla rozwoju turystyki i agroturystyki – zwiększające się zapotrzebowanie na pracowników produkcyjnych – wzrost płacy minimalnej 	<ul style="list-style-type: none"> – kierowanie coraz większej liczby zadań władzom samorządowym w nieproporcjonalnej wielkości, w stosunku do wysokości przekazywanych zasobów finansowych, – dalsza bierność rodzin w rozwiązywaniu własnych problemów – postępujące w dalszym ciągu zmiany modelu życia – rozbijanie więzi rodzinnych i społecznych – niesprzyjające tendencje w masowej kulturze, marginalizujące problemy ludzi niezaradnych, ubogich, starych, niepełnosprawnych, chorych

PROFILAKTYKA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I NARKOMANII

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – działania profilaktyczne i interwencyjne skierowanych szczególnie do młodzieży i dzieci) – podnoszenie kwalifikacji przez pracowników jednostek działających na rzecz dziecka i rodziny – systematyczne podnoszenie kwalifikacji przez kadry pomocy społecznej, członków GKRPA – przygotowanie merytoryczne GKRPA – dostęp do rekomendowanych programów profilaktycznych, realizacja tych programów i projektów o charakterze profilaktycznym skierowanym do dzieci, młodzieży i ich rodziców/wychowawców – współpraca władz lokalnych z organizacjami pozarządowymi 	<ul style="list-style-type: none"> – brak na terenie gminy bazy placówek leczniczych dla osób uzależnionych/współuzależnionych – przyzwolenie społeczne na nadużywanie alkoholu, jak również spożywanie przez nieletnich – łatwa dostępność do alkoholu czy innych środków uzależniających (bliskość miasta i supermarketów, stacji benzynowych, nielegalnych punktów sprzedaży) – brak świetlic socjoterapeutycznych, placówek dla nieletnich, placówek dla samotnych matek z dzieckiem na terenie gminy – brak dyżurów specjalistów od przemocy – niska świadomość społeczna na temat problemu uzależnienia, – niechęć osób z problemem alkoholowym do podjęcia leczenia – wzrastająca liczba uzależnień behawioralnych
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – silnie działający samorząd, posiadający odpowiednie kompetencje, nastawienie na profilaktykę i przeciwdziałanie uzależnieniom – pozyskiwanie dodatkowych środków finansowych, projekty, współpraca na potrzeby rozwoju gminy – podnoszenie kwalifikacji zawodowych, doskonalenie pracowników pomocy społecznej, członków GKRPA – wspieranie wypoczynku dzieci i młodzieży z rodzin z problemami uzależnień – wzrost wiedzy i świadomości wśród mieszkańców gminy (w tym dzieci i młodzieży) na temat szkodliwości uzależnień, zagrożeń wynikających z uzależnienia i sposobów radzenia sobie z tym problemem – wzrost liczby kampanii i projektów poświęconych problemom uzależnienia – rosnąca świadomość społeczności lokalnej o potrzebie leczenia uzależnień i przeciwdziałaniu przemocy – brak przyzwolenia społecznego na zjawisko przemocy i uzależnienia – wzrost zainteresowania mieszkańców zdrowym stylem życia – prowadzenie warsztatów, projektów profilaktycznych na terenie szkół – istnienie systemu wsparcia dla osób i rodzin wymagających specjalistycznej pomocy 	<ul style="list-style-type: none"> – ograniczenia w podejmowanych działaniach ze względu na pandemię COVID-19 – brak obowiązku podjęcia leczenia odwykowego – brak dobrowolności deklaracji podjęcia leczenia odwykowego – niechęć do korzystania z systemu wsparcia osób i rodzin wymagających specjalistycznej pomocy – presja rówieśnicza i środowiskowa – patologie społeczne, uzależnienia, wzrost uzależnień behawioralnych – zwiększona podatność osób z uzależnieniami na popełnienie czynów karalnych – wysoka dostępność do urządzeń komunikacji elektronicznej i cyfrowej dla dzieci i młodzieży, brak kontroli – brak świetlic socjoterapeutycznych – niewystarczające środki publiczne na pomoc dzieciom, młodzieży, rodzinom przydzielone dla psychologów w szkołach – niska świadomość społeczeństwa na temat współczesnych zagrożeń – obawa rodzin przed ujawnieniem problemu w środowisku lokalnym – wczesna inicjacja użycia środków psychoaktywnych, w tym alkoholu – niska świadomość problemu spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży – wzrost uzależnień wśród kobiet

<u>EDUKACJA</u>	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – programy wychowawczo – profilaktyczne, – zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, – zajęcia logopedyczne, – spotkania z pracownikami poradni psychologiczno-pedagogicznej w zakresie doradztwa zawodowego, – koła zainteresowań, gimnastyka korekcyjna, – mała liczba dzieci w klasach, – dobra, rodzinna atmosfera. 	<ul style="list-style-type: none"> – zbyt mała ilość godzin dla pedagoga szkolnego i logopedy – braki kadrowe, – brak pomocy dydaktycznych z zakresu SI, – brak lub niewielka ilość pomocy dydaktycznych z zakresu doradztwa zawodowego, logopedii, rewalidacji, zajęć korekcyjno-kompensacyjnych, – niewielka oferta dotycząca kół zainteresowań, – braki lokalowe, – duża liczba nauczycieli pracujących w innych szkołach, brak zaangażowania
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – wspomaganie uczniów w wyborze ścieżki zawodowej, – zapobieganie skutkom pandemii (wśród uczniów i nauczycieli), – wspomaganie i niwelowanie trudności w zakresie poprawnej wymowy, – poszerzanie zainteresowań dzieci i młodzieży, – budowanie poczucia własnej wartości wśród dzieci i młodzieży, – rozbudowa szkoły – poprawa warunków lokalowych. 	<ul style="list-style-type: none"> – niektóre dzieci mogą mieć niewystarczającą liczbę godzin wspomagających rozwój, – brak pracowników, – nie wszystkie dzieci będą rozwijać swoje zainteresowania, – trudności uczniów z odnajdywaniem się i funkcjonowaniem w społeczeństwie, komunikacji interpersonalnej, budowaniu relacji

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Tuchów na lata 2022-2030 to kolejny w historii gminy dokument programowo-wdrożeniowy z zakresu polityki społecznej. Nagromadzenie wielu zjawisk i problemów społecznych doświadczanych przez mieszkańców gminy to pejzaż okresu zmian społecznych trwających w tak intensywnej postaci od 1989 roku.

Wychodząc naprzeciw tym problemom, władze samorządowe realizujące zadania własne wynikające z wielu ustaw i rozporządzeń przeprowadziły proces planowania społecznego: od inwentaryzacji zjawisk i problemów społecznych poprzez ich diagnozę do Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, która stanowi wyznacznik i podstawę do dalszego planowania społecznego w postaci gminnych programów i projektów z zakresu polityki społecznej.

Naczelną przesłanką przygotowania strategii była koncepcja zrównoważonego rozwoju społecznego i aktywnej polityki społecznej. Ta pierwsza nakazuje brać pod uwagę w trakcie planowania społecznego wszystkie obszary polityki społecznej. Natomiast aktywna polityka społeczna oznacza opracowanie i wdrażanie wygenerowanych w procesie planowania społecznego aktywnych form oddziaływania na zidentyfikowane grupy problemowe.

W celu usprawnienia lektury strategii w rozdziale „Planowanie społeczne (...)” zastosowano technikę używaną w tego typu dokumentach, polegającą na szeregowym identyfikowaniu konkretnego przedsięwzięcia. Sposób oznaczania struktury priorytetów, celów, kierunków i przedsięwzięć w strategii ukazuje schemat:

C1K1P1

- Cel strategiczny i jego numer
- Kierunek działań strategicznych w ramach celu strategicznego i jego numer
- Przedsięwzięcie

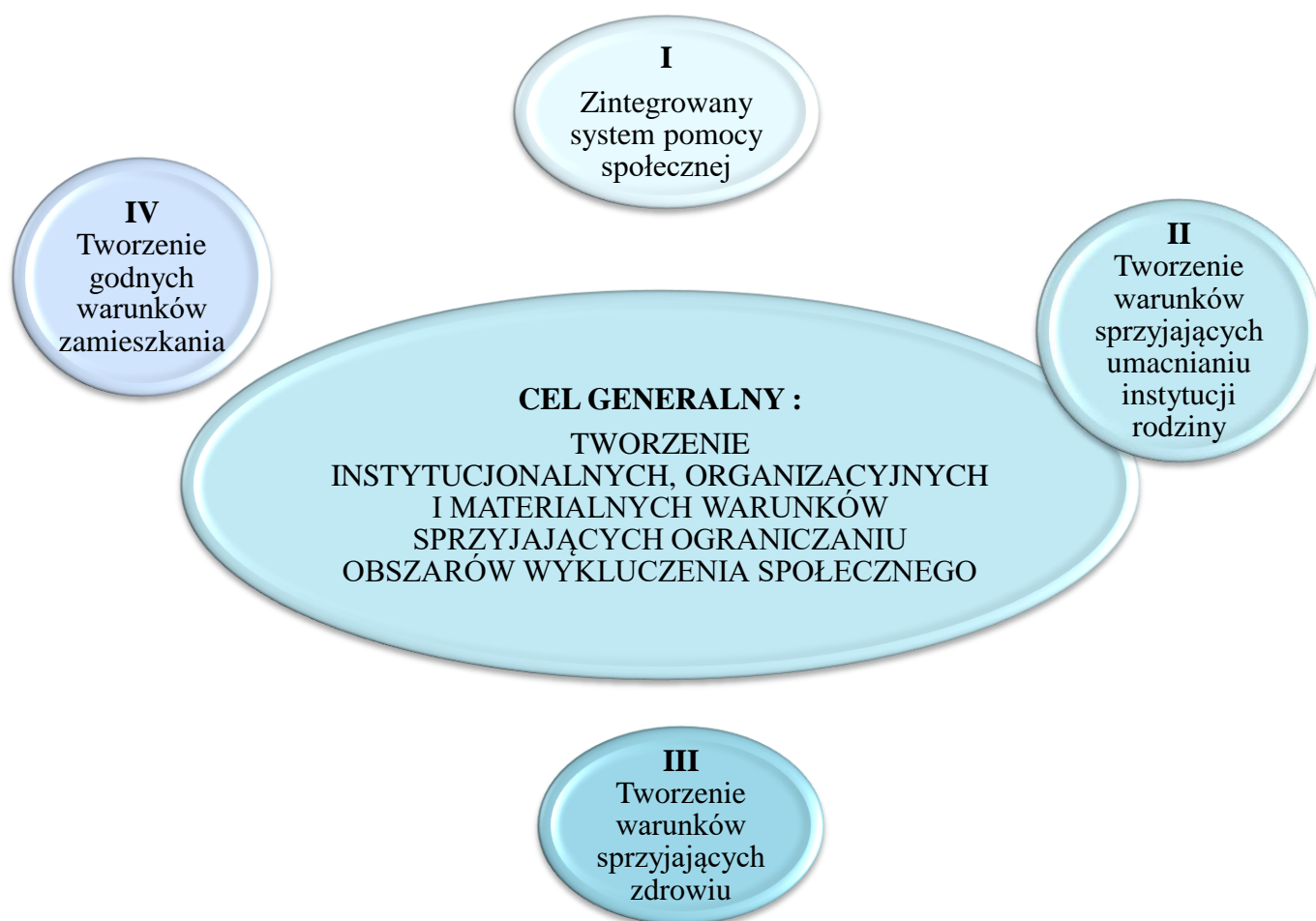
18. Identyfikacja celu generalnego i priorytetów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Diagnoza problemów i zjawisk społecznych, przesłanki i dyrektywy płynące z różnych poziomów planowania i zarządzania rządowego i samorządowego oraz cel generalny Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych są podstawą wyznaczania priorytetów przedmiotowej Strategii w zakresie lokalnej polityki społecznej w tym i rozwiązywania kwestii i problemów społecznych, na których koncentrować się będą działania Samorządu Gminy Tuchów do roku 2030.

W wyniku przeprowadzonych analiz oraz konsultacji przyjęto za cel generalny Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2022-2030:

CEL GENERALNY:

**TWORZENIE INSTYTUCJONALNYCH,
ORGANIZACYJNYCH
I MATERIALNYCH WARUNKÓW
SPRZYJĄCYCH OGRANICZANIU
OBSZARÓW WYKLUCZENIA
SPOŁECZNEGO.**

Diagnoza zjawisk i problemów społecznych oraz wyznaczony cel generalny Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Tuchów stanowiły podstawę wyznaczania priorytetów, na których koncentrowane będą działania Samorządu Gminy do roku 2030.

19. Założenia strategii rozwiązywania problemów społecznych w dziedzinie zabezpieczenia społecznego i pomocy społecznej

CEL STRATEGICZNY:

(C1) Zintegrowany system pomocy społecznej

C1K1	Diagnozowanie i monitorowanie problemów społecznych
C1K2	System wsparcia na rzecz osób bezrobotnych
C1K3	System wsparcia na rzecz osób ubogich i podlegających wykluczeniu społecznemu
C1K4	Kontynuowanie działań systemu wsparcia dla osób uzależnionych i doznających przemocy
C1K5	Rozwijanie form wsparcia i pomocy na rzecz osób starszych
C1K6	Zintegrowany system pomocy rodzinie dysfunkcyjnej

CEL STRATEGICZNY

(C1) Zintegrowany system pomocy społecznej

Kierunek Działań Strategicznych

C1K1	Diagnozowanie i monitorowanie problemów społecznych
------	---

Aby zrealizować cel w ramach priorytetu przyjmuje się następujące przedsięwzięcia:

C1K1P1	Monitorowanie problemów społecznych
--------	-------------------------------------

Kierunek Działań Strategicznych

C1K2	System wsparcia na rzecz osób bezrobotnych
------	--

Aby zrealizować cel w ramach priorytetu przyjmuje się następujące przedsięwzięcia:

C1K2P1	Praca socjalna z bezrobotnymi beneficjentami Ośrodka Pomocy Społecznej
C1K2P2	Współpraca z instytucjami i/lub podmiotami działającymi w obszarze integracji społeczno- zawodowej osób bezrobotnych

Kierunek Działań Strategicznych

C1K3	System wsparcia na rzecz osób ubogich i podlegających wykluczeniu społecznemu
------	---

Aby zrealizować cel w ramach priorytetu przyjmuje się następujące przedsięwzięcia:

C1K3P1	Zmniejszenie skutków ubóstwa poprzez systematyczną pomoc rzeczową i finansową realizowaną przez Ośrodek Pomocy Społecznej
C1K3P2	Realizacja pracy socjalnej przez pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej na rzecz osób wykluczonych społecznie

Kierunek Działań Strategicznych

C1K4	Kontynuowanie działań systemu wsparcia dla osób uzależnionych i doznających przemocy
------	--

Aby zrealizować cel w ramach priorytetu przyjmuje się następujące przedsięwzięcia:

C1K4P1	Kontynuacja działań zespołu interdyscyplinarnego
--------	--

C1K4P2	Kontynuacja działań prowadzonych przez punkt konsultacyjny
C1K4P3	Zapewnienie specjalistycznego poradnictwa osobom z problemem alkoholowym
C1K4P4	Zacieśnianie współpracy z Ośrodkami Lecznictwa Odwykowego
C1K4P5	Zapewnienie specjalistycznego poradnictwa osobom doznającym przemocy domowej
C1K4P5	Opracowanie i skuteczne wdrażanie gminnych programów z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomani i przemocy domowej
C1K4P6	Realizacja działań profilaktycznych wśród dzieci i młodzieży z zakresu uzależnień od alkoholu oraz środków psychoaktywnych
C1K4P7	Realizacja działań profilaktycznych wśród dorosłych mieszkańców gminy z zakresu uzależnień od alkoholu oraz środków psychoaktywnych

Kierunek Działań Strategicznych

C1K5	Rozwijanie form wsparcia i pomocy na rzecz osób starszych
------	---

Aby zrealizować cel w ramach priorytetu przyjmuje się następujące przedsięwzięcia:

C1K5P1	Stały monitoring sytuacji demograficznej gminy – analiza trendów demograficznych
C1K5P2	Zapewnienie wsparcia materialnego dla osób starszych wymagających wsparcia z sytemu zabezpieczenia społecznego
C1K5P3	Zacieśnianie współpracy z Domami Pomocy Społecznej
C1K5P4	Zacieśnianie współpracy z Środowiskowymi Domami Samopomocy
C1K5P5	Wsparcie mieszkańców gminy w wieku senioralnym poprzez stworzenie warunków dla funkcjonowania nieformalnych grup samopomocowych

C1K5P6	Zapewnienie dostępności do usług opiekuńczych dla osób starszych z terenu miasta i gminy
--------	--

Kierunek Działań Strategicznych

C1K6	Zintegrowany system pomocy rodzinie dysfunkcyjnej
------	---

Aby zrealizować cel w ramach priorytetu przyjmuje się następujące przedsięwzięcia:

C1K6P1	Monitoring sytuacji dziecka i rodziny
C1K6P2	Zapewnienie wsparcia materialnego dla rodzin przejawiających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych
C1K6P3	Zapewnienie dostępności do sytemu świadczeń rodzinnych
C1K6P4	Zwiększenie dostępności specjalistów z zakresu pracy z rodziną niewydolną wychowawczo
C1K6P5	Wspieranie osób i rodzin w rozwiązywaniu sytuacji kryzysowych i problemu przemocy
C1K6P6	Realizacja przez Ośrodek Pomocy Społecznej w zakresie dożywiania dzieci i młodzieży z rodzin ubogich oraz niewydolnych opiekuńczo – wychowawczych
C1K6P7	Opracowanie i realizacja programu wspierania rodziny i sytemu pieczy zastępczej
C1K6P8	Opracowanie i realizacja programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

CEL STRATEGICZNY:

(C2) Tworzenie warunków sprzyjających umacnianiu instytucji rodziny

C2K1	Pomoc w zagospodarowaniu czasu wolnego dla dzieci i młodzieży
C2K2	Tworzenie sytemu edukacji i wspierania rodziny
C2K3	Tworzenie warunków do organizowania aktywnego wypoczynku dla rodzin.

C2K4	Budowanie systemu wsparcia materialnego dla rodzin
------	--

Kierunek Działań Strategicznych

C2K1	Pomoc w zagospodarowaniu czasu wolnego dla dzieci i młodzieży
------	---

Aby zrealizować cel w ramach priorytetu przyjmuje się następujące przedsięwzięcia:

C2K1P1	Organizacja czasu pozalekcyjnego na terenie szkoły
C2K1P2	Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez rozwijanie oferty zajęć sportowych, kulturalnych itp.

Kierunek Działań Strategicznych

C2K2	Tworzenie systemu edukacji i wspierania rodziny
------	---

Aby zrealizować cel w ramach priorytetu przyjmuje się następujące przedsięwzięcia:

C2K2P1	Pomoc psychologiczna dla rodzin
--------	---------------------------------

Kierunek Działań Strategicznych

C2K3	Tworzenie warunków do organizowania aktywnego wypoczynku dla rodzin
------	---

Aby zrealizować cel w ramach priorytetu przyjmuje się następujące przedsięwzięcia:

C2K3P1	Organizacja festynów rodzinnych
C2K3P2	Organizacja rodzinnych zawodów sportowych z wykorzystaniem bazy rekreacyjnej i sportowej

Kierunek Działań Strategicznych

C2K4	Budowanie systemu wsparcia materialnego dla rodzin
------	--

Aby zrealizować cel w ramach priorytetu przyjmuje się następujące przedsięwzięcia:

C2K4P1	Realizacja systemu stypendialnego dla dzieci i młodzieży
C2K4P2	Realizacja programów wsparcia materialnego rodzin np. Karta Dużej Rodziny,

CEL STRATEGICZNY:

(C3) Tworzenie warunków sprzyjających zdrowiu

C3K1	Zapewnienie dostępu do stacjonarnej opieki zdrowotnej
C3K2	Rozwój lecznictwa specjalistycznego

Kierunek Działań Strategicznych

C3K1	Zapewnienie dostępu do stacjonarnej opieki zdrowotnej
------	---

Aby zrealizować cel w ramach priorytetu przyjmuje się następujące przedsięwzięcia:

C3K1P1	Pełna dostępność do usług medycznych
--------	--------------------------------------

Kierunek Działań Strategicznych

C3K2	Rozwój lecznictwa specjalistycznego
------	-------------------------------------

Aby zrealizować cel w ramach priorytetu przyjmuje się następujące przedsięwzięcia

C3K2P1	Zapewnienie dostępu mieszkańców gminy do lecznictwa specjalistycznego
--------	---

CEL STRATEGICZNY:

(C4) Tworzenie godnych warunków zamieszkania

Kierunek Działań Strategicznych

C4K1	Zwiększenie zasobów lokalowych dostosowanych do potrzeb mieszkańców
------	---

Aby zrealizować cel w ramach priorytetu przyjmuje się następujące przedsięwzięcia

C4K1P1	Bank danych o istniejących zasobach oraz zapotrzebowaniu na lokale socjalne
C4K1P2	Monitoring w zakresie zagrożeń eksmisją w zasobach własnych i poza zarządem gminy
C4K1P3	Baza danych o stanie technicznym budynków i mieszkań, program remontów, adaptacji i wymiany zużytej zabudowy
C4K1P4	Utworzenie mieszkania chronionego

20. Wskaźniki realizacji celów strategicznych

Tabela 24. Tabela wskaźniki realizacji CELU I - (C1) Zintegrowany system pomocy społecznej

Przedsięwzięcia	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa wskaźnika	Minimalna wartość kumulatywna wskaźnika w latach 2022-2030
Praca socjalna z bezrobotnymi beneficjentami Ośrodka Pomocy Społecznej	Liczba bezrobotnych rodzin objętych pracą socjalną	56	504
Współpraca z instytucjami i/lub podmiotami działającymi w obszarze integracji społeczno- zawodowej osób bezrobotnych	Liczba podmiotów, z którymi zawarto porozumienie i/lub podpisano list intencyjny o współpracy	1	1
Zmniejszenie skutków ubóstwa poprzez systematyczną pomoc rzeczową i finansową realizowaną przez Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba rodzin objęta wsparciem materialnym z tytułu ubóstwa oraz osób, które są zaliczane do grupy wykluczonych społecznie	117	1053
Realizacja pracy socjalnej przez pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej na rzecz osób wykluczonych społecznie	Liczba osób, które zostały objęte pracą socjalną przez pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej	243	2187
Kontynuacja działań zespołu interdyscyplinarnego	Liczba zespołów interdyscyplinarnych	1	1
Kontynuacja działań prowadzonych przez punkt konsultacyjny	Liczba osób objęta wsparciem punktu konsultacyjnego	18	162
Zapewnienie specjalistycznego poradnictwa osobą z problemem alkoholowym	Liczba osób z problemem alkoholowym i/lub z otoczenia osoby z problemem alkoholowym, którym udzielono porady	18	162
Zacieśnianie współpracy z Ośrodkami Lecznictwa Odwykowego	Liczba skierowanych wniosków o objęcie leczeniem odwykowym	5	45

Zapewnienie specjalistycznego poradnictwa osobą doznającym przemocy domowej.	Liczba osób zdiagnozowanych jako ofiary przemocy domowej, którym udzielono specjalistycznej pomocy np. psycholog, prawnik itp.	16	144
Opracowanie i skuteczne wdrażanie gminnych programów z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomani i przemocy domowej	Liczba raportów z monitoringu i ewaluacji z programu	1	9
Realizacja działań profilaktycznych wśród dzieci i młodzieży z zakresu uzależnień od alkoholu oraz środków psychoaktywnych	Liczba spotkań z dziećmi i młodzieżą w zakresie profilaktyki uzależnień od alkoholu oraz środków psychoaktywnych	80	720
Realizacja działań profilaktycznych wśród dorosłych mieszkańców gminy z zakresu uzależnień od alkoholu oraz środków psychoaktywnych	Liczba spotkań z dorosłymi mieszkańcami w zakresie profilaktyki uzależnień od alkoholu oraz środków psychoaktywnych	47	423
Zapewnienie wsparcia materialnego dla osób starszych wymagających wsparcia z sytemu zabezpieczenia społecznego	Liczba osób w wieku powyżej 60 roku życia objęta wsparciem materialnym przez Ośrodek Pomocy Społecznej	68	612
Zacieśnianie współpracy z domami pomocy społecznej	Liczba osób skierowanych do Domu Pomocy Społecznej	40	360
Zacieśnianie współpracy z Środowiskowymi Domami Samopomocy	Liczba listów intencyjnych i/lub porozumień w zakresie podejmowanej współpracy	1	1
Zapewnienie dostępności do usług opiekuńczych dla osób starszych z terenu gminy	Liczba osób objęta usługami opiekuńczymi	21	189
Monitoring sytuacji dziecka i rodziny	Liczba raportów	1	9
Zapewnienie wsparcia materialnego dla rodzin przejawiających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych	Liczba rodzin objętych wsparciem OPS z tytułu niewydolności opiekuńczo - wychowawczej	15	139
Zapewnienie dostępności do sytemu świadczeń rodzinnych.	Liczba rodzin objęta wsparciem sytemu świadczeń rodzinnych	598	5382
Zwiększenie dostępności specjalistów z zakresu pracy z rodziną niewydolną wychowawczo	Liczba osób objęta wsparciem specjalistów, np. asystenta rodziny, psychologa	19	171

Realizacja przez Ośrodek Pomocy Społecznej programu Posiłek w szkole i w domu	Liczba dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych objętych programem	242	2178
Opracowanie i realizacja programu wspierania rodziny i sytemu pieczy zastępczej	Liczba raportów z monitoringu.	1	9
Opracowanie i realizacja programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	Liczba raportów z monitoringu	1	9

Tabela 25. Wskaźniki realizacji CELU II - (C2) Tworzenie warunków sprzyjających umacnianiu instytucji rodziny

Przedsięwzięcia	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa wskaźnika	Minimalna wartość kumulatywna wskaźnika w latach 2022-2030
Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez rozwijanie oferty zajęć sportowych, kulturalnych itp.	Liczba dzieci i młodzieży z ternu gminy uczestnicząca w zajęciach rozwijających zainteresowania i umiejętności	150	1350
Organizacja festynów rodzinnych	Liczba festynów rodzinnych	82	738
Realizacja sytemu stypendialnego dla dzieci i młodzieży	Liczba dzieci i młodzieży objęta systemem stypendialnym	148	1332
Realizacja Programów wsparcia materialnego rodzin np. Karta Dużej Rodziny	Liczba rodzin objęta wsparciem w ramach Karty Dużej Rodziny	243	2187

Tabela 26. Wskaźniki realizacji CELU III - (C3) Tworzenie warunków sprzyjających zdrowiu

Przedsięwzięcia	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa wskaźnika	Minimalna wartość kumulatywna wskaźnika w latach 2022-2030
Pełna dostępność do usług medycznych	Liczba placówek medycznych świadczących usługi medyczne w ramach kontraktu NFZ w zakresie podstawowej opieki medycznej	9	9
Zapewnienie dostępu mieszkańców gminy do leczenia specjalistycznego	Liczba placówek medycznych świadczących usługi medyczne w ramach kontraktu NFZ w zakresie specjalistycznej opieki medycznej	9	9

Tabela 27. Wskaźniki realizacji CELU IV - (C4) Tworzenie godnych warunków zamieszkania

Przedsięwzięcia	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa wskaźnika	Minimalna wartość kumulatywna wskaźnika w latach 2022-2030
Bank danych o istniejących zasobach oraz zapotrzebowaniu na lokale socjalne	Utworzenie bazy danych o istniejących zasobach oraz zapotrzebowaniu na lokale socjalne	1	1
Monitoring w zakresie zagrożeń eksmisją w zasobach własnych i poza zarządem gminy	Liczba raportów z monitoringu	1	1
Baza danych o stanie technicznym budynków i mieszkań, program remontów, adaptacji i wymiany zużytej zabudowy	Utworzenie bazy danych o stanie technicznym budynków i mieszkań.	1	1
Utworzenie mieszkania chronionego.	Utworzenie mieszkania chronionego	1	1

21. Harmonogram, podmioty odpowiedzialne za realizację strategii, źródła finansowania

Tabela 28. Tabela harmonogram, podmioty odpowiedzialne za realizację, źródła finansowania

Przedsięwzięcia	Rok realizacji									Podmioty odpowiedzialne za realizację	Źródła finansowania	
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030			
Monitorowanie problemów społecznych	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Zasoby gminy oraz jedn. organiz. miasta i gminy, OPS	Budżet Państwa, budżet gminy, środki celowe funduszy krajowych, fundusze Unii Europejskiej oraz inne źródła
Praca socjalna z bezrobotnymi beneficjentami Ośrodka Pomocy Społecznej	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Zasoby gminy oraz jedn. organiz. miasta i gminy, OPS, PUP	Budżet Państwa, budżet gminy, środki celowe funduszy krajowych, fundusze Unii Europejskiej oraz inne źródła
Współpraca z instytucjami i/lub podmiotami działającymi w obszarze integracji społeczno-zawodowej osób bezrobotnych.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Zasoby gminy oraz jedn. organiz. miasta i gminy, OPS, PUP	Budżet Państwa, budżet gminy, środki celowe funduszy krajowych, fundusze Unii Europejskiej oraz inne źródła
Zmniejszenie skutków ubóstwa poprzez systematyczną pomoc rzeczową i finansową realizowaną przez Ośrodek Pomocy Społecznej	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Zasoby gminy oraz jedn. organiz. miasta i gminy, OPS, PUP	Budżet Państwa, budżet gminy, środki celowe funduszy krajowych, fundusze Unii Europejskiej oraz inne źródła
Realizacja pracy socjalnej przez pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej na rzecz osób wykluczonych społecznie	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Zasoby gminy oraz jedn. organiz. miasta i gminy, OPS	Budżet Państwa, budżet gminy, środki celowe funduszy krajowych, fundusze Unii Europejskiej oraz inne źródła

Kontynuacja działań zespołu interdyscyplinarnego	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Zasoby gminy oraz jedn. organiz. miasta i gminy, OPS	Budżet Państwa, budżet gminy, środki celowe funduszy krajowych, fundusze Unii Europejskiej oraz inne źródła
Kontynuacja działań prowadzonych przez punkt konsultacyjny	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Zasoby gminy oraz jedn. organiz. miasta i gminy, OPS	Budżet Państwa, budżet gminy, środki celowe funduszy krajowych, fundusze Unii Europejskiej oraz inne źródła
Zapewnienie specjalistycznego poradnictwa osobom z problemem alkoholowym	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Zasoby gminy oraz jedn. organiz. miasta i gminy, OPS	Budżet Państwa, budżet gminy, środki celowe funduszy krajowych, fundusze Unii Europejskiej oraz inne źródła
Zacieśnianie współpracy z Ośrodkami Lecznictwa Odwykowego	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Zasoby gminy oraz jedn. organiz. miasta i gminy, OPS	Budżet Państwa, budżet gminy, środki celowe funduszy krajowych, fundusze Unii Europejskiej oraz inne źródła
Zapewnienie specjalistycznego poradnictwa osobom doznającym przemocy domowej	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Zasoby gminy oraz jedn. organiz. miasta i gminy, OPS	Budżet Państwa, budżet gminy, środki celowe funduszy krajowych, fundusze Unii Europejskiej oraz inne źródła
Opracowanie i skuteczne wdrażanie gminnych programów z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomani i przemocy domowej	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Zasoby gminy oraz jedn. organiz. miasta i gminy, OPS	Budżet Państwa, budżet gminy, środki celowe funduszy krajowych, fundusze Unii Europejskiej oraz inne źródła

Realizacja działań profilaktycznych wśród dzieci i młodzieży z zakresu uzależnień od alkoholu oraz środków psychoaktywnych	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Zasoby gminy oraz jedn. organiz. miasta i gminy, OPS	Budżet Państwa, budżet gminy, środki celowe funduszy krajowych, fundusze Unii Europejskiej oraz inne źródła
Realizacja działań profilaktycznych wśród dorosłych mieszkańców gminy z zakresu uzależnień od alkoholu oraz środków psychoaktywnych	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Zasoby gminy oraz jedn. organiz. miasta i gminy, OPS	Budżet Państwa, budżet gminy, środki celowe funduszy krajowych, fundusze Unii Europejskiej oraz inne źródła
Stały monitoring sytuacji demograficznej gminy – analiza trendów demograficznych	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Zasoby gminy oraz jedn. organiz. miasta i gminy, OPS	Budżet Państwa, budżet gminy, środki celowe funduszy krajowych, fundusze Unii Europejskiej oraz inne źródła
Zapewnienie wsparcia materialnego dla osób starszych wymagających wsparcia z systemu zabezpieczenia społecznego	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Zasoby gminy oraz jedn. organiz. miasta i gminy, OPS	Budżet Państwa, budżet gminy, środki celowe funduszy krajowych, fundusze Unii Europejskiej oraz inne źródła
Zacieśnianie współpracy z Domami Pomocy Społecznej	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Zasoby gminy oraz jedn. organiz. miasta i gminy, OPS	Budżet Państwa, budżet gminy, środki celowe funduszy krajowych, fundusze Unii Europejskiej oraz inne źródła
Zacieśnianie współpracy z Środowiskowymi Domami Samopomocy	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Zasoby gminy oraz jedn. organiz. miasta i gminy, OPS	Budżet Państwa, budżet gminy, środki celowe funduszy krajowych, fundusze Unii Europejskiej oraz inne źródła

Zapewnienie dostępności do usług opiekuńczych dla osób starszych z terenu gminy	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Zasoby gminy oraz jedn. organiz. miasta i gminy, OPS	Budżet Państwa, budżet gminy, środki celowe funduszy krajowych, fundusze Unii Europejskiej oraz inne źródła
Monitoring sytuacji dziecka i rodziny	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Zasoby gminy oraz jedn. organiz. miasta i gminy, OPS	Budżet Państwa, budżet gminy, środki celowe funduszy krajowych, fundusze Unii Europejskiej oraz inne źródła
Zapewnienie wsparcia materialnego dla rodzin przejawiających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Zasoby gminy oraz jedn. organiz. miasta i gminy, OPS	Budżet Państwa, budżet gminy, środki celowe funduszy krajowych, fundusze Unii Europejskiej oraz inne źródła
Zapewnienie dostępności do sytemu świadczeń rodzinnych	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Zasoby gminy oraz jedn. organiz. miasta i gminy, OPS	Budżet Państwa, budżet gminy, środki celowe funduszy krajowych, fundusze Unii Europejskiej oraz inne źródła
Zwiększenie dostępności specjalistów z zakresu pracy z rodziną niewydolną wychowawczo	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Zasoby gminy oraz jedn. organiz. miasta i gminy, OPS	Budżet Państwa, budżet gminy, środki celowe funduszy krajowych, fundusze Unii Europejskiej oraz inne źródła
Realizacja przez Ośrodek Pomocy Społecznej programu Posiłki w szkole i w domu	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Zasoby gminy oraz jedn. organiz. miasta i gminy, OPS	Budżet Państwa, budżet gminy, środki celowe funduszy krajowych, fundusze Unii Europejskiej oraz inne źródła
Opracowanie i realizacja programu wspierania rodziny i sytemu pieczy zastępczej	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Zasoby gminy oraz jedn. organiz. miasta i gminy, OPS	Budżet Państwa, budżet gminy, środki celowe funduszy krajowych, fundusze Unii Europejskiej oraz inne źródła

Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez rozwijanie oferty zajęć sportowych, kulturalnych itp.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Zasoby gminy oraz jedn. organiz. miasta i gminy, OPS	Budżet Państwa, budżet gminy, środki celowe funduszy krajowych, fundusze Unii Europejskiej oraz inne źródła
Organizacja festynów rodzinnych	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Zasoby gminy oraz jedn. organiz. miasta i gminy, OPS	Budżet Państwa, budżet gminy, środki celowe funduszy krajowych, fundusze Unii Europejskiej oraz inne źródła
Organizacja rodzinnych zawodów sportowych z wykorzystaniem bazy rekreacyjnej i sportowej	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Zasoby gminy oraz jedn. organiz. miasta i gminy, OPS	Budżet Państwa, budżet gminy, środki celowe funduszy krajowych, fundusze Unii Europejskiej oraz inne źródła
Realizacja sytemu stypendialnego dla dzieci i młodzieży	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Zasoby gminy oraz jedn. organiz. miasta i gminy, OPS	Budżet Państwa, budżet gminy, środki celowe funduszy krajowych, fundusze Unii Europejskiej oraz inne źródła
Realizacja Programów wsparcia materialnego rodzin np. Karta Dużej Rodziny	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Zasoby gminy oraz jedn. organiz. miasta i gminy, OPS	Budżet Państwa, budżet gminy, środki celowe funduszy krajowych, fundusze Unii Europejskiej oraz inne źródła
Pełna dostępność do usług medycznych	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Zasoby gminy oraz jedn. organiz. miasta i gminy, OPS	Budżet Państwa, budżet gminy, środki celowe funduszy krajowych, fundusze Unii Europejskiej oraz inne źródła
Zapewnienie dostępu mieszkańców gminy do leczenia specjalistycznego	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Zasoby gminy oraz jedn. organiz. miasta i gminy, OPS	Budżet Państwa, budżet gminy, środki celowe funduszy krajowych, fundusze Unii Europejskiej oraz inne źródła
Bank danych o istniejących zasobach oraz zapotrzebowaniu na lokale socjalne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Zasoby gminy oraz jedn. organiz. miasta i gminy, OPS	Budżet Państwa, budżet gminy, środki celowe funduszy krajowych, fundusze Unii Europejskiej oraz inne źródła

Monitoring w zakresie zagrożeń eksmisją w zasobach własnych i poza zarządem gminy	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Zasoby gminy oraz jedn. organiz. miasta i gminy, OPS	Budżet Państwa, budżet gminy, środki celowe funduszy krajowych, fundusze Unii Europejskiej oraz inne źródła
Baza danych o stanie technicznym budynków i mieszkań, program remontów, adaptacji i wymiany zużytej zabudowy	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Zasoby gminy oraz jedn. organiz. miasta i gminy, OPS	Budżet Państwa, budżet gminy, środki celowe funduszy krajowych, fundusze Unii Europejskiej oraz inne źródła
Utworzenie mieszkania chronionego	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Zasoby gminy oraz jedn. organiz. miasta i gminy, OPS	Budżet Państwa, budżet gminy, środki celowe funduszy krajowych, fundusze Unii Europejskiej oraz inne źródła

22. Ramy finansowania działań określonych w strategii rozwiązywania problemów społecznych dla Gminy Tuchów na lata 2022-2030

Środki finansowe na realizację poszczególnych celów zawartych w Strategii przeznaczone będą co roku, na podstawie planów budżetowych poszczególnych jednostek wyznaczonych do ich realizacji.

Podstawowym źródłem finansowania działań będą środki pochodzące z budżetu gminy, jednak pełna realizacja Strategii nie będzie możliwa bez zewnętrznych źródeł finansowania. Zakłada się, iż środki na finansowanie poszczególnych działań w ramach Strategii pochodzą z następujących źródeł:

- środków własnych budżetu gminy,
- dotacji z budżetu państwa,
- środków z funduszy krajowych,
- środków finansowych z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

<i>Cele operacyjne</i>		<i>Rok</i>	<i>Ramy finansowania</i>
1.	ZINTEGROWANY SYSTEM POMOCY SPOŁECZNEJ	2022	2.311.403,00
		2023	2.311.403,00
		2024	2.311.403,00
		2025	2.311.403,00
		2026	2.311.403,00
		2027	3.428.600,00
		2028	2.311.403,00
		2029	2.311.403,00
		2030	2.311.403,00
2.	TWORZENIE WARUNKÓW SPRZYJAJĄCYCH UMACNIANIU INSTYTUCJI RODZINY	2022	14.232.565,00
		2023	6.279.657,00
		2024	6.279.657,00
		2025	6.279.657,00
		2026	6.279.657,00
		2027	6.279.657,00
		2028	6.279.657,00
		2029	6.279.657,00
		2030	6.279.657,00

3.	TWORZENIE WARUNKÓW SPRZYJAJĄCYCH ZDROWIU	2022	0
		2023	0
		2024	0
		2025	0
		2026	0
		2027	0
		2028	0
		2029	0
		2030	0
4.	TWORZENIE GODNYCH WARUNKÓW ZAMIESZKANIA	2022	30 000
		2023	30 000
		2024	30 000
		2025	30 000
		2026	30 000
		2027	30 000
		2028	30 000
		2019	30 000
		2030	30 000

Ramy finansowe będą aktualizowane corocznie w oparciu o dostępne środki budżetu Gminy Tuchów oraz dostępne środki zewnętrzne.

23. Spis tabel

Tabela 1. Struktura wg płci mieszkańców Gminy Tuchów w 2018-2021	23
Tabela 2. Struktura mieszkańców Gminy Tuchów wg miejscowości zamieszkania w latach 2018-2021	24
Tabela 3. Ekonomiczne grupy wiekowe – Gmina Tuchów wraz z podziałem administracyjnym w latach 2018-2021	27
Tabela 4. Struktura mieszkańców Gminy Tuchów wg edukacyjnych grup wiekowych w latach 2018-2021	29
Tabela 5. Mieszkańcy Gminy Tuchów w wieku powyżej 85 roku życia w podziale na miejsce zamieszkania w latach 2018-2021	3030
Tabela 6. Liczba uczniów w szkołach n aterenie gminy Tuchów w roku szkolnym 2017/2018, 2018/2019 i 2019/2020	32
Tabela 7. Liczba mieszkańców zarejestrowanych w PUP oraz udział procentowy w ogólnej liczbie bezrobotnych w podziale na płeć, w Gminie Tuchów w latach 2018-2021...	39
Tabela 8. Liczba bezrobotnych oraz udział procentowy osób zarejestrowanych w PUP ze względu na czasookres pozostawania bez pracy w Gminie Tuchów w latach 2018-2021.....	40
Tabela 9. Liczba bezrobotnych oraz udział procentowy osób zarejestrowanych w PUP ze względu na wykształcenie w Gminie Tuchów w latach 2018-2021	40
Tabela 10. Liczba bezrobotnych oraz udział procentowy osób zarejestrowanych w PUP ze względu na wiek w Gminie Tuchów w latach 2018-2021.....	41
Tabela 11. Struktura niepełnosprawnych mieszkańców Miasta i Gminy Tuchów wg liczby symboli przyczyny niepełnosprawności w latach 2018-2021.....	44
Tabela 12. Liczba osób niepełnosprawnych wg liczby symboli oraz stopnia niepełnosprawności zamieszkałych na terenie Miasta i Gminy Tuchów wg miejsca zamieszkania w układzie miasto-wieś (dane za okres 2018-2021).....	45
Tabela 13. Liczba osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Gminy Tuchów wg liczby symboli przyczyny niepełnosprawności i wieku (dane za okres 2018-2021).	46
Tabela 14. Liczba osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Miasta i Gminy Tuchów wg liczby symboli przyczyny niepełnosprawności oraz wykształcenia	47
Tabela 15. Liczba osób niepełnosprawnych (klienci PCPR) zamieszkałych na terenie Gminy Tuchów w podziale na miasto-wieś, wg symboli niepełnosprawności osób w wieku powyżej 16 roku życia w latach 2018 i 2021	49
Tabela 16. Liczba wydanych orzeczeń wg symboli oraz stopnia niepełnosprawności osób powyżej 16 roku życia zamieszkałych na terenie Gminy Tuchów w latach 2018-2021	50
Tabela 17. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Tuchowie wobec osób uzależnionych w latach 2018-2021	59

Tabela 18. Liczba osób korzystających ze wsparcia OPS w ze względu na liczbę osób w rodzinie w latach 2018-2021	68
Tabela 19. Procentowy (%) udział rodzin z dziećmi ze względu na liczbę dzieci w rodzinie w Gminie Tuchów w latach 2018-2021.....	69
Tabela 20. Udział procentowy rodzin niepełnych z dziećmi ze względu na liczbę dzieci w rodzinie objętych wsparciem OPS w latach 2018-20214.....	71
Tabela 21. Dominujące powody przyznania pomocy społecznej w Gminie Tuchów w latach 2018-2021.	73
Tabela 22. Liczba osób objętych Programem „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania” w Gminie Tuchów w roku 2018	76
Tabela 23. Liczba osób objętych Programem „posiłek w szkole i w domu” w Gminie Tuchów w latach 2019-2021.....	76
Tabela 24. Tabela wskaźniki realizacji CELU I - (C1) Zintegrowany system pomocy społecznej.....	99
Tabela 25. Wskaźniki realizacji CELU II - (C2) Tworzenie warunków sprzyjających umacnianiu instytucji rodziny	102
Tabela 26. Wskaźniki realizacji CELU III - (C3) Tworzenie warunków sprzyjających zdrowiu	103
Tabela 27. Wskaźniki realizacji CELU IV - (C4) Tworzenie godnych warunków zamieszkania	104
Tabela 28. Tabela harmonogram, podmioty odpowiedzialne za realizację, źródła finansowania	105

24. Spis wykresów

Wykres 1. Liczba mieszkańców Gminy Tuchów w latach 2018-2021.....	23
Wykres 2. Wykaz osób według ekonomicznych grup wiekowych w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy Tuchów w lach 2018-2021.....	28
Wykres 3. Wskaźnik dostępności aptek w powiecie tarnowskim w 2020 roku	34
Wykres 4. Liczba przestępstw (ogółem) dokonanych na terenie Gminy Tuchów w latach 2018-2021.....	35
Wykres 5. Liczba przestępstw w podziale na poszczególne kategorie w latach 2018-2020 ...	36
Wykres 6. Liczba lokali komunalnych znajdujących się w zasobach mieszkaniowych Gminy Tuchów wg miejscowości w 2021 roku.....	38
Wykres 7. Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej z terenu Gminy Tuchów w latach 2018-2021	52
Wykres 8. Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Tuchów w latach 2018-2021.....	54
Wykres 9. Liczba osób z problemem alkoholowym w Gminie Tuchów (2018-2021)	60

Wykres 10. Liczba gospodarstw domowych objętych pomocą społeczną w Gminie Tuchów w latach 2018-2021	67
Wykres 11. Procentowy (%) udział rodzin z dziećmi w stosunku do ogółu rodzin objętych wsparciem OPS w Gminie Tuchów w latach 2018-2021.	69
Wykres 12. Procentowy (%) udział rodzin niepełnych względem ogólnej liczby rodzin objętych wsparciem OPS w Tuchowie w latach 2018-2021.....	70
Wykres 13. Liczba rodzin, które uzyskały Kartę Dużej Rodziny w Gminie Tuchów w latach 2018-2021.	78

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.) do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Przyjęcie Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na obszarze Gminy Tuchów na lata 2022 - 2030 pozwoli na realizację przez Gminę Tuchów zadań własnych określonych w ustawie o pomocy społecznej.

W związku z powyższym podjęcie niniejszej uchwały jest zasadne.